

**T.C.
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME ÖĞRENCİLERİNİN ZORBALIK
EĞİLİMLERİ İLE PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMLARI
ARASINDAKİ İLİŞKİ**

Gülşen COŞKUN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İSTANBUL, 2008

**T.C.
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME ÖĞRENCİLERİNİN ZORBALIK
EĞİLİMLERİ İLE PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMLARI
ARASINDAKİ İLİŞKİ**

Gülşen COŞKUN

Danışman

Doç. Dr. Halil EKŞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İSTANBUL, 2008

TC.
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ ANABİLİM DALI

İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Zorbalık
Eğilimleri ile Problemli İnternet Kullanımları
Arasındaki İlişki

Gülşen Coşkun

ONAY

Jüri:

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Halil EKŞİ

Üye

Dr. Mustafa OTRAR

Üye

Yrd. Doç. Dr. Ahmet ŞİRİN

Yüksek lisans tezi onay tarihi: 25.10./2008

ÖNSÖZ

Zorbalık, şehir ve kırsalda, zengin ve fakir bölgelerde bütün okul tiplerinde bulunmaktadır. Zorbalığın, artan korku ve güvensizlikten, travmatik ve stres gibi sağlık şartlarına kadar, öğrenciler üzerinde kısa ve uzun dönem etkileri vardır. Bunların bir kısmı bir olayın sonrasında meydana gelen aşırı korku veya göz korkutma yüzünden olabilir ve fiziksel olsun ya da olmasın zorbalık yüzünden öğrenciler okula gitmekten çekinebilirler. Böylece, zorbalığın sağlık ve iyi hal içinde bulunmak kadar okuldaki şiddetin diğer şekilleriyle ve meydana gelen olayların ciddiyetiyle bağlantıları vardır. Bu, intiharlar kadar en ciddi şiddet olaylarının bir kısmını açıklamaya da yardımcı olmaktadır.

Saldırgan öğrenciler, ciddi şiddet olayları suçlusu olma yönünde özellikle risk altındadırlar ve onlar ileride zorbalık davranışlarında bulunacak çocuklar yetiştirmeye daha yatkınlardır. Bu tezde zorbalık davranışları ve sorunlu internet kullanımının katkısı araştırılmıştır.

Bu araştırmasının planlaması ve yürütülmesi aşamasında değerli görüş ve deneyimlerini aktarması yanı sıra, her türlü manevi destek ve ilgisini esirgemeyen danışmanım, Doç. Dr. Halil EKŞİ'ye teşekkür ederim.

Ayrıca istatistiksel veri analizi sırasında yardımlarını esirgemeyen Doç. Dr. Mustafa OTRAR'a teşekkür ederim.

Eğitim hayatım boyunca yanımda ve destekçim olan sevgili aileme ve ağabeyim Okan COŞKUN'a teşekkür ederim.

ÖZET

İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME ÖĞRENCİLERİNİN ZORBALIK EĞİLİMLERİ İLE PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMLARI İLİŞKİSİ

Okullarda zorbalığın görülme sıklığı ile ilgili haberler son yıllarda fazlalaşmakta ve birçok öğrencinin de bu olaylarda yer aldığından şüphe duyulmamaktadır. Zorbalığın, artan korku ve güvensizlikten, travmatik ve stres gibi sağlık şartlarına kadar, öğrenciler üzerinde kısa ve uzun dönem etkileri vardır Zorbalık, okullarda çocukların iyi durumda olmalarından sorumlu olan tüm kişilerin dikkatini, ilgisini gerektiren önemli bir konu olarak ortaya çıkmaktadır.

Zorbalık, şehir ve kırsalda, zengin ve fakir bölgelerde bütün okul tiplerinde bulunmaktadır. Özellikle ilköğretim ikinci kademedede aile, arkadaş ve diğerleri ile ilişkiler farklılaşmakta, gelişen beden yapısı ile birlikte duygusal yönden de değişimler olmaktadır. Bu dönemde olumlu ve olumsuz ilişkilerden etkilenmeler oldukça kolay olmaktadır.

Saldırgan öğrenciler, ciddi şiddet olayları suçlusu olma yönünde özellikle risk altındadırlar ve onlar ileride zorbalık davranışlarında bulunacak çocuklar yetiştirmeye daha yatkınlardır.

Teknolojiyi kullanma, zaman yönetiminde tecrübe, bilgiye ulaşma yollarını kavrama gibi artılar da kazandırabilir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, yaşam tarzında her şeyi yerli yerinde ve ölçüsünde yapmanın daha faydalı olduğunun hatırlanmasıdır. Bu tezde okullarımızdaki ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin zorbalık davranışları ve sorunlu internet kullanımının katkısı araştırılmıştır.

ABSTRACT

THE RELATION BETWEEN TENDENCY OF DESPOTIC BEHAVIORS OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS AND PROBLEMATIC USEGA OF INTERNET

The news about the density of despotism in schools has increased recently and it is doubted whether most of the students become a part of these events. The short and long run effects of the despotism over students extend from increasing fear and distrust to health conditions like trauma and stress. Despotism appears on the scene a vital matter that must drive the attention of all who are responsible for the good standing of students in schools.

Despotism occurs in rural-urban and rich-poor, namely in all regions. Especially in secondary education, the relations among the family, friends and the others undergo a change and the students pass through a new era emotionally in accordance with their physical changes. During that time, it is quite easy to be affected from good and corrupted relationships.

Aggressive students are under especially the risk of becoming the guilty of the serious violence and they are more tended to who raise children who will potentially behave despotic in the future.

The practice of technology may contribute to the students with the experience of time management, the comprehension of the techniques for acquisition of science. The important point here is to remind the fact that it is more beneficial to use and to do everything in its place and time. In this thesis, the contribution of the problematic usage of internet to the despotic behaviors of the secondary school students is analyzed.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	HATA! YER İŞARETİ
TANIMLANMAMIŞ.	
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	v
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xxxiii
I.BÖLÜM.....	1
1.GİRİŞ.....	1
1.1 Problemin Durumu.....	1
1.2 Problem Cümlesi.....	4
1.3 Alt Problemler.....	4
1.4 Araştırmanın Önemi.....	5
1.5 Sayıtlılar.....	8
1.6 Sınırlılıklar.....	8

1.7 Tanımlar.....	9
II.BÖLÜM.....	11
2. İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME ÖĞRENCİLERİNİN ZORBALIK EĞİLİMLERİ İLE PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ.....	11
2.1 Gençlik ve Orta Öğretim Çağı Gençliğinin Özellikleri	11
2.1.1 Ergenlik Çağının Psikolojik Özellikleri.....	15
2.1.2 Ergenlik Çağının Sosyolojik Özellikleri.....	18
2.2 Zorbalık/Saldırganlık Kavramı.....	19
2.2.1 Saldırganlık Kuramları.....	22
2.2.1.1 İçgüdü kuramı.....	23
2.2.1.2 Kalıtım kuramı.....	27
2.2.1.3 Engellenme kuramı.....	28
2.2.1.4 Uyarılma aktarımı kuramı.....	32
2.2.1.5 Ekolojik kuram.....	33
2.2.1.6 Sosyal öğrenme kuramı.....	36
2.2.1.7 Boşalma kuramı.....	42
2.3 Okul Zorbalığı.....	43
2.3.1 Okul zorbalığı ile ilgili potansiyel tehlike işaretleri.....	46
2.3.2 Zorba ve Kurbanın Özellikleri.....	47
2.3.3 Zorbalık ve Yaş.....	51
2.3.4 Zorbalık ve Cinsiyet.....	52
2.4 İletişim Aracı Olarak İnternet.....	55

2.4.1 İnternet Bağımlılığı ve Patolojik İnternet Kullanımı.....	57
2.4.1.1 Bir Bozukluk Olarak Patolojik İnternet Kullanımı (PIK).....	60
2.5 Sorunlu İnternet Kullanımı ve Zorbalık Davranışları İlişkisi.....	63
2.5.1 Bilgisayar Oyunları.....	63
2.5.2 Pornografi Aracı Olarak İnternet Kullanımı	67
2.5.3 İnternetin Sohbet Amacıyla Kullanımı.....	70
III.BÖLÜM.....	75
3. YÖNTEM.....	75
3.1 Araştırmanın Modeli.....	75
3.2 Evren ve Örneklem.....	75
3.3 Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi.....	76
3.4 Uygulama.....	76
3.5 Verilerin Çözümü ve Yorumlanması.....	76
3.3.1 Kişisel Bilgi Formu.....	76
3.3.2 Problemlı İnternet Kullanım Anketi.....	76
3.3.3 Zorbalık Davranış Eğilim Ölçeği.....	76
3.6 Araştırmanın Zamanlaması.....	78
IV.BÖLÜM.....	79
4.BULGULAR VE YORUM.....	79
4.1 Bulgular ve Yorum.....	79
V.BÖLÜM.....	261
5.SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	261
5.1 Sonuç ve Değerlendirme.....	261
5.2 Öneriler.....	268
KAYNAKÇA.....	272
EKLER.....	283

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1.Bölge Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablo 2.Okul Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablo 3.Cinsiyet Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablo 4.Yaş Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablo 5.Sınıf Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablo 6.Annenin Sağ Olup Olmaması Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablo 7. Babanın Sağ Olup Olmaması Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablo 8.Anne-Babanın Birlikte Olup Olmaması Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablo 9.Annenin Mesleği Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablo 10.Babanın Mesleği Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablo 11.Annenin Eğitim Düzeyi Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablo 12.Annenin Eğitim Düzeyi (Gruplandırılmış) Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablo 13. Babanın Eğitim Düzeyi Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablo 14.Babanın Eğitim Düzeyi (Gruplandırılmış) Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablo 15. Evin Durumu Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablo 16. Evin Durumu (Gruplandırılmış) Değişkeni için Frekans ve Yüzde

Tablo 17. Algılanan Gelir Düzeyi Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablo 18.Algılanan Gelir Düzeyi (Gruplandırılmış) Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablo 19.Çocuk Dahil Evdeki Kişi Sayısı Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablo 20.“İnternette Geçirdiğim Zaman Çoğunlukla Uyku Süremi Azaltıyor.” İfadesi Size Ne kadar Uygun? Sorusuna Verilen Cevaplar için Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablo 21. “İnternette, Diğer Ortamlara Göre Daha Kolay İlişki Kuruyorum.” İfadesi Size Ne kadar Uygun? Sorusuna Verilen Cevaplar için Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablo 22.“İnternette İsmimi Gizlemek Beni Daha Özgür Kılıyor.” İfadesi Size Ne kadar Uygun? Sorusuna Verilen Cevaplar için Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablo 23. “Çok İstememe Rağmen İnterneti Uzun Süre Kullanmaktan Bir Türlü Vazgeçemiyorum.” İfadesi Size Ne kadar Uygun? Sorusuna Verilen Cevaplar için Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablo 24. “Tekrar İnternete Girene Kadar Kendimi Huysuz, Karamsar, Rahatsız Ve Huzursuz Hissediyorum.” İfadesi Size Ne kadar Uygun? Sorusuna Verilen Cevaplar için Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablo 25.“Problemlerimden Bunaldığımda Sığındığım En İyi Yer İnternettir.” İfadesi Size Ne kadar Uygun? Sorusuna Verilen Cevaplar için Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablo 26.“İnternette Daha Fazla Vakit Geçirmek İçin Günlük İşlerimi İhmal Ediyorum.” İfadesi Size Ne kadar Uygun? Sorusuna Verilen Cevaplar için Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablo 27.“Sosyal Aktiviteler İçin Para Harcamaktansa İnternette Harcamayı Tercih Ediyorum.” İfadesi Size Ne kadar Uygun? Sorusuna Verilen Cevaplar için Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablo 28.“İnternet Kullandığım Süre Boyunca Her Şeyi Unutuyorum.” İfadesi Size Ne kadar Uygun? Sorusuna Verilen Cevaplar için Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablo 29.“İnternet Kullanırken Başkalarının Beni Meşgul Etmesine Öfkeleniyorum.” İfadesi Size Ne kadar Uygun? Sorusuna Verilen Cevaplar için Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablo 30.“Sabahları Uyandığımda Bir An Önce İnternete Bağlanmak İstiyorum.” İfadesi Size Ne kadar Uygun? Sorusuna Verilen Cevaplar için Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablo 31.“İnternet Kullanırken Zamanın Nasıl Geçtiğini Hiç Anlayamıyorum.” İfadesi Size Ne kadar Uygun? Sorusuna Verilen Cevaplar için Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablo 32.“İnternet Yoluyla İletişim Kurmayı, Yüz Yüze İletişim Kurmaya Tercih Ediyorum.” İfadesi Size Ne kadar Uygun? Sorusuna Verilen Cevaplar için Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablo 33.“Yalnızlığımı İnternetle Paylaşıyorum.” İfadesi Size Ne kadar Uygun? Sorusuna Verilen Cevaplar için Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablo 34.Okul Zorbalığı Ölçeği Alt Boyut Puanlarına Ait Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Standart Hata Değerleri

Tablo 35.Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Bölge Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA)Sonuçları

Tablo 36.Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Bölge Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA)Sonuçları

Tablo 37.Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Bölge Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA)Sonuçları

Tablo 38.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının Bölge Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA)Sonuçları

Tablo 39.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Alt Boyutu Puanlarının Bölge Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Sonrası Post-Hoc Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 40.Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının Bölge Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA)Sonuçları

Tablo 41.Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi

Tablo 42.Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi

Tablo 43.Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi

Tablo 44.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi

Tablo 45.Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi

Tablo 46.Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA)Sonuçları

Tablo 47.Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Sonrası Post-Hoc Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 48.Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA)Sonuçları

Tablo 49.Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Sonrası Post-Hoc LSD Testi Sonuçları

Tablo 50.Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA)Sonuçları

Tablo 51.Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Sonrası Post-Hoc Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 52.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA)Sonuçları

Tablo 53.Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA)Sonuçları

Tablo 54.Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Sonrası Post-Hoc Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 55.Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Annenin Sağ Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Tablo 56.Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Annenin Sağ Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Tablo 57.Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Annenin Sağ Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Tablo 58.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının Annenin Sağ Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Tablo 59.Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının Annenin Sağ Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Tablo 60.Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Babanın Sağ Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Tablo 61. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Babanın Sağ Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Tablo 62.Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Babanın Sağ Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Tablo 63.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının Babanın Sağ Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Tablo 64.Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının Babanın Sağ Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Tablo 65.Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Anne-babanın Beraber Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Tablo 66.Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Anne-babanın Beraber Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Tablo 67.Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Anne-babanın Beraber Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Tablo 68.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının Anne-babanın Beraber Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Tablo 69.Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının Anne-babanın Beraber Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Tablo 70.Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Annenin Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Tablo 71.Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Annenin Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Tablo 72.Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Annenin Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Tablo 73.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının Annenin Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Tablo 74.Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının Annenin Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Tablo 75.Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Babanın Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Tablo 76.Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Babanın Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Tablo 77.Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Babanın Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Tablo 78.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının Babanın Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Tablo 79.Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının Babanın Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Tablo 80.Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Annenin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA)Sonuçları

Tablo 81.Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Annenin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA)Sonuçları

Tablo 82.Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Annenin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Sonrası Post-Hoc LSD Testi Sonuçları

Tablo 83.Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Annenin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA)Sonuçları

Tablo 84.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının Annenin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA)Sonuçları

Tablo 85.Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının Annenin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA)Sonuçları

Tablo 86.Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Babanın Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA)Sonuçları

Tablo 87.Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Babanın Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA)Sonuçları

Tablo 88.Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Babanın Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA)Sonuçları

Tablo 89.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının Babanın Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA)Sonuçları

Tablo 90.Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının Babanın Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA)Sonuçları

Tablo 91.Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Evin Durumu Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi

Tablo 92.Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Evin Durumu Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi

Tablo 93.Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Evin Durumu Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi

Tablo 94.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının Evin Durumu Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi

Tablo 95.Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının Evin Durumu Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi

Tablo 96.Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Tablo 97.Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Tablo 98.Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Tablo 99.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Tablo 100.Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Tablo 101.Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Evdeki Toplam Kişi Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Tablo 102.Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Evdeki Toplam Kişi Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Tablo 103.Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Evdeki Toplam Kişi Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Tablo 104.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının Evdeki Toplam Kişi Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Tablo 105.Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının Evdeki Toplam Kişi Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Tablo 106.Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternette geçirdiğim zaman çoğunlukla uyku süremi azaltıyor.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 107.Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternette geçirdiğim zaman çoğunlukla uyku süremi azaltıyor.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 108. Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternette geçirdiğim zaman çoğunlukla uyku süremi azaltıyor.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 109.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının “İnternette geçirdiğim zaman çoğunlukla uyku süremi azaltıyor.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 110.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Toplam Puanlarının “İnternette geçirdiğim zaman çoğunlukla uyku süremi azaltıyor.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 111.Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 112.Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 113. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 114.Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 115. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 116.Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 117.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının “İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 118.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Toplam Puanlarının “İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 119.Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının “İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 120.Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternette ismimi gizlemek beni daha özgür kılıyor.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 121.Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternette ismimi gizlemek beni daha özgür kılıyor.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 122.Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternette ismimi gizlemek beni daha özgür kılıyor.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 123.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının “İnternette ismimi gizlemek beni daha özgür kılıyor.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 124.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının “İnternette ismimi gizlemek beni daha özgür kılıyor.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 125.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Toplam Puanlarının “İnternette ismimi gizlemek beni daha özgür kılıyor.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 126.Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Çok istememe rağmen interneti uzun süre kullanmaktan bir türlü vazgeçemiyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 127.Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Çok istememe rağmen interneti uzun süre kullanmaktan bir türlü vazgeçemiyorum.”

Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 128.Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Çok istememe rağmen interneti uzun süre kullanmaktan bir türlü vazgeçemiyorum.”

Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 129.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının “Çok istememe rağmen interneti uzun süre kullanmaktan bir türlü vazgeçemiyorum.”

Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 130.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Toplam Puanlarının “Çok istememe rağmen interneti uzun süre kullanmaktan bir türlü vazgeçemiyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 131.Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Tekrar internete girene kadar kendimi huysuz, karamsar, rahatsız ve huzursuz hissediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

ÜTablo 132.Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Tekrar internete girene kadar kendimi huysuz, karamsar, rahatsız ve huzursuz hissediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan LSD Testi Sonuçları

Tablo 133.Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Tekrar internete girene kadar kendimi huysuz, karamsar, rahatsız ve huzursuz hissediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 134.Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Tekrar internete girene kadar kendimi huysuz, karamsar, rahatsız ve huzursuz hissediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 135.Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 136.Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Tekrar internete girene kadar kendimi huysuz, karamsar, rahatsız ve huzursuz hissediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 137.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının “Tekrar internete girene kadar kendimi huysuz, karamsar, rahatsız ve huzursuz hissediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 138.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Toplam Puanlarının “Tekrar internete girene kadar kendimi huysuz, karamsar, rahatsız ve huzursuz hissediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 139.Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının “Tekrar internete girene kadar kendimi huysuz, karamsar, rahatsız ve huzursuz hissediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 140.Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Problemlerimden bunaldığımda sığındığım en iyi yer internettir.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 141.Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Problemlerimden bunaldığımda sığındığım en iyi yer internettir.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 142.Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 143.Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Problemlerimden bunaldığımda sığındığım en iyi yer internettir.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 144.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının “Problemlerimden bunaldığımda sığındığım en iyi yer internettir.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 145.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Toplam Puanlarının “Problemlerimden bunaldığımda sığındığım en iyi yer internettir.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 146.Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternette daha fazla vakit geçirmek için günlük işlerimi ihmal ediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 147.Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternette daha fazla vakit geçirmek için günlük işlerimi ihmal ediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 148.Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternette daha fazla vakit geçirmek için günlük işlerimi ihmal ediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 149.Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternette daha fazla vakit geçirmek için günlük işlerimi ihmal ediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 150.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının “Tekrar internete girene kadar kendimi huysuz, karamsar, rahatsız ve huzursuz hissediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 151.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Toplam Puanlarının “Tekrar internete girene kadar kendimi huysuz, karamsar, rahatsız ve huzursuz hissediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 152.Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Sosyal aktiviteler için para harcamaktansa internette harcamayı tercih ediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 153.Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Sosyal aktiviteler için para harcamaktansa internette harcamayı tercih ediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını

Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 154.Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Sosyal aktiviteler için para harcamaktansa internette harcamayı tercih ediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 155.Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Sosyal aktiviteler için para harcamaktansa internette harcamayı tercih ediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 156.Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Sosyal aktiviteler için para harcamaktansa internette harcamayı tercih ediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 157.Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Sosyal aktiviteler için para harcamaktansa internette harcamayı tercih ediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 158.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının “Sosyal aktiviteler için para harcamaktansa internette harcamayı tercih ediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 159.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Toplam Puanlarının “Sosyal aktiviteler için para harcamaktansa internette harcamayı tercih ediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 160.Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının “Sosyal aktiviteler için para harcamaktansa internette harcamayı tercih ediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 161.Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullandığım süre boyunca her şeyi unutuyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 162.Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullandığım süre boyunca her şeyi unutuyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 163.Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullandığım süre boyunca her şeyi unutuyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 164.Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullandığım süre boyunca her şeyi unutuyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan LSD Testi Sonuçları

Tablo 165.Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullandığım süre boyunca her şeyi unutuyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 166.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullandığım süre boyunca her şeyi unutuyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 167.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Toplam Puanlarının “İnternet kullandığım süre boyunca her şeyi unutuyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 168.Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının “İnternet kullandığım süre boyunca her şeyi unutuyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 169.Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullanırken başkalarının beni meşgul etmesine öfkeleniyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 170.Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullanırken başkalarının beni meşgul etmesine öfkeleniyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 171.Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullanırken başkalarının beni meşgul etmesine öfkeleniyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 172.Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullanırken başkalarının beni meşgul etmesine öfkeleniyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 173.Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullanırken başkalarının beni meşgul etmesine öfkeleniyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 174.Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullanırken başkalarının beni meşgul etmesine öfkeleniyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 175.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullanırken başkalarının beni meşgul etmesine öfkeleniyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 176.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Toplam Puanlarının “İnternet kullanırken başkalarının beni meşgul etmesine öfkeleniyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 177.Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının “İnternet kullanırken başkalarının beni meşgul etmesine öfkeleniyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 178.Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Sabahları uyandığımda bir an önce internete bağlanmak istiyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 179.Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Sabahları uyandığımda bir an önce internete bağlanmak istiyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 180.Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Sabahları uyandığımda bir an önce internete bağlanmak istiyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 181.Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Sabahları uyandığımda bir an önce internete bağlanmak istiyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 182.Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Sabahları uyandığımda bir an önce internete bağlanmak istiyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 183.Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Sabahları uyandığımda bir an önce internete bağlanmak istiyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 184.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının “Sabahları uyandığımda bir an önce internete bağlanmak istiyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 185.Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Toplam Puanlarının “Sabahları uyandığımda bir an önce internete bağlanmak istiyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 186.Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının “Sabahları uyandığımda bir an önce internete bağlanmak istiyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 187.Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini hiç anlayamıyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 188.Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini hiç anlayamıyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 189.Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini hiç anlayamıyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 190. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini hiç anlayamıyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 191. Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini hiç anlayamıyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 192. Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini hiç anlayamıyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 193. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini hiç anlayamıyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 194. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Toplam Puanlarının “İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini hiç anlayamıyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 195. Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının “İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini hiç anlayamıyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 196. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet yoluyla iletişim kurmayı, yüz yüze iletişim kurmaya tercih ediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 197. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet yoluyla iletişim kurmayı, yüz yüze iletişim kurmaya tercih ediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 198. Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet yoluyla iletişim kurmayı, yüz yüze iletişim kurmaya tercih ediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 199. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının “İnternet yoluyla iletişim kurmayı, yüz yüze iletişim kurmaya tercih ediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 200. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Toplam Puanlarının “İnternet yoluyla iletişim kurmayı, yüz yüze iletişim kurmaya tercih ediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1	Saldırganlıkta Sosyal Öğrenme Modeli.....	30
Şekil 2	Saldırganlık, Zorbalık ve Şiddet Kavramları Arasındaki İlişki.....	31
Şekil 3	Zorbalar Neden Zorbaca Davranışta Bulunurlar?	36
Şekil 4	Patolojik İnternet Kullanımı Gelişimi için Gerekli Olan Bilişsel Süreç Modeli	46

I.BÖLÜM

1. GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın önemi, sayıtlılar, sınırlılıklar ve araştırma raporunda kullanılan bazı tanımlara yer verilmiştir.

1.1 Problemin Durumu

Okullarda yaşanan şiddet pek çok ülkenin gündemindeki sorunlardan biridir. Genel olarak, araştırmalar okul arkadaşları tarafından kendilerine zarar verilen öğrencilerin oranının % 10 ile % 40 arasında olduğunu göstermektedir. Okullarda yaşanan şiddetin temel nedenlerinden biri, öğrencilerin kişiler arası çatışmalarını yıkıcı yollarla çözmeye çalışmalarıdır. Kişiler arası çatışma ile nasıl baş edeceklerini bilmedikleri ve onlara doğru çatışma çözümü yolları öğretilmediği için bazı çocuklar fiziksel ya da sözel şiddet kullanarak çatışmayı çözmeye çalışırken, bazıları da susarak ya da boyun eğerek ağır bedeller ödemektedir. Son yıllarda gerek medyada yer alan haberler gerekse araştırmalar dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi ülkemizde de okullarda şiddetin yaygın ve önemli bir sorun olduğunu gözler önüne sermektedir. Pişkin (2003), Ankara'da yaptığı bir çalışmada ilköğretim öğrencilerinin % 35'inin düzenli olarak akran zorbalığına maruz kaldığını, % 30'unun ise hem zorbalığa maruz kaldığını hem de zorbalık yaptığını bulmuştur. Öğrencilerin % 34'ünün fiziksel zorbalığa, % 29'unun sözel zorbalığa, % 21'inin ise dolaylı zorbalığa (dışlanma) maruz kaldığı saptanmıştır. Öğrenciler en fazla

sınıf ortamında ve sınıf arkadaşlarıncı sergilenen zorba davranışlara maruz kaldıklarını belirtmişlerdir, ilköğretim 5. ve 6. sınıf öğrencileri ile yapılan başka bir çalışmada da öğrencilerin % 23.3'ünün ya kurban ya zorba ya da zorba/kurban olduğu saptanmıştır.

İlköğretim 5. ve 8. sınıf öğrencileri ile yapılan bir anket çalışmasında hayatlarının herhangi bir döneminde dayak sonucu yaralanan öğrencilerin % 20'si bu dayağı arkadaşlarından yediğini söylemiştir. Benzer olarak Kapçı (2004) tarafından ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencileri ile yapılan bir çalışmada da, çocukların % 44'ü ara sıra arkadaşlarının kendilerini ittiğini, % 20'si ara sıra arkadaşlarının kendilerine tekme ya da tokat attığını, % 29'u ara sıra arkadaşlarının bedenlerine kaba şakalar yaptığını söylemiştir. Yine aynı çalışmada çocukların yarısından fazlasına arkadaşları tarafından ad takıldığı, yarıya yakınına hakaret ve küfür edildiğı bulunmuştur. Araştırmalar tutarlı bir biçimde ilköğretim öğrencilerinin birbirlerine karşı şiddet kullandığını göstermektedir (Akgün ve Araz, 2007, s.44).

Arkadaş ilişkileri çocuğun evinde karşılanamayan en önemli gereksinimlerden biridir. Arkadaş edinmek ve ilişkiyi sürdürmek belli bir olgunluk gerektirmektedir. Bu nedenle bir kişinin ruhsal olgunluğu kurduğu arkadaşlıklara bakarak saptanabilir. Saldırgan çocuklar arkadaşlarıyla sürekli çekişme içine girerler ve arkadaşlık ilişkisini hep kendi yararlarına kullanmak isterler. Kendilerini kabadayılıkla benimsetmeye, üstünlük kurmaya çalışırlar. Amaçlarına erişemeyince ya kavga eder, ya da arkadaş değiştirmek zorunda kalırlar. Arkadaş kümelerinden dışa itildikçe daha hırçın ve kuşkulu olurlar (Yörükoğlu, 1983, s.64-65).

Özellikle, ilköğretim ikinci kademe yani 6., 7. ve 8. sınıflara denk gelen ergenlik dönemindeki birey, benliğini bulma çabaları içersindedir. Kişi ergenlik çağında, her alanda değişik olasılıkları düşünüp deneyerek, benliğini bulmak zorundadır. Ergenlik dönemindeki bireyler sosyal, psikolojik ve biyolojik açılardan önemli değişiklikler yaşamaktadır. Birey bu evrede önemli stresler ve geçişler yaşamaktadır. Ergenlik dönemi, depresif duyguların doğasını anlamak için kritik bir dönemdir Çocukluk dönemi ile karşılaştırıldığında ergenlik depresif ve üzgün ruh hallerinin ve depresif bozuklukların anlamlı derecede artışı ile ilişkilidir. Ergenlerdeki depresyon, ergenin yaşadığı problem davranışlar (dikkat problemleri, saldırganlık vb.) ve olumsuz ruh halleri (öfke, kaygı vb.) ile de yakından ilişkilidir. Bu dönemde korku, kaygı, öfke yoğun yaşanan duygulardır. Ergenlik döneminde çocukluk dönemine göre daha karmaşık, daha olgun öfke sebepleri söz konusudur. Çocuklarda duygusal ve fiziksel ihtiyaçların doyurulması (açlık, fiziksel rahatsızlık, rahat hareket edememe vb.) öfke doğurmaktadır. Sıklıkla bu dönemde yoksunluk ve engellenme öfke yaratmaktadır. Egosuna yönelik eleştiriler, reddedilme öfke yaratmaktadır. Bu dönemde öfke uyaranları daha çok sosyaldır (Güleç,2002, s.5).

Çocuğun psikososyal gelişiminde kitle iletişim araçları çok önemli bir yer tutmaktadır. Yazılı ya da görsel medya dediğimiz bu araçların başlıcaları; radyo, televizyon, internet, gazete , kitap, dergi ve sinemadır.

Çocuğun yetişmesinde sevgi, saygı, pedagoji değil, kar amacı güden bu araçlar daha etkileyici olmaktadır. Anne babanın devreden çıktığı, çekirdek aileyi parçalayan kitle iletişim ortamının temelinde bu araçlar bulunmaktadır (Göç, 2006, s.30). Radyo, televizyon, bilgisayar, internet gibi araçlar, iletişim ve eğitim alanında son derece

kolaylıklar sağlamıştır. Buna rağmen özellikle çocuklar için ahlaki olmayan bir biçimde kullanılması, yaşamın çeşitli yönlerini olumsuz biçimde etkileyebilecek derecede aşırı kullanılması ve bağımlılık oluşturabilmesi gibi birçok sakıncayı da beraberinde getirmiştir. Araştırmacılar, internet kullanıcılarının tıpkı ilaç, alkol veya kumar gibi diğer bağımlılıklara benzeyen davranışları internet kullanımı için de göstermeye başladığına ilişkin bulgular oraya koymaktadırlar. Dolayısıyla internetin problemli kullanımı, bireylerin çevresiyle ilişkilerini bozabilmekte ve başarılarını engelleyebilmektedir (Ceyhan ve Ceyhan, 2007, s.390).

1.2 Problem Cümlesi

İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin zorbalık eğilimlerinin problemli internet kullanımı ile bağıntısı nasıldır?

1.3 Alt Problemler

İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin zorbalık düzeyleri (fiziksel zorbalık, sözel zorbalık, eğlence amaçlı zorbalık, duygu zorbalığı) öğrencilerin okulunun bulunduğu ilçeye göre farklılaşmakta mıdır?

İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin zorbalık düzeyleri öğrencilerin cinsiyetine göre farklılaşmakta mıdır?

İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin zorbalık düzeyleri ile yaş düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?

İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin zorbalık düzeyleri ile annenin ve babanın sağ olup olmamasına göre farklılaşmakta mıdır?

İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin zorbalık düzeyleri ile anne ve babanın birlikte

olup olmamasına göre farklılaşmakta mıdır?

İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin zorbalık düzeyleri ile annenin ve babanın mesleğine göre farklılaşmakta mıdır?

İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin zorbalık düzeyleri ile annenin ve babanın eğitim düzeyi arasında bir ilişki var mıdır?

İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin zorbalık düzeyleri ile oturduğu evin durumu arasında bir ilişki var mıdır?

İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin zorbalık düzeyleri ile algılanan gelir düzeyi arasında bir ilişki var mıdır?

İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin zorbalık düzeyleri ile internet kullanımı arasında bir ilişki var mıdır?

İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin zorbalık düzeyleri ile zorbalık davranışı eğilimleri düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?

1.4 Araştırmanın Önemi

Çocukların birbirlerine şiddet uygulaması genellikle hafife alınmakta ve göz ardı edilmektedir. Oysa şiddetin, özellikle de çocukluk döneminde yaşanan şiddetin, bireyin gelişimindeki olumsuz etkileri tartışma götürmez bir biçimde gözler önüne serilmiştir. Şiddeti uygulayanlar, şiddete maruz kalanlar ve şiddete tanık olanlar şiddetin doğurduğu farklı olumsuzluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Araştırmalar, şiddet uygulayan çocukların gelecekte okulu bırakma, başarısız olma ve suç işleme olasılıklarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca, çocuklukta görülen saldırgan davranışların genellikle yetişkinlikte de devam ettiği, okul çağlarında akranlarına şiddet uygulayan çocukların, gençlik ve yetişkinliklerinde de antisosyal ve suç içeren davranışlarda

bulunma olasılıklarının daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Öte yandan şiddetin kurbanları fiziksel zararın yanında belki de bir ömür sürecek psikolojik problemler yaşamaktadır. Gerek şiddet kurbanları gerekse şiddete şahit olanlar kronik korku yaşamaktadır (Akgün ve Araz, 2007,s.44).

Türkiye'de pek çok kişi son yıllarda gençler arasında şiddet davranışlarının ciddi biçimde arttığına inandırılmıştır. Medyanın, metropoliten alanlardaki okullarda gençler arasında şiddetin arttığına ilişkin sansasyonel raporlarına rağmen ne okulda şiddetin gerçek yaygınlığına ilişkin ülke çapında bir çalışma, ne de bu inancı onaylayacak ya da onaylamayacak anlamlı sayıda araştırma sonucu vardır. Sümer ve Aydın (1999), akran şiddetinin Türkiye'de batı ülkelerindeki kadar ciddi bir sorun olarak görülmesi de polis kayıtlarına girmekten korkulduğu için rapor edilmeyen bazı olayların olduğunu da eklemektedirler. Durmuş ve Gürkan (2003), toplumdaki şiddet olaylarındaki artışın dikkati okullara yönelttiğini, çalışmaların şiddet olaylarında bir artışın olduğunu gösterdiğini belirtmektedirler. Son zamanlarda liselerde çete olaylarının olduğuna ilişkin gazete haberleri olsa da, bu konuda ayrıntılı olarak gerçekleştirilmiş araştırmalar henüz yoktur. Daha çok İstanbul'da kaptıkaçtı olayları, bazı hırsızlık olayları ve uyuşturucu satma ile ilgili gençler arasında çetelerin olduğuna ilişkin haberler televizyon kanallarına ve gazetelere yansımaktadır. Pişkin (2003) de ilköğretim 4-8. sınıf öğrencileri arasında zorbalığın küçümsenmeyecek derecede olduğunu belirtmektedir (Korkut, 2004, s.319-320).

Bu çalışma, ilkokuldaki çocukluk günlerini geride bırakıp, bir yandan bağımsızlık savaşı

veren diğerk yandan bundan korkan, kendi bedenindeki değışmeleri korku, suçluluk, merak duyguları içinde izleyen, karşı cinsin yakınlığına özlem duyan ama ondan korkan kısacası ergenliğe adım atan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin zorbalık davranışlarını ve bu davranışların problemli internet kullanımıyla ilişkisini test etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

İnternet, bir bilgi paylaşım ağıdır. Bilgi paylaşımın kolay tüketilebilir olması çok olumlu gelişmelerin yanında bazı önemli ama olumsuz neticelerin doğmasına da sebep olmuştur. Bu ağ hemen herkes tarafından kullanılmakta ve kullanıcılar için sınırsız bir erişim mümkün olmaktadır. Her türlü bilgiye anında ulaşılabilmektedir. Öyle ki modern çağda ve bilgi toplumu çağında bu artık neredeyse bir gereklilik halini almıştır. Amerika da yapılan bir araştırmada internet kullanımının her yıl yaklaşık %40 oranında arttığı tespit edilmiştir.

Bilgisayar teknolojisindeki ilerlemelerle birlikte yayın ortamları etkileşimli çoklu ortamlar haline dönuşmüşlerdir. Bilgisayarın etkileşim yönü her türlü etkinlikte kullanıcıyı aktif konuma oturtur. Bilgisayarda herhangi bir metin edit edilebilir, dünyanın herhangi bir köşesindeki bilgiye ulaşılabılır, sanatsal çalışmalar yapılabilir ve oyun oynanabilir. Tüm bu etkinliklerde bilgisayar, kullanıcılarından belli bir birikim öngörür. Oyun etkinliklerinde bu birikim gerçek davranışlar edinmiş olmayı, dolayısı ile etkilenmenin en aza indirilmesini gerektirir. Oysa, çocuklar, oyunlarda kendilerine verilen rol çekici olduğu sürece, gerçek yaşam ve nesnelerden kolayca kopabilmektedirler: Özellikle, yaygınlaşan İnternet Kafeler aracılığıyla şiddet içeren birçok oyuna maruz kalan çocuklar, gerçek yaşamla ilgili algılamalarını kolaylıkla değiştirebilmektedirler. şiddet içerikli oyunlar uzmanlar tarafından farklı boyutlarda ele alınmaktadır. Bir kısım uzmanlar, bu tür

oyunların çocuğu rahatlatacağını, çocuğun içindeki gizli bir parçasını boşaltma yöntemi olacağım savunurlarken, bir kısım uzmanlar ise, bu tür oyunların çocukları arzu ettikleri konuma şiddetle, güçle ulaşmaya şartlayacağını, hayatın gri tonlarını atlatarak, sadece akla kara arasında seçime götüreceğini öne sürmektedirler. Bu aşamada görev ailelere düşmektedir. Çocuklarının duygusal yaşantılarının örselenmemesine dikkat ederek, uygun oyunları seçmek ailenin görevi olmalıdır. İnternet, bizlere bilim ve teknolojinin bir hediyesidir, ancak onu sağlıklı bir biçimde kullanmak da bizim elimizdedir. Çocuklarımızı, benliklerindeki ilkel dürtüleri harekete geçirecek oyunlar yerine, kişilik, yardım severlik ve sevecenlik duygularını geliştirecek oyunlara yönlendirmeye çalışarak, hem kendimiz, hem çocuklarımız, hem de çevremiz için zenginlik oluşturabiliriz (Odabaşı, 2002, s.52-53).

Tüm bunlardan hareketle de bu araştırmanın problemi, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin zorbalığa yönelik eğilimlerinin ve problemli internet kullanımı arasındaki ilişkinin araştırılmasıdır.

1.5 Sayıtlar

1. Yapılan araştırmalar İstanbul'daki bütün okulları temsil yeterliliğine sahiptir.
2. Örnekler evreni temsil eder.
3. Ankete katılan ilköğretim ikinci kademe öğrencileri, sorulara içtenlikle ve yansız olarak cevapladıkları varsayılmıştır.

1.6 Sınırlılıklar

Bu araştırma 2006-2007 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Avrupa yakası sınırları içinde yer alan Bahçelievler, Bağcılar, Bakırköy ilçelerindeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı

dokuz resmi ilköğretim okullarındaki ikinci kademe öğrencileri ile sınırlıdır.

1.7 Tanımlar

Şiddet: Bir bireyin yaralanma ve ölümüne neden olan ya da gelişmesini engelleyen fiziksel, psikososyal ve cinsel olarak uygulanan kasıtlı davranışlardır. Fiziksel, psikososyal ve cinsel şiddet uygulaması bir grup ya da topluma yönelik olabilmektedir.

Okul Şiddeti:Okul şiddeti, fiziksel ve psikolojik yaralama, mülke zarar verme gibi birçok kasti ve cüretkar davranışı kapsar. Bu olaylar; cinayet, silah kullanma, cinsel taciz, kavga, zorbalık, sözlü tehdit ve gözdağı verme, dayak, çete şiddeti, tecavüz, nefret suçları, vandalizm, okul yolunda fiziksel veya lafla taciz ve sevgiliye şiddet uygulama gibi sıklık ve şiddet bakımından değişen davranışları içerebilir (Özönder, 2005, s.12).

Saldırganlık: Düşmanca, incitici, şiddete yatkın ya da kendini aşırı derecede dayatan hareketler (Marshall, 2003, s.631).

Bireyin kendi düşünce ya da davranışlarını dıştaki direnmelere karşın zorla karşısındakilere benimsetme çabası (Hançerlioğlu, 1979, s.21).

Saldırgan Davranış: Başkalarının zararına olarak kendini yükseltmek için harcanan kırıcı ve saldırıcı çabaları dile getiren davranış (Hançerlioğlu, 1979, s.21).

Zorba: Dürtüsel, saldırgan, baskın, duygudaş olmayan ve fiziksel açıdan güçlü olan kişidir (Satan,2006,s.10).

Zorbalık: İncitmeye ya da rahatsız etmeye yönelik, zaman içinde tekrarlayan ve daha güçlü biri ile daha güçsüz arasında bir güç dengesizliği içinde gelişen bir davranış olarak tanımlanabilir. Ad takma, dalga geçme, sözel olarak tehdit etme, vurma, dışlama, hakaret etme, küçük düşürme, kasıtlı olarak kurbanın eşyalarına zarar verme, korkutarak para ve eşyalarını alma zorbalık davranışlarından bazılarıdır. Zorbalığın farklı tanımları yapılsa da hepsinde ortak olan üç unsur vardır. Bunlar, zorbalığın kasıtlı olarak yapılan incitici davranışlar olması, bunun sürekliliğinin olması ve zorbalığa maruz kalan kurbanın kendini savunamayacak kadar zayıf olmasıdır (Korkut, 2004, s.324).

Kurban: Bir saldırgan tarafından sık sık sergilenen saldırganlık içeren davranışlarına maruz kalan kişi olarak tanımlanmaktadır (Satan,2006,s.10).

İlköğretim İkinci Kademe: Gerçek veya tüzel kişiler tarafından açılan ve işletilen Milli Eğitim Bakanlığı'nın denetimi ve gözetiminde çalışan bir mesleğe yönelik olmayan İlköğretim kurumu (Satan,2006,s.10).

II.BÖLÜM

2. İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME ÖĞRENCİLERİNİN ZORBALIK EĞİLİMLERİ ile PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

2.1 Gençlik ve Orta Öğretim Çağı Gençliğinin Özellikleri

Çocuklukla erişkinlik arasında gençlik çağı vardır. Bedensel, ruhsal ve toplumsal değişme ve gelişme süreçlerinin yaşandığı gençlik çağını kapsayan yaş dilimleri ülkeden ülkeye, yayından yayına farklıdır. UNESCO gençlik çağı olarak 12-24 yaş dilimlerini kabul etmiştir. Gençlik çağı, geçmiş çocukluk çağının bedensel ve ruhsal özellikleri, bilgi, deney ve yaşantı birikimi ile insan yaşamının gelecek erişkinlik, olgunluk çağlarını etkiler. Gençlik çağı bedensel değişme ve gelişmeyle başlar. Bunu ruhsal ve toplumsal değişme ve gelişme izler.

Kızlarda 10-12, erkeklerde 11-13 yaş dilimleri arasında yer alan önenlik (buluş öncesi) (Prepuberty), kızlarda 13-15, erkeklerde 14-15 yaş dilimleri arasında yer alan erinlik (buluş) (Puberty) dönemlerinden sonra ergenlik (kemal, rüş) (adolescence) dönemi gelir. Bu dönem erişkinlik çağına dek sürer. Kimi yazarlar da, erinlik temel olmak üzere erinlik öncesi, erinlik, sonrası ve ergenlik sonu olarak ayırım yapmışlardır (Köknel, 1993, s.83).

Ergenlik, her insanın yaşamındaki, çocukluğun bitişi ve yetişkinliğin başlangıcındaki dönemdir. Ergenlik terimi Latince “Adolescere” sözcüğünden gelmekte olup, “büyüme”

veya “olgunlaşma” anlamına gelmektedir. Ergenlik, çocukluk ve yetişkinlik arasındaki gelişim periyodunu tanımlamaktadır. Ergenlik sürecinde hem fiziksel hem de psikolojik düzeyde hızlı değişimler, gelişmeler söz konusudur (Güleç, 2002, s.43-44).

Ergenliğin yorumlanması hakkında derin bir araştırma yapan Erikson, en önemli özelliğin, kişilik oluşumu olduğunu açıklamıştır. Bu olayın gerçekleşmesinde dört aşama vardır: 1) Çalışma alanının belirlenmesi, 2) Sosyal konumun ve görüşlerin kazanılması, 3) Duygusal olarak ana-babalardan ayrılma, 4) Cinsel rolün belirlenmesi. Bütün bu alanlarda kesin seçim hemen yapılmaz. Ergen kişinin, meslekler, değişik karşı cinsten eşler ve ideolojiler üzerine deneyimleri olur. Değişik gruplara ve eylemlere bağlanır. Giysiler ve gence özgü davranışlar, ergen ile ana-babalar arasında yeni ilişkiler kurulmasında yardımcı olur.

Erikson, erişkin kişiliği ile çocukluk deneyimleri arasında önemli bağlantılar olduğuna dikkat çekmiştir. Her dönemin, insan ilişkilerindeki bir sorun ile ilişkili olduğunu söyler. Sorunların çözümlenip çözümlenememesi biçimindeki her dönemin yol açtığı sonuç, çocuğun o sıradaki yaşam deneyimlerine bağlıdır (Wolff, 1997, s.32,33).

Ergenlik döneminde gencin yaşadığı temel karmaşa, kimlik kazanmaya karşı kimlik krizidir. Bu dönemi başarılı bir biçimde tamamlamış olan bir gençten, kendine özgü olumlu bir kimlik duygusu geliştirebilmesi beklenir. Kimlik kazanma, bir bireyin kendine ilişkin olumlu bir ben duygusu geliştirmesi demektir. Böyle bir duygu içinde olan bir birey, kim olduğu, nereden gelip nereye gitmekte olduğu konusunda gerçeklikle örtüşen görüşlere sahiptir ve bu özellikleri ile birlikte kendisi hakkında olumlu duygular geliştirebilmiştir. Bir başka deyişle kendi ilgi ve yetenekleriyle uyumlu bir kimlik duygusu

geliştirebilmiş olan bir birey, gelecek yaşamıyla ilgili kararlarını vermeye başlamış, kendine özgü bir değerler sistemi oluşturarak kişisel ve mesleki planlar oluşturabilmiş demektir. Kimlik krizi ise, gencin bu türden kararlar alamamış olmasını, gelecekle ilgili herhangi bir plan yapamamış olmasını betimler (Can, 2006, s.133).

Ergenlik çağındaki hızlı büyüme, cinsel dürtü artışı, kimliğin tam olgunlaşmamış olması ve toplumsal yerin henüz kesinleşmemesi, aileye bağımlılığın sürmesi gibi etkenlerle bu çağ, sorunlarla yüklü fırtınalı bir dönemdir (Öztürk, 1997, s.85).

Erikson kimlik bunalımının ergenlik çağının ayrılmaz bir parçası olduğunu, öne sürerek, bunun normal birçok gençte bulanabileceğine işaret etmiştir. Erikson'a göre bu bunalım; özellikle gencin duygusal bağılıklara girdiği veya meslek, iş ve yön seçiminde karar vermek zorunda kaldığı, ya da kendisi için önemli olan yarışmalara girdiği dönemde ortaya çıkmaktadır. Çünkü tartışmalara katılmak, yarışmada yer almak, bir öndere bağlanmak, birine aşık olmak, gibi başkalarıyla ilişkide genç belli bir gerginliğe uğramaktadır. Eğer genç bu gerginliği gideremezse, kendine güvenini yitirebilir, utangaç hale gelebilir, başarısızlıklardan paniğe uğrayabilir. Böylece önceki çocukluk dönemlerinde başarılması gereken özelliklerde bir çözülme başlar, o döneme ait çözümlenmemiş sorunların birden ortaya çıktığı görülür. Kimlik bunalımı atlatılması gerekli doğal bir gençlik hastalığı olarak tanımlanabilir. Kimi gençte belli belirsiz geçer, kiminde de ağır belirtilerle kendini gösterir (Temel ve Aksoy, 2001, s.26-27).

İlköğretim okulunun ikinci devresinden başlayarak öğrencilerde bilişsel değişimler olur. Sorun çözme yeteneği kazanırlar, mantıklı düşünebilirler (Başar, 1998, s.108). Benlik

kavramı netleşir, benliğe saygısı artar. Kendi kendisiyle ve çevresiyle çatışması yatışmış, uzlaşma sağlanmıştır. Kendine bir yol çizmiş, amaçlar belirlenmiştir. Cinsel kimliği yerine oturmuş, insan ilişkilerini düzene koymuştur (Temel ve Aksoy, 2001, s.26-27).

Genetik gelişiminde de kişilik sosyal ilişkilere bağlıdır. Ebeveynlerin ve diğer akrabaların yaşam boyu kullanılacak davranışları; kendisine ve topluma karşı, üzerindeki ilk etkileri önemlidir. Bundan dolayı kişilik sosyal davranışın bir sonucudur. Fakat aynı zamanda bir nedenidir de (Allport, 2003, s.129).

İnsanın özgüveni, motivasyonu gibi özellikleri ve bu özelliklerin yaşa göre değişimi psikososyal gelişim alanının konusunu oluşturmaktadır (Aydın, 2006, s.46).

Her zaman tavır özelliklerimiz ve alışkanlıklarımız bizler için önemli olan uyarılar olarak işlerler biz ve onlar arasında uyum özelliğini belirlerler. Kişilik problemleri ve onun çarpıtılması, kusuru gerçekten sosyal problemlerdir. Kısmende olsa, ruhsal kusur ve delilik bireyin içinde bulunduğu toplumun koşullarına kendisini ayarlayamaması olarak tanımlanabilir (Allport, 2003, s.129).

Freud'a göre normal gelişim için komplekslerin çözüme ulaşması, son derece önemlidir. Kendi cinsinden olan ana-babayla özdeşleşme kuran çocuk, uygun toplum rollerini, sosyal değerleri, kuralları, işleyiş biçimini öğrenmeye başlar. Bu aşamada çocuğun ana-babasından öğrenmiş olduğu toplum kuralları, kendisi yetişkin olunca uyması gereken toplum kurallarının aynısıdır (Cüceloğlu, 1992, s.414).

Sonuç olarak ergenlik dönemi, aileden duygusal bağımsızlığın kazanılması, cinsiyete uygun sosyal rollerin geliştirilmesi, kendine özgü bir değerler sisteminin oluşturulması, toplumsal rollerin belirlenerek bunların gerçekleştirilmesine yönelik kararların oluşturulmasını gerektiren yıllardır (Can, 2006, s.133).

2.1.1. Ergenlik Çağının Psikolojik Özellikleri

İnsan kişiliği, yaşamın temel dürtülerinin oluşturduğu, canlının yaşaması ve çoğalması için gerekli ve zorunlu olan ilkel biyolojik güçleri içeren, adına id (Alt-Benlik) dediğimiz bir sistem ile, bu temel sistemden kaynaklanan ve insanın öğrenmeleri, eğitimi, insanlar arası iletişimi sonucu oluşan, ego (Benlik-Sistemi) ve, yine insanın içinde doğup büyüdüğü toplumsal koşulların, ana-baba etkilerinin gelenek, görenek ve ahlak, din kurallarının yapılandığı, adına süperegö (Üst-Benlik) dediğimiz üçlü bir yapılanma göstermektedir (Özügörlü, 1990, s.194).

Freud, kişiliğin yapısının üç alt sistem (id, ego ve süperegö) içerdiğini ve bu üç alt sistemin birbiriyle etkileştiğini ortaya koymaktadır. Bir bireyin davranışının id, ego ve süperegö arasındaki etkileşimin sonucu olarak düşünölmesi gerektiğini ifade etmektedir (Ceyhan, 2000, s. 48).

Altbenlik (id), doğuştan gelen ve bedende varolan ilkel ruhsal yapıdır. Organizmadaki temel gereksinimlerin, dürtülerin kaynaklandığı bölümdür. Açlık, susuzluk, cinsel güdü ve saldırganlık güdülerinin güç deposudur. Başka bir anlatımla kişilik yapısının dürtüleyici sistemidir. Altbenlik haz ilkesi (pleasure principle)ne göre çalışır. Altbenlikten gelen dürtü ve uyarılar benliği zorlayarak doyum ararlar. Zaman, yer ve kural tanımaksızın doyuma ulaşmak isterler. Altbenlikten gelen dürtüler tümünden bilinç dışıdır

(Yörükoğlu, 1985, s.72).İnsan, alt benlik (id) sisteminin haz yaşantısı isteyen, kurallara, toplumsal kısıtlamalara aldırmayan istekleri yönünde davranınca, bir başı boşluk içinde deyim yerindeyse, hayvansal bir yaşam sürer (Özügür, 1990, s.194).

Ego (benlik) ve süperego (üst benlik) ise, çoğunlukla önceki çocukluk yaşantılarına dayalı olarak bireyde ilk beş yaşta gelişmektedir. Ego, id'in gerçeklerle temas eden parçasıdır. Yeni tepki ve yaşantı kalıplarını idare eden ve gerçeklik prensibi ile çalışan, id'in gelişmiş kısmından oluşan, sonradan edinilmiş yaşantıları içine alan sistemdir. Böylece; ego, gerçek dünya ile temas eden, bundan dolayı bilinci kontrol eden ve gerçeklik, mantıksal düşünce ve planlama sağlayan kişilik parçasıdır. Süperego, kişiliğin ahlaki ve yargısal yanıdır. Engelleyici ve yasaklayıcı tepki kalıplandır. Toplumun, ailenin kurallarını temsil etmekte ve ahlaki gerçeklik ilkesine göre çalışmaktadır. Böylece; toplumun ahlaki kurallarını ve değerlerini algılamasına dayalı olarak bireyin kişiliğinin ahlaki yönüdür. Ego, gerçek dünya ile etkileşmektedir. Aynı zamanda, süperego ve id'i kontrol etmektedir ve denge sağlamaktadır. Denge sağlanamadığı zaman id'in hükmettiği birey, davranışlarında düşünmeden hareket etmektedir. Süperego; bireye hükmediyorsa birey aşırı derecede törelci olmaktadır. Bireyin çevresine uyumu için ego, id ve süperego arasında denge sağlanmalıdır. Freud, bireyin kişiliğinin ilk beş yaşında temel olarak oluştuğunu belirtmektedir (Ceyhan, 2000, s.48).

Benliğin ergenlik döneminden önce gelişimine başlaması, anababaların ve öğretmenlerin gencin ilk yıllarının benlik duygusunun gelişimindeki önemini anlayabilmeleri açısından çok önemli olduğu için oldukça kritiktir. Ergenlik, benliğin genişlediği ve olgunlaştığı bir dönemdir. Bu, yaşamın ilk on iki ya da daha fazla yılını kapsayan bir temel üzerine

yapılandırılmaktadır. Bu, köklü değişmelerin bazen ortaya çıkmayacağı anlamına gelmekten çok, bir genci değiştirmek için ergenlik dönemine kadar beklemenin beklemek için çok uzun bir süre alabileceğini düşündürmektedir. Saldırgan 6. sınıf erkek çocuğunun patlayan öfkesinin ya da utangaç ve korkmuş olan 7. sınıf öğrencisi kızın diğerlerinden ürkmesinin çözümlenmesinde, yalnızca bunlar ergenlik dönemine girdi diye mistik hiçbir değişim olmayacaktır. Benlik kavramının zaman içindeki durağanlığı ile ilgili araştırmalar, temel yaşantılar ve anlamlı diğer kişiler özde aynı kaldığında, büyüyen bir gencin benlik duygusunun, gelişiminin başladığı doğrultuda devam etme eğiliminde olduğu konusunda açık ve tutarlıdır (Adams, 1995, s.120).

Rogers'in kişilik görüşünde benlik, kişiliğin merkezidir. Benliği, çevre ile organizmanın etkileşimi geliştirmektedir. Benlik gelişimi süreçtir ve bütünleşmeye eğilim gösterir. Benlik, fenomenal alan ile sürekli etkileşimin sonucu olarak değişmekte ve gelişmektedir. Rogers'in kişilik kuramında, kişilik bir süreçtir. Organizma, fenomenal alan ve benlik bileşenleri bireyde değişmeler oluşturmakta ve etkileşmeye devam etmektedir. Rogers, insan davranışlarını bir tek güdüye mal etmektedir. Bu da, kendini gerçekleştirme güdüsüdür. Bu, organizmanın varlığını sürdürebilmesini sağlayan tüm güçlerini geliştirmeye yönelik, doğuştan varolan bir eğilim olarak tanımlanmaktadır. İlk yaşlardan itibaren davranışlarını bu güdüyü gerçekleştirme amacına yönelten birey, kendi benlik kavramını da oluşturmaktadır. Rogers, kişiliğin gelişimine ilişkin açıklamasında, bireyin algıladığı gerçeklerle etkileşirken yaşantılarının kendini gerçekleştirme ihtiyacını karşılayıp karşılayamadığını değerlendirmeye başladığını belirtmektedir. Gelişme için uygun koşullar sağlanan bir birey, tam olarak fonksiyonda bulunan bir bireydir. Bu koşullar altında birey bütün yaşantılara açık olmakta ve yeni yaşantılara sahip olurken,

sürekli bir değişme durumu içinde olmaktadır (Ceyhan, 2000, s.49).

Rogers, kişinin olduğu ile olmak istediği benlik alt yapıları arasındaki farklılık arttıkça; bireyde uyumsuzluğun da o kadar çok olacağını kabul etmiştir. Ergen gerçek benliği ile ilgili olumlu algılar geliştirdikçe, çevresindeki kişilerin beklentisi konusunda kaygıları azalacak ve çevresiyle ilgili olumlu deneyimleri de gelişecektir. Bu şekilde gencin ideal ve gerçek benliği yaklaşacaktır (Aydın, 1996, s.170).

2.1.2 Ergenlik Çağının Sosyolojik Özellikleri

Toplumsal uyum, zamanla kazanılmaktadır. Bu uyum, ergenlik döneminde bazı deneyimlerle gelişir. Bu devrede birey, kendi cinsinden oluşturduğu grup içinde faaliyetlerini düzenlemeye çalışır. Ergenlik çağı, kişiliğin toplumsal nitelik kazandığı bir arayış dönemidir. Bu arayış içinde ergen, kim olduğunu, neye değer vereceğini, kime bağlanıp inanacağını, amacını bulmaya çalışır (Yavuzer, 1998, s.111).

Sosyalleşmenin en değişmez araçlarından biri olan okul, çocuğun topluma kazandırılmasında daima önemli bir rol üstlenmiştir. Özellikle çağdaş endüstriyel toplumlarda okulun, sosyalizasyon sürecindeki rolü daha da önem kazanmıştır. Okul çocuğun ilk formel sosyalizasyon aracıdır. Aile çocuğun farklı bir birey olmasını sağlarken, okul çocuğun belirli standartlara, kurallara uymasını sağlar ve herkes gibi davranmasını bekler (Sezal, 2003, s.101).

Pek çok gencin sosyal gelişiminde akranları önemli rol oynar. Bu dönemde akranlarla ilişkiler çok önemlidir. Gençlik genel olarak kuvvetli sosyallik, fakat aynı zamanda kuvvetli yalnızlık zamanıdır. Yalnızca başkalarıyla bir arada bulunmak sorunu

özümlemez genç sık sık kendisini kalabalığın ortasında yalnız hisseder. Bu koşullar altında, genel olarak akranları tarafından kabul edilmesi ve özellikle bir veya birkaç yakın arkadaşının olması gencin hayatında büyük farklılıklar yaratır.

Genel olarak her iki cinsiyetten ve akranları tarafından kabul edilen gençler, diğer kişilerin sevdiği ve toleranslı, esnek ve sempatik, canlı, neşeli, iyi huylu ve doğal davranan ve kibirli olmadan kendine güvenen ve inisiyatifte sahip, çekici, hevesli, gayretli ve grup aktiviteleri için planları olan kişiler olarak kabul edilirler.

Tersine huzursuz, kendine güvenmeyen, korkak eğilimli, sinirli veya ailesi tarafından istenmeyen gençler akranları tarafından da reddedilir veya sosyal olarak izole edilirler. Uyumsuzluğunu aşırı saldırganlık, kibir olarak gösterenler sevilmemeye ve reddedilmeye yol açarlar (Bilir ve Dabanlı, 1990, s.160-162).

2.2 Zorbalık/Saldırganlık Kavramı

Saldırganlığın en yalın tanımı davranışçı yaklaşımların da kabul ettiği gibi saldırganlık, başkalarını inciten ya da incitebilecek her türlü davranıştır. Ancak, bu tanım eylemde bulunan kişinin niyetini göz önünde bulundurmamaktadır. “Niyet” önemli bir ögedir. “Niyet” ögesini kapsayan saldırganca davranışlar, bizi yeni bir kavramı tanımlamaya zorlamaktadır. Bu kavram “zorbalık” tır. Bu noktada saldırganlığın tanımından yola çıkarak, Olweus (1999) ve Besag (1989) zorbalığı, bir kişinin kasti (niyet taşıması) olarak başka birini rahatsız eden veya acı veren davranışları olarak tanımlanmaktadır. Zorbalık saldırganlığın bir alt boyutu olduğu ifade edilmektedir. Zorbalığı saldırganlıktan ayıran iki önemli özellik bulunmaktadır. Bu özellikler, akranlar arasında eşit olmayan güç ilişkisi ve

sürekliliktir (Satan, 2006, s.16-17)

Çocukluk çağı boyunca gözlenen kabadayılık/ zorbalık davranışları uzun yıllar normal gelişimin bir parçası olarak kabul edilmiştir. Ancak, son yıllarda yapılan araştırmalar dünyanın pek çok ülkesinde bu davranışların, özellikle okul çocukları ve ergenler arasında madde kullanımı ve erken yaşta cinsel ilişkiye girme gibi davranışlardan daha büyük bir sorun olduğunu ortaya koymuştur. Yaygın olarak kabul edilen tanımlama Dan Olweus tarafından yapılmıştır. Olweus'a göre kabadayılık/zorbalık saldırgan bir davranıştır. Güç dengesizliği olan ilişkilerde gözlenir. Karşı tarafa zarar veya sıkıntı vermeye yöneliktir ve zaman içerisinde tekrarlanır. Kabadayılık/zorbalık arkadaşın arkadaşı istismarıdır ve çocuk istismarı, aile içi şiddet gibi diğer istismar tipleriyle pek çok ortak özelliği vardır. Kabadayılık/zorbalık fiziksel, sözel veya diğer doğrudan veya yan yöntemler kullanılarak gerçekleştirilebilir. Bu davranışlar erkeklerde daha sık görülmekte ve erkekler tarafından hedef seçilirken, kızlar hem erkekler hem de kızlar tarafından hedef seçilmektedir. Kabadayılığa/ zorbalığa uğrama yaşla azalırken, kabadayılık/zorbalık yapma yaşla belirgin olarak değişmemektedir (Alikashiöğlu ve Ercan, 2008).

Rigby, iki farklı zorbalık davranışından söz etmektedir. Birinci tip zorbalık davranışı iftira atmak (malign) ikinci tip zorbalık davranışı iftira atmadan yapılan zorbalıktır (non-malign). Birinci tip zorbalık davranışında zorbanın niyeti birisine acı vermektir. İkinci tip zorbalık davranışında acıya neden olacak bir niyetin ortada olmamasıdır. Bu tip zorbalık davranışında zorba olan kişi olagelen davranışlarla ilgilidir ve zorbalık dikkatsizce yapılır. Zorba yapmış olduğu davranışın diğer bir kişi için zararlı bir şey olduğunun farkında değildir. Davranışlarının diğer kişinin çok ilgisini çektiğine inanır.

Yapılan alışmalar, saldırgan hareketleri değişik davranış şekillerine ayırmaktadır. Bu ayırım, zorbalığın değişik tipleri arasında da grlmektedir. Fiziksel, sözel ya da dolaylı zorbalık gibi. Saldırganın muhtemel amaçları arasında da ayırımlar yapılmıştır. Örneğin, mağduru fiziksel olarak incitmek, mağdurun diğeriyle olan ilişkilerini zedelemektedir. İkincisi, genellikle ilişkisel zorbalık olarak adlandırılır.

Roland, zorbalığı, gerçek bir olayda kendini koruyamayan birisine karşı doğrudan veya bireyin yaptığı uzun süreli fiziksel ve psikolojik şiddet olarak tanımlamaktadır. Roland, erkeklerin zorbalık için motivasyonlarını genellikle fiziksel anlamda güçlü, kuvvetli olmaları ile ilişkili olduğunu kızların zorbalık için motivasyonlarını kurmuş oldukları ilişkilerden kazandıklarını ifade etmektedir. Roland yapmış olduğu zorbalık tanımında ise davranışın 'kasıt' boyutundan söz etmemektedir. Roland, zorbalığın çeşitli davranışlarını tanımlamıştır. Sataşmak gibi bir davranışın kurbanı küçük düşürmek, utandırmak amacıyla yapıldığına inanmaktadır.

Zorbalık tanımlarının merkezinde kasıt yer almaktadır. Zorbalık farklı sonuçları ve farklı niyetleri içeren farklı hareketlerin bir koleksiyonu olarak düşünülebilir. Zorbalık kavramı bir araştırma konusu olarak ele alındığında, zorbalığı kavramsallaştırma yollarının da farklılaştığı grlmektedir. Yapılan pek çok zorbalık tanımlarında ortak bileşenin zorbalık davranışının arkasında yatan amaç ve niyettir. Her zorbalık tanımında ufak farklılıklar olmakla birlikte kasıt kavramı ifade edilmektedir.

Bu tanımlar çerçevesinde, zorbalık, bir kişinin yada grubun yukarıda geçen davranışları,

kasıtlı olarak belli bir zaman periyodu içersinde fiziksel, psikolojik ve sosyal yönden güçsüz olan kişiye karşı istikrarlı bir şekilde sürdürmesi olarak tanımlanabilir.

Zorbalık, savunmasız bir insana, güç ve saldırganlık kullanarak acı vermek amacıyla ortaya çıkan bir ilişki problemidir (Satan, 2006, s.12-13). Yani saldırganlığın bir formudur. Şiddet davranışı, zorbalıktan, sözel tacizden kavga etmeye, tecavüz ve cinayete dek giden bir çizgi üzerinde yer alabilir (Korkut, 2004, s.323).

Araştırmalar kabadayılık/zorbalık yapma ve/ veya kabadayılığa/zorbalığa uğrama ile bireysel ve çevresel pek çok etken arasında ilişki olduğunu göstermiştir. Sık sık veya devamlı kabadayılık/zorbalık yapma, davranış bozukluğunun bir parçası olarak kabul edilmektedir (Alikashiöğlu ve Ercan, 2008).

Zorbalığı değerlendirmek için problemin doğasını anlamak gerekir. Bu düşünceden hareketle araştırmamızda saldırganlık kuramları, risk faktörleri, cinsiyet etmenleri yaşa göre nasıl farklılaştığı açıklanmakta ve çocukluktan ergenlik dönemine geçiş süresi için de zorbalığın, sorunlu internet kullanımıyla olan ilişkisi incelenmektedir.

2.2.1 Saldırganlık Kuramları

Tartışma yoluyla istediğini elde etmeye çalışan ya da başkalarının sevgi ve ilgisini kazanmak amacıyla intihar girişiminde ya da tehtidinde bulunan kişilerin davranışları da saldırganlı olarak tanımlanır (Medicana, 1993, s.79).

Saldırganlık insanın çevreye hükmetme ve kendi kendini gerçekleştirme yolunda karşılaştığı güçlölklere bağılı gelişen genel ruhsal gerilimin bir ifadesidir. Yıkıcılığa ya da şiddete dönüşmesi gerçeğe uyum sağlamadaki başarısızlığı ifade eder. Bu durumda

yıkıcılığın ve şiddetin insanın doğasında bulunmadığı sonucuna varılabilir. Kökeni çocukluk dönemine dayanan, isteklerin doyuma ulaşmaması ve engellenmeler nedeniyle ortaya çıkan ve gelişimi boyunca gitgide ağırlaşan bu eğilimler, gerçeğe karşı bir tür uyumsuzluk belirtileri, bir anlamda eğitim ve öğretimdeki yanlışlıkların bir sonucudur (Medicana, 1993, s.80).

Saldırganlığın kökenini araştıran kuramlar ikiye ayrılmaktadır. İçgüdüü ve kalıtımı öne çıkaran kuramlar, saldırganlığı içsel faktörlere, sosyal durumları öne çıkaran kuramlar ise saldırganlığı çevresel faktörlere bağlamaktadır.

2.2.1.1 İçgüdü kuramı

Güdü, organizmayı belli ve düzenli bir davranışa başlatan herhangi bir durumdur. Bu, organizmanın fizyolojik bir gereksiniminden doğabileceği gibi (örneğin: açlık güdüsü), psikososyal gelişme süresinde öğrenme ile de doğabilir (örneğin: başarı güdüsü). Açlık güdüsü, açlığı karşılayan ve onu ortadan kaldırmak için gerekli davranışları başlatan bir durum; başarı güdüsü ise başarı gereksinimini karşılayacak bir davranış başlatan bir durumdur. Dürtü (drive) organizmanın uyarılmış bir durumudur. Bir eksiklik ya da hoş olmayan bir uyarının etkisi altında dengesi değişmiş olan organizmanın eski durumunu alabilmesi için bir itme, bir canlanmadır. Bu tanımlamalardan, güdü ile dürtü arasında önemli bir ayırım olmadığı açıkça görülmektedir. Çok zaman her iki deyim de birbirinin karşılığında kullanılmaktadır. Psikologlar çevresinde öncelikle güdü, ruh hekimliği çevresinde öncelikle dürtü deyimleri kullanılmaktadır. Her iki deyim birbirinin yerine kullanılabilirse de, genel olarak dürtü deyimini biyolojik gereksinimleri belirleyen itici güç için (açlık, susuzluk dürtüleri, cinsel dürtüler gibi) kullanılmakta; güdü deyimini de dürtü anlamını da içine alan, fakat daha çok yaşam deneyimleri sonunda ortaya çıkan

gereksinimleri belirleyen daha genel ve kapsayan bir deyim olarak kullanılmaktadır (güven ve korunma güdüsü, onuru koruma güdüsü gibi).

İç-güdüler (instinct) ise; Bellenilmemiş, değişmeyen, türe özgü kalıplaşmış davranış örneklerini doğuran ve sürdüren güçlerdir. Dürtü ve güdüler özlerini, amaçlarını, nesnelerini değiştirebilmelerine, gelişebilmelerine, öğrenme ile ortaya çıkabilmelerine karşılık, iç-güdüler, türe özgü davranış örneklerini başlatan, değişmeyen ve doğal olarak bulunan güçlerdir (Öztürk, 1983, s.34).

Saldırganlığı bir saldırganlık iç güdüsüyle açıklayan kuramcılar arasında en popüler olanları Freud ve bir etolog olan Lorenz'dir (Bilgi, 2005, s.33).

Freud (1856-1939), doğada nedeni olmayan hiçbir sonuç olmadığı gibi, kişilikteki süreçlerin de kendiliğinden oluşmadığını; değişik duygu, düşünce ve davranışlardan oluşan kişilik yapılarının ortaya çıkmasına da değişik nedenlerin yol açtığını savunmuştur. Freud'a göre, insan, nedensiz sevinmemekte; nedensiz üzülmemekte, öfkelenmemekte ve nedensiz adım atmamaktadır. Freud, kişiliğin ruhsal cinsel gelişimini, doğuştan yetişkin cinselliğe erişildiği döneme dek, bu görüşle ele alıp açıklamıştır.

Yapısal kurama göre kişilik; ilkelbenlik (o, id), benlik (ego) ve üstbenlik (superego) diye adlandırılan üç ana yapıdan oluşmaktadır. Tüm duygu, düşünce, ve davranışlarımız, birbirine bağımlı olarak çalışan bu üç dizgenin karşılıklı etkileşiminin ürünü olarak ortaya çıkmaktadır (Bakırcıoğlu, 2002, s.9).

Freud, içgüdüsel bir dürtüden dolayı, saldırgan davrandığımızı belirtmektedir. Freud, bu

düşünceye 1. Dünya Savaşı'nda yaşanan olaylar sonucu varmıştır. "Jenseits des Lustprinzips" (1820) (Zevk Prensiplerinin Ötesinde) adlı yazısında da belirttiği gibi Freud, insan yalnızca yaşamını sürdürücü enerjilerinin değil, ölüm dürtüsünün de varlığını benimser. Freud'a göre bu denli yıkıcılık er ya da geç insanlığı tüketeceğinden, doğa bir hileye başvurmakta ve ölüm dürtüsü, yalnızca kişinin kendisine değil, çevresine de yönelmeye başlamaktadır. (Stein, 1997, s.29).

Anthony Storr da Freud gibi saldırganlığın bir içgüdü olduğunu söylemektedir. Hatta ona göre insan, canlıların en yıkıcısı, en saldırganıdır. Kendi türünden olanları öldüren ve öldürmeyi katliama vardıran tek canlıdır. Storr'a göre insanı hayvanla mukayese etmek, hayvanlara bir hakarettir.

Görüldüğü gibi, saldırganlığın doğuştan olup olmadığı hakkında farklı görüşler vardır. Doğuştan olup olmadığını incelemek de çok zordur. Çünkü doğduğu andan itibaren insan bir sosyal çevre içine girmekte ve bu çevre içinde birçok davranışlar öğrenmektedir. İnsanı doğduğu anda sosyal çevresinden ayırmak mümkün olmadığına göre bu soruya cevap vermek de pek mümkün olmayacaktır. Bu yüzden hayvanlar üzerinde yapılan gözlemlere dayanarak bu soruya cevap aranmakta ve bu araştırma sonuçları insanlara genellenmektedir. Ancak yapılan araştırmalar da zıt sonuçlar vermektedir (Tevruz, 1989, s.124).

Saldırganlık üzerinde yoğun araştırmalar yapan Berkowitz (1968) bu genellemenin hatalı olduğunu söyler. Çünkü insanlarda öğrenme çok daha önemli rol oynar. Berkowitz, insanlarda saldırganlıkla ilgili bir hazırlık durumunun olabileceğini, fakat saldırganlığın

ortaya çıkması için dışarıda muhakkak bir sebep olması gerektiğini ileri sürer (Tevruz, 1989, s.124).

Freud'un yaşam içgüdüsüyle karşıtlık oluşturan ölüm içgüdüsü varsayımı genelde kabul görmemiştir. Buna karşılık insanın temel güdülerinden biri olan saldırganlığın aynı zamanda yaşamın korunması için gerekli bir işlevi yerine getirdiğı görüşü benimsenmiştir. Bu araştırmacılara göre, saldırganlık içgüdüsünün Freud'un ölüm içgüdüsüyle ortak hiçbir yanı yoktur. İnsanın kişiliğini kanıtlama ve bağımsızlık tutkusunun temelini saldırganlık oluşturmaktadır.

Saldırganlık zel bir içgüdü olmaktan çok hem insanlara, hem de hayvanlara özgü gereksinimlerin bir sonucudur. İnsanın gerçek üzerinde kendi egemenliğini kurmaya, kendi güvenliğini korumaya ve kendi kimliğini ortaya koymaya çalıştığı bir yol ve araç niteliğini taşımaktadır (Medicana, 1993, s.80).

Freud saldırganlık kuramını bilgisayar ve bilgisayar oyunlarının icadından önce geliştirmiştir. Dolayısıyla, bu araçların saldırgan davranışlar üzerindeki etkisi konusunda açıkça ifade edilmiş bir görüşünün olması olanaksızdır. Bununla beraber, kuramında önemli bir yer tutan "boşalma" (catharsis) kavramına dayanarak, Freud'un saldırgan içerikli bilgisayar oyunu oynamanın saldırgan davranışları azaltacağı yönünde bir yordamada bulunacağını söylemek mümkündür. Bir gerginlik azaltma modeli olan Freud'un saldırganlık kuramı, saldırganlık içgüdüsünün yarattığı enerjinin mutlaka boşaltılacağını ne sürmekte ve boşaltılmanın değişik yollarla yapılabileceğini belirtmektedir. Bu noktadan hareketle, çocukların oyun kahramanlarıyla özdeşim kurarak

enerjilerini boşaltacakları ve gelecekte gerçek saldırgan davranışları daha az sergileyecekleri düşünülebilir. Ancak Lorenz ile Freud'un görüşleri arasında bazı farklılıklar vardır. Her şeyden önce Lorenz, Freud'un aksine, saldırgan davranışların dışsal uyarıcılar tarafından başlatıldıklarını savunur. Diğer yandan Freud, saldırgan davranışların amacının sadece tahrip etmek olduğuna inanırken, Lorenz, bu davranışların türün devamını ve çevreye adaptasyonu sağlama gibi önemli işlevlerinin olduğunu öne sürer (Bilgi, 2005, s.34-35).

2.2.1.2 Kalıtım kuramı

Sosyo-biyologlara göre bazı davranışlar, yaşamamıza yardım ettiğinden kalıcı hale gelmektedir. Bu davranışlar, insanların üremelerini ve genlerini yeni nesillere taşımalarını sağlamaktadır. Saldırganlık, bu davranışlardan biridir. Hormon araştırmaları, erkek cinsiyet hormonlarının saldırganlıkla ilişkili olduğunu bulmuşlardır ancak daha sonraki araştırmalar cinsiyetler arasında saldırganlık açısından bir fark bulunmadığını, saldırganlığın dışa vurumu açısından farklar olduğunu ortaya koymuştur. 86 çalışmayı gözden geçiren Eagly ve Steffen, erkeklerin daha çok fiziksel saldırganlık gösterdiğini, acıya ve yaralanmaya sebep olduklarını bulmuşlardır. Maccoby ve Jacklin'e göre ise kadınlar daha çok sözel istismara ve psikolojik saldırıya yatkın bulunmuşlardır (Bilgi, 2005,s.37).

Biyolojik değişkenler de saldırganlığın oluşmasında önemli etkenler olarak belirtilmektedir. Kimyasal değişkenler ve şiddet arasındaki ilişki incelendiğinde Pittsburg Üniversitesi araştırmacılarına göre, çevresel faktörler; stres, aile uyumu, başkalarının stilleri, kültürel faktörler ve genetik faktörler, gelişimsel sonucu ortaklaşa etkilemektedir. Araştırmacılar, aile ve çocuk arasındaki uyumu serotonin düzeyine bağlamışlar, saldırgan,

düşmanca hareket eden, toplum karşıtı olan kişilerde seratoninin işleyiş sisteminde problemler olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bunun yanı sıra kimya bozuklukları olmadığı halde saldırgan olanlarında var olduğunu, bunların da çevresel faktörlerden etkilendiklerini belirtmişlerdir. Sonuç olarak şiddetin hem biyolojik hem de çevresel etkenler içerdiğini, deneyimlerin ve sosyal öğrenmenin önemli olduğunu ve hormonal değişimler içerebildiğini vurgulamışlardır.

Biyolojik temelli bir saldırganlık dürtüsü hakkındaki kimi kanıtlar, hipotalamusun spesifik bir bölgesinin zayıf bir elektrik akımı ile uyarılmasının hayvanlarda saldırgan davranışa yol açtığını gösteren çalışmalardan gelmektedir. Gelişmemiş hayvanlar gibi insanlar da saldırganca davranmalarını sağlayan nörolojik mekanizmalara sahiptirler. Ancak; bu mekanizmaların harekete geçirilmesi bilişsel denetim altındadır. Beyni hasarlı bazı insanlar, normalde saldırgan davranışı tahrik etmeyen bir uyarıma saldırganca tepki verebilmektedirler. Böyle vakalarda korteks denetimi bozulmuş demektir. Normal bireylerde ise, saldırgan davranışın dışavurum sıklığı, bu davranışın aldığı biçim durumlarda ortaya konduğu büyük bir çoğunlukla öğrenme ve sosyal etkilerde belirlenmektedir (Karataş,2002, s.9).

Kalıtım Kuramları dikkate alındığında bilgisayar oyun türü ile saldırganlık arasındaki ilişkiden ziyade çocukların saldırganlığa kalıtsal yatkınlıkları dikkate alınmalıdır. Buradan yola çıkarak erkeklerin bilgisayar oyunlarında fiziksel saldırganlığının kızlardan daha fazla olacağı söylenebilir (Bilgi, 2005, s.37).

2.2.1.3 Engellenme kuramı

Dürtünün amacı, boşalım ve gerginliğin ortadan kalkması, doyum ve bununla birlikte

giden hoşlanım (haz)dır. Bu amacın gerçekleşmesi için organizmanın yöneldiği doğrultuda bir engelin bulunması, boşalım ve doyumun olmaması durumuna "Engellenme" (frustration) denir. Bu durumda organizmanın doyurulma gereksinimi süre geleceğinden, bu gereksinimin ortaya çıkardığı gerginlik de sürecektir. Bu gerginlik hoş olmayan istenmeyen bir durumdur (unpleasure). Organizma, doğal olarak kendisine acı veren bir durumdan kaçınacak, ya da böyle durumları, etkenleri ortadan kaldırmaya yönelecektir. Engellenme doğuran etkenler iki ana kümede toplanabilir

a) İçten gelen etkenler: Organizmanın kendi içinde bulunan fiziksel ya da ruhsal etkenlerdir. Bedensel güçsüzlükler, hastalıklar, çocukluk çağına özgü çaresizlik fiziksel etkenlere; suçluluk duyguları, korkular, kişinin benliğine sinmiş yasaklar ruhsal etkenlere örnek olarak gösterilebilir,

b) Dıştan gelen etkenler: Doğal ya da toplumsal çevrede bulunan engelleyici etkenlerdir. Doğal afet ya da çetin doğa koşullarının yanı sıra birçok toplumsal olaylar, örneğin savaşlar, aşırı toplumsal yasaklar vb. insanoğlu için engelleyici nitelikte olabilir (Öztürk, 1983, s.37-38).

Berkowitz (1967) engellenmenin, kızgınlık, rahatsızlık, üzüntü, nefret gibi olumsuz duyguları ortaya çıkartan birçok faktörden bir olduğunu belirtmiş ve saldırganlığı yalnızca olumsuz duygular uyandıran engellenme durumlarında oluştuğunu söylemiştir. Olumsuz duyguların yalnızca saldırganlığa değil, bazı durumlarda geri çekilme ya da kaçma davranışlarına yol açtığını savunmaktadır. Hangi davranışın gösterileceği ise olumsuz duygu uyandıran durumun yorumlanmasına ve benzer durumlara ait geçmişte yaşanan anılara bağlıdır (Bilgi, 2005, s.42).

Saldırganlık (aggression) nedenleri arasında güdülerini içeren engellemeler, hasar (injury) ve aşağılanma (insult) ile diğerlerinde gözlenen saldırganlığın taklit edilmesi (to imitate) sayılabilir. Bunların içinde en yaygın olanı engellenme veya bir diğer deyişle, amaca yönelik faaliyete müdahale edilmesidir.. Bir gereksinimi veya sürmekte olan bir faaliyeti engelleyerek kişilerin sınırlandırılması veya yapmak istemediklerini yapmalarının istenmesi saldırganlığa neden olur.

Kişilerin yapmak istedikleri ve yapmak istemedikleri yaşla değiştiği için, öfke (anger) nedenleri de değişir. Büyük çocuklar ve ergenlerde öfke nedenleri, sosyal engellemeler ve düş kırıklıklarını da içine alarak artmış durumdadır. İğneleyici sözler, büyüklük taşlanması, diğerlerince hor görülmek ve sosyal hırsların (ambition) önüne geçilmesi öfkenin sık rastlanan kaynaklarındandır (Morgan, 1993, s.230).

1939 yılında psikolog, sosyolog ve antropologlardan oluşan bir grup; engellenme ve saldırganlığın teorik yapısını açıklamaya yönelik bir kitap yayınlamışlardır. Buradaki temel tez; engellenmenin varlığının genellikle saldırganlığın bazı formlarına yol açtığıdır. Hipoteze göre; saldırganlığın ortaya çıkışı her zaman, engellenmenin varlığını öngörür ve tersine engellenme her zaman saldırganlığa yol açar (Güleç, 2002, s.14).

Bir başka antropolojik – sosyal psikolojik araştırmada Meksika yerlilerinin çocukların kavgasına hiç izin vermediklerini çünkü, akraba halinde aynı avluya bakan yan yana bitişik küçük evlerde oturmalarından dolayı, çocuk kavgasının akrabaların huzurunu kaçıracı, hatta aralarını açıcı bir olay olarak gördükleri belirlenmiştir. Çocuklarında saldırganlığı bastıran Meksika yerlileri arasında putların gazabından korunmak için büyü

yapıldığı görülmüştür. Şöyle ki kişide bastırılan saldırganlık, yansıma mekanizması sonucu dışarıya (kişiden öteye) örneğin doğa üstü güçlere yansıtılarak onların saldırganlaşacağına inanılmıştır (Kağıtçıbaşı, 1988, s.264-265).

Engellenme, alışılmış pekiştirecin yokluğuna gösterilen tepki çeşitlemeleridir. Davranışı sürdüren pekiştirecin yokluğunda (tepkinin sönmeye bırakıldığı ilk anlarında) tepki şiddetlenir ve çeşitlenir. Engellenmelerle, tepkideki şiddetlenme ve çeşitlenmeler saldırganlık olarak algılanır. Örneğin, jetonlu telefonda, atılan jeton karşı tarafla konuşmayı sağlar. Atılan jeton karşı tarafla konuşmayı sağlamadığında, hafifçe kola basılır ve jeton alınır. Karşı tarafla konuşma olmadığında, hafifçe kola basmayı sürdüren, jetonun geri alınmasıdır. Atılan jeton çeşitli nedenlerden dolayı karşı tarafla konuşmayı sağlamasın ve telefon jetonu yutsun. Hafifçe kola basmayı sürdüren jetonun geri alınması, oluşmamaktadır. Jetonun geri alınmasının engellenmesi, hafifçe kola basma tepkilerini, sert şekilde kolu çekme, birkaç kez çekme ve telefon kutusuna avuç içi ve yumrukla vurma tepkilerinde olduğu gibi şiddetlendirir ve çeşitlendirir.

Bu çeşitlenen ve şiddetlenen tepkiler saldırganlık olarak algılanır. Ama, tek başına engellenme, davranışı sürdüren pekiştirecin yokluğu, pekiştireçlerin geri çekilmiş olması (jetonun geri gelmemiş olması), saldırgan davranışı oluşturmak için yeterli değildir. Çeşitlenen ve şiddetlenen tepkilerin pekiştirilmesi gerekir. Kolu şiddetli şekilde birkaç kez çekme ve yumruklama sonrasında jeton gelecek olursa, artık bundan sonraki jeton geri gelmediği durumlarda, kolu birkaç kez bastırmayla birlikte telefon kutusunu yumruklama yerleşir. Çeşitlenen ve şiddetlenen tepkiler ileride pekiştirilmeyecek olursa, kaybolurlar. Telefon kutusunun yumruklanması ve kolunun sert şekilde çekilmesi sonucunda jeton geri

gelmeyecek olursa bu tür davranışlar kaybolur. Pek çok saldırgan davranışın gelişiminde kritik unsur, engellenme sırasında oluşan şiddetli ve çeşitlenen tepki biçimlerinin pekiştirilmiş olmasıdır (Özyürek, 2005, s.136).

Engellenme- saldırganlık hipotezi bazı eleştirilere uğramıştır. Eleştiriler engellenmenin genellikle saldırganlığı uyarmakla birlikte saldırganlığa neden olmadığı koşullarında olduğu yönündedir. Ayrıca engellenme dışında başka etmenlerde saldırganlığa yol açabilmektedir. Keyfi engellenmeler keyfi olmayanlardan daha çok öfke ve saldırganlığa yol açmaktadır. Eğer engellenme bir niyetin sonucu olarak algılanmazsa bireyi o kadar öfkelenmez ve saldırganlık olasılığı da azalır. Başka bir deyiş ile zarar verme niyeti yokluğu engellenmeyi azaltmakta ve dolayıcı ile saldırganlığı da azalmaktadır (Güleç, 2002 ,s.14).

2.2.1.4 Uyarılma aktarımı kuramı

Birey, önceden yaşadığı bir durumu, olduğundan daha abartılı bir şekilde hatırlayabilir ve o anda gözlediği şiddetin uyardığı duygusal yaşantıyı, yanlış bir şekilde, o andaki uyarılmaya yükleyebilir. Böyle bir heyecan aktarımı, kısa sürede daha şiddetli bir davranışa yol açabilecektir. Diğer yandan, gözlenen şiddete bağlı olarak artan genel uyarılmışlık hali öyle bir noktaya ulaşabilir ki, saldırganlığı bastırabilecek normatif sayılırlar zayıf kalabilir (Dağ, 2008).

Saldırganlık, daha önceki olaylardan kalan olumsuz uyarımların daha sonraki ortamlara aktarılması sonucu ortaya çıkan duygusal bir tepkidir (Bilgi, 2005, s.43).

2.2.1.5 Ekolojik kuram

Çoğu bilim adamı saldırganlığın doğuştan getirilmiş bir davranış olduğunu ileri sürmüştür. Freud, saldırgan davranışın ifade edilmediği takdirde belirli türden bir enerji olarak içimizde kalacağını savunmuş ve birçok davranış bozukluklarının, doğal ifadesini bulamamış saldırganlık eğiliminden kaynaklandığını ifade etmiştir.

Hayvanların davranışlarını onların doğal ortamlarında gözleyen etnologların çoğu, saldırganlığı doğuştan gelen ve hayvanın yaşamını sürdürmesinde önemli rolü olan bir davranış olarak görürler. Onlara göre, hayvanın çevresindeki tehlikeleri önlemesinde, en kuvvetli erkeğin dişileri dölemesi sonucunda kuvvetli bir neslin doğmasında ve yiyeceğin daha kolaylıkla temininde, saldırganlık davranışı önemli bir işlevi yerine getirmektedir (Cüceloğlu, 1992, s.314).

Konrart Lorenz ve arkadaşları da saldırganlığı bütün organizmalarda bulunan bir güç olarak görmektedir. Bu güç (saldırganlık) türlerin yaşam mücadelesi için bir savunma aracı olarak kullanılmaktadır. Nüfusun artması, besin kaynaklarının azalması, o bölgede yaşayan canlılar arasında birbirlerine yönelik saldırganca davranışların artmasına ve canlı türünü azaltmaya yönelir. Böylelikle kalan nüfusun daha geniş bir alanda ve daha yeterli besinlerle yaşamaları sağlanır. Başka bir etholog olan Robert Andrey'e göre saldırganlık belli bir toprağa sahip olma ve onu koruma ihtiyacından kaynaklanır. Her canlı belirli bir alanı kazanma, sahip olma ve koruma ihtiyacındadır. Yaşam alanı denilen bu alanın genişliği türden türe değişir. Bu alanın daralması organizmalar tarafından kendilerine yönelik bir tehdit olarak algılanır. Saldırganlık yaşam alanına yapılan ve yapılacak olan hücumlara yönelik bir harekettir. Kalabalıklaşma, evlerde ve yaşanan dış çevrelerde

bireylerin yaşama alanlarını daraltmakta ve kalabalık yerlerde saldırganca davranışların ve suçluluğun artmasına yukarıdaki açıklama getirilmektedir. Basit seviyede organizmaları ve hayvanları gözleyerek geliştirilmiş bu kuramın insanlardaki saldırganlığı açıklamada her zaman yeterli olduğu söylenemez (Kulaksızoğlu, 1998, s.209-210).

Bronfenbrenner tarafından geliştirilen ekolojik kuram çevresel şartlar ve birçok ortam arasında oluşan karşılıklı ilişkilerle, insanın yaşam boyu gelişimine etki eder. Bu kurama göre, bireyin çevresi dört sistemden oluşur ve bu sistemler birbiriyle ilişkilidir. Bu sistemler sırasıyla şöyledir.

Mikrosistem: Bu sistem bireyin gelişimini doğrudan etkileyen en derin düzeydir. Ev ortamı, okul ortamı iş ortamı bu düzeye örnek olarak verilebilir.

Mezosistem: Mikrosistemler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu bir düzeydir. Örneğin, çocuğun ailesiyle (ev ortamı), öğretmenleri (okul ortamı) arasındaki yakın ve sıcak ilişkiler, çocuğun okul başarısını olumlu yönde geliştirebilir.

Ekzosistem: Bu düzey, bireyin fiziksel olarak bulunmadığı ancak onun gelişimini etkileyen ortamlar bütünüdür. Örneğin, ebeveynlerden birinin iş ortamındaki konumunu kaybetmesi ve daha az para kazanması, çocuğun yaşamını ve gelişimini olumsuz yönde etkileyebilir.

Makrosistem: Bir toplum içinde yer alan gelenekler, görenekler, kültür, devlet, hükümet gibi üst yapı kurumlarıdır (Bayraktar, 2001, s.1-2).

Günümüzde de ergenlerdeki saldırgan davranışların bireysel ve sosyal faktörlerin bileşimi sonucunda oluştuğu görüşü yaygındır. Bu faktörler bireysel faktörler, ailevi faktörler, okul

ve akran faktörleri, toplumsal faktörler ve duruma özgü faktörler biçiminde sıralanmaktadır. Bu faktörler, saldırganlıkla ilişkili risk faktörleri olarak ele alınmaktadır. Doğum öncesi travma ve doğum komplikasyonları gibi tıbbi faktörler, kalıtsal faktörler, hiperaktivite ve dikkat eksikliği gibi bozukluklar, olumsuz mizaç yapısı, zeka geriliği, psikopatoloji, alkol ve madde kullanımı gibi özellikler bireysel faktörler arasında yer almaktadır.

Denetim eksikliği, aile üyeleri arasındaki sürtüşme, saldırganlık ve şiddet olayları, çocuk ihmal ve istismarı, ebeveyn suçluluğu, şiddet içeren ceza tekniklerinin kullanımı, katı disiplin gibi faktörler de ailevi faktörler ana başlığı altında toplanmaktadır. Sapkın bir akran grubuna sahip olmak, akademik başarısızlık, sosyal izolasyon, sosyal reddedilme, denetimin olmadığı yada katı disiplin uygulayan aşırı kalabalık okullar gibi faktörler de ergen saldırganlığı ile ilişkilidirler.

Yoksulluk, etnik ayırım, düzensiz komşuluk ilişkileri, medyada yer alan şiddet de toplumsal faktörler olarak sıralanmaktadır. Özel olarak incelenecek olursa sinema, televizyon, müzik ve bilgisayar oyunlarında yer alan şiddet içeriği bir "şiddet kültürü" yaratmakta ve ergenin daha fazla saldırgan davranmasına yol açmaktadır. Duygusal, davranışsal sorunları olan, dürtülerini kontrol etmekte zorlanan veya öğrenme zorluğu olan çocuklar medyadaki şiddetten daha fazla etkilenebilmektedir (Bilgi, 2005,s 48).

İnternetin son yıllardaki olağanüstü gelişmesi, son 20 yılda meydana gelen makrosistemik değişimlere bağlanmaktadır. Ekolojik kurama göre internet gibi elektronik iletişim araçları büyük ölçekli toplumsal değerleri etkileyen bir olgu olarak bir

tür “makrosistem” görünümü sunarken, bir yandan da ergenin en yakın çevresinin bir parçası olduğu için aynı zamanda bir “mikrosistem” değişkeni olarak ele alınmaktadır. Bu da, internet gibi elektronik iletişim araçlarını doğrudan ve dolaylı etki sahibi yapmaktadır (Bayraktar, 2001, s.2).

Amerikan Psikiyatri Derneği, televizyon endüstrisinin, şiddeti azaltmak üzere gönüllü kısıtlama getirmesini teşvik etmiştir; ancak, bu gönüllü kısıtlama, televizyon şiddetinin artan zararlarından korunmada etkili olmadığından, anayasal ilkelerle de tutarlı olarak gerekli düzenlemelerin yapılmasını savunmuştur. Derneğe göre, şiddet içerikli yayınlar yapan endüstri yöneticilerinin, halka, istediklerini verdikleri şeklindeki savunmalarına izin verilmemelidir; çünkü, sayısız çalışmada halkın istediğinin gerçekte böyle aşırı bir şiddet olmadığı ortaya konmuştur.

Şiddetin sonuçlarının (kurbanların yaşadıkları acılar, kurbanların ve suç işleyenlerin ailelerinin çektikleri, vb.) ihmal edilmesi veya bu sonuçların makul olmayan biçimde ele alınması, yıkıcı bir kodlama sürecini oluşturmaktadır. İzleyiciler şiddete karşı duyarsızlaşmakta, saldırganlarla ve saldırganların çeşitli sorunlar karşısındaki çözümleriyle özdeşleşmektedir. Böylece şiddet içerikli davranışlar ve tutumlar kodlanmakta, kişisel tüm durumlarda, saldırganlık en olası yaklaşım haline gelmektedir (Dağ, 2008).

2.2.1.6 Sosyal öğrenme kuramı

İnsanlar doğumlarından ölümlerine kadar sürekli bir faaliyet, hareketlilik içinde olup, çeşitli bedensel ve zihinsel değişimler geçirerek hayatlarını sürdürürler. Başlangıçta minicik bir organizmayken yapısal bakımdan çok karmaşık bir sistem haline gelen insan,

duyum organları ve diğer algı mekanizmaları vasıtasıyla kendi iç ve dış dünyalarının farkına varır. Bu dünyaların mahiyeti hakkında bilgi sahibi olmaya başlar (Arık, 1996, s.13). Gelişmiş organizmalarda tepkenin davranışa dönüşmesi, başka bir deyişle organizmanın uyaranlara karşı yeni tepki biçimleri geliştirmesi ve bunların saklanması öğrenmeyle olur. Öğrenme yeni durum, konum ve ortamda yeni davranışlar kazanmak ve bunları sürdürebilmektir (Köknel, 1986, s.210).

Öğrenme vasıtasıyla davranışlarında değişimler meydana gelir, yeni davranışlar ortaya çıkmaya başlar. Hayatta ilerledikçe, genetik faktörler ve öğrenmenin etkisiyle kendisine özgü, kendisini diğer bireylerden ayıran, ona kendisi olma özelliğini veren bir şahsiyet yapısı kazanmaya başlar (Arık, 1996, s.13). Deneme, deneyim kazanma, öğrenme, normlara uygun olarak ihtiyacını karşılama, taklit, kendisi dışındakilerin varlığını kabullenme vb., toplumsallaşma sürecinin hem öğreneni hem de öğretenerleri açısından önemli argümanlardır. Toplumsal uyumun ölçüsü, bireyin çevresindeki kişilerle ilişkileri, grup çalışmalarına katılabilmesi, yapıcı olması, sorumluluk yüklenmesi ve birlikte yaşamanın getirdiği kurallara uyabilmesidir (Polat, 2002, s.84).

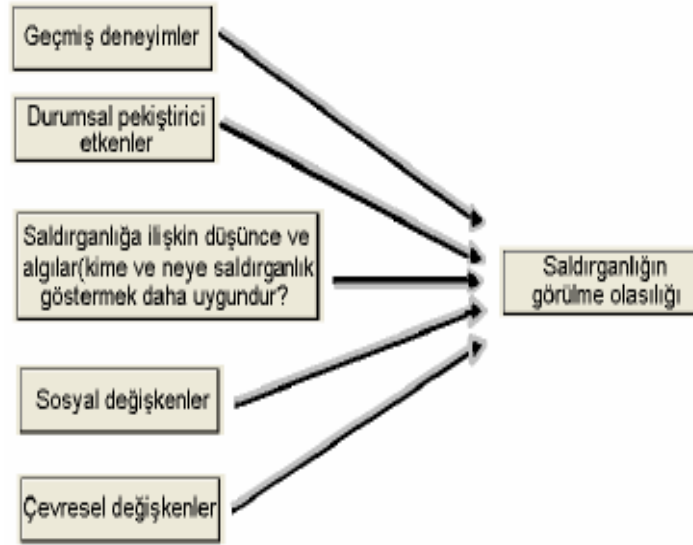
Baron ve Byrne (1994)'e göre de, saldırganlık, diğer toplumsal davranışlar gibi öğrenilmiş bir davranıştır. Saldırganlık davranışı doğrudan ve dolaylı olarak;

- 1) Hangi gruplara ve kişilere daha kolay saldırganca davranılabileceği,
- 2) Başkalarının ne tür davranışlarının saldırgan tepki gerektirdiği,
- 3) Hangi durum ve ortamların saldırgan davranışlarda bulunmak için uygun olabileceği ya da olmayabileceği biçiminde öğrenilebilir.

Bireyin belli bir durumda saldırganca bir davranışta bulunup bulunmaması Şekil 1’de de görüldüğü gibi birçok faktör tarafından etkilenir. Bireyin geçmiş deneyimleri, saldırgan davranışı pekiştirici faktörler (örneğin, engellenme ve silaha ulaşım gibi saldırganlığı tetikleyen faktörler), bireyin saldırganlıkla ilgili düşünceleri ve algılaması; bu kapsamdaki bireysel ve toplumsal-çevresel etkenlerdir (Kağıtçıbaşı, 2006, s. 354).

Şekil 1

Saldırganlıkta Sosyal Öğrenme Modeli

Kaynak: (Kağıtçıbaşı 2006, s.354).

Margaret Mead ve Erik Erikson gibi araştırmacılar, ilkel kabilelerdeki çeşitli saldırganlık belirtileri ile ilgili yürüttükleri sistematik araştırmalar sonucunda, düşündürücü bilgiler elde etmişlerdir. Yerliler çocuklarına karşı ne kadar sıcak ve iyi niyetli yaklaşırlarsa, tüm

kabilenin saldırganlık seviyesi de o derece düşmektedir. İnsan davranışlarıyla ilgili bu önemli bilgi, artık birçok gelişim psikologu tarafından da doğrulanmaktadır. Bu nedenle, insanların saldırganlığının çevre koşullarına bağlı olarak şekillendiği söylenebilir (Stein, 1997, s.29)

Psikologların hemen hemen tümü, insanlarda saldırganlığın yalnız doğuştan gelen faktörlere indirgenemeyeceğini, öğrenmenin saldırganlık davranışının türü ve miktarı üzerinde önemli bir etkisi olduğunu savunur. Psikologların bu görüşü kabul etmelerinin temelinde deneysel çalışmalar yatar.

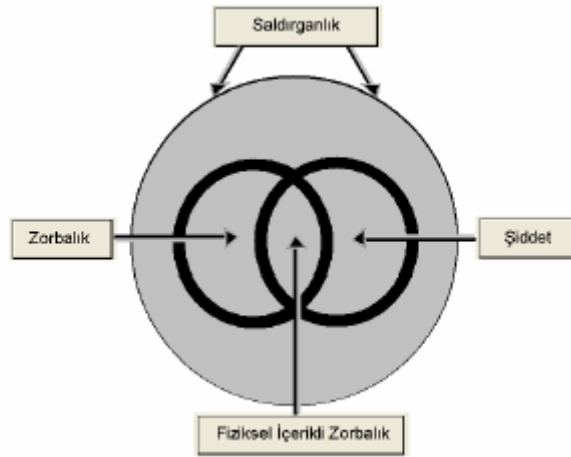
Bandura (1973) üç grup çocuk üzerinde yapılan bir denemenin sonuçlarını değerlendirdiğinde, öğrenmenin etkisini açık seçik görmüştür. I. Grup, içi doldurulmuş oldukça büyük bir oyuncak bebeğe diğer çocukların saldırgan davranışını gösteren bir film seyretmişlerdir. II. Grup'taki çocuklar, yetişkinlerin bebeğe yaptıkları saldırgan davranışları seyretmişlerdir. III. Grup'taki çocuklar, ya saldırgan davranışın bulunmadığı bir film seyretmişler ya da saldırgan davranışta bulunmayan yetişkinleri gözlemişlerdir. Çocuklar daha sonra bebekle baş başa bırakılmış ve davranışları gözlenmiştir. Saldırgan davranışı gözleyen gruptaki çocuklar, bebeğe tekme ve tokat atarak saldırgan davranışta bulunmuşlardır. Çocukların çevrelerinde gördükleri davranışları model olarak aldıkları ve model çerçevesinde hareket ettikleri bu tip deneylerde açık seçik gözlenmiştir.

Çocuğun çevresinde gördüğü davranışları taklit etmesi sosyal öğrenmenin temelinde yatar. Bu öğrenme mekanizması nedeniyle, saldırganlık davranışında, toplumlar ve kültürler arasında farklılıklar gözlenir (Cüceloğlu, 1992, s.314-315).

Şiddet davranışı da tıpkı zorbalık gibi saldırganlığın bir türü olmasına rağmen; kendilerine özgü özellikleri yönüyle şiddet ve zorbalığın birbirleriyle örtüşen yönleri olduğu gibi, ayrışan yanları da söz konusudur. Olweus'a (1999a) göre saldırganlık, şiddet ve zorbalık davranışları arasında Şekil 2'dekine benzer bir ilişki söz konusudur (Koç, 2006,s.33).

Şekil 2

Saldırganlık, Zorbalık ve Şiddet Kavramları Arasındaki İlişki

Kaynak: (Koç, 2006, s.33)

Şekil 2'de görüldüğü gibi şiddet ve zorbalık kavramları, saldırganlık davranışının alt boyutları niteliğindedir.

Okullarda Şiddet'i araştıran Yrd.Doç.Dr.Metin Pişkin tarafından yapılan bir araştırmada ekonomik olarak üst ve orta seviyede Çankaya'da iki, Mamak'ta alt seviyede bir okulda 1150 öğrenci ile görüşülmüş, araştırmaya katılan öğrencilerin % 44'ü sözel, % 30'u

fiziksel, % 9'u cinsel, % 1'i duygusal zorbalığa maruz kaldığı belirlenmiştir. Üst ve orta ekonomik gelire sahip öğrencilerin alt gelir grubundaki öğrencilere göre daha fazla zorbalık yaptığını belirleyen Pişkin, erkek öğrencilerin fiziksel zorbalığı tercih ederken, kız öğrencilerin sözel zorbalık yaptığını tespit etmiştir. Araştırmanın dikkat çekici sonucu ise öğrencilerin zorbalığı en çok sınıfta yapıyor olmasıdır. Öğretmenin sınıftan çıkmasını bekleyen zorba öğrencilerin kısa teneffüs aralarında kendilerinden daha güçsüz arkadaşlarını şiddete maruz bırakmaktadır. Zorbalık, sınıfın ardından kantin ve okul bahçesinde ortaya çıkmaktadır. Şiddete, zorbalığa maruz kalan 'kurban' öğrencilerde okulu sevmeme duygularının oluştuğu gözlenmiştir.

Pişkin, ilk gençlik yıllarında okulda zorbalığa karışan öğrencilerin daha sonraki yaşantılarında da suç işlemeye devam ettiklerini belirterek, Zorbalığa maruz kalan öğrenciler çaresizlik, depresyon, kaygı, kızgınlık, kendini değersiz hissetme gibi duyguları yaşamları boyunca hissettiklerini belirtmektedir. Pişkin'e göre, erkek çocukları zorbalık ve şiddeti onaylayan öğelerle büyüdüleri için ileriki yaşlarında da şiddeti kabul eden bir kişi haline gelmektedir. Kızlar ise daha uyumlu büyüdüleri için şiddetten daha uzak duruyor. 14–21 yaş arası lise ve üniversite öğrencileri üzerinde yapılan araştırma, şiddetin okul, aile, toplum, arkadaşların etkisi ile ortaya çıktığını göstermektedir (Okulda Şiddet,2005).

Medya, şiddet içeriği ile saldırganlık arasındaki ilişki, üç bilişsel yapı aracılığıyla kurulmaktadır. Kurama göre, şiddet içeren programları izleyen bireylerin bilişsel şemalarında, düşmanca bir dünya temsil edilmektedir. Senaryolarında, saldırganlığa dayanan problem çözme stratejilerini benimseyenler, saldırganlığı, normatif inançlarına göre kabul edilebilir bir olgu olarak karşılamaktadır. Bireyler arası ilişkilerin şiddet içeren

şemalara, senaryolara ve inançlar sistemine dayandırıldığı bir ortamda sosyalleşen çocuklar, bu tür davranışları gözleyerek taklit etmekte, henüz 2-4 yaşlarında, isteklerini tepinerek iletmeye çalışma gibi saldırgan davranışlara başvurmaktadırlar.

Çocukların yaşı ilerledikçe bilgisayar karşısında daha fazla vakit geçirmeye başladıklarında gözledikleri ve içselleştirdikleri senaryolar, daha karmaşık ve otomatik hale gelmekte, saldırgan davranışlara ilişkin fantezileri ve belleklerinde önceden depoladıkları senaryolar güçlenmektedir. Çevrelerinde aşırı şiddet gözlediklerinde, böyle bir dünya hakkındaki bilişsel şemaları, öteki kişilerin davranışlarına saldırganca anlamlar yüklemelerine yol açmakta, bu da saldırganca davranma olasılığını artırmaktadır. Çocuğun kendi davranışları, normatif inançlarının gelişmesinde rol oynadığı gibi, medyada gözlediği etkileşim biçimleri de bu normatif inançlarını biçimlendirmektedir. Özetle, sosyal-bilişsel öğrenme kuramında, medyada uzun süre şiddet içeriği izlemenin olumsuz etkileri bir varsayım olarak kabul edilmektedir (Dağ, 2008).

2.2.1.7 Boşalma kuramı

Boşalma görüşüne göre, saldırma yemek yemeye çok benzemektedir. Bir kişinin yemek yiyip yemeyeceği, kısmen ne kadar aç olduğuna, kısmen de kendisinin içinde bulunduğu duruma bağlıdır. Acıktığında bir şeyler yerse, bu onun açlığını azaltacak ve daha sonra daha az yemesine neden olacaktır. Eğer, birisi korna çalarak bizi rahatsız ederse saldırganlık duyarız. Eğer bir sonraki trafik ışığında kendimizi onun arkasında bulur ve ona korna çalabilirsek, bu bizim ona karşı duyduğumuz saldırganlık duygusunu azaltacaktır (Freedman ve Sears, 1998, s.258).

Freud'un saldırganlığın boşalımıyla ilgili görüşlerinden etkilenecek oluşturulan bu kurama göre medyadaki (TV, bilgisayar oyunu, gazete, İnternet vs.) şiddeti görmek veya izlemek,

kişinin saldırgan davranışlarını azaltabilmektedir. Saldırgan davranışı izlemek kişinin kendi saldırganlık duygularında bir boşalım sağlamaktadır. Kişi saldırgan bir davranışa şahit olduğundan, buna benzer davranışları sergileme olasılığı azalmaktadır. Boşalma Kuramı, medyadaki şiddetin saldırgan davranışlara yol açmadığını savunmaktadır. Literatürdeki birçok araştırma ise bu sayıltıyı destekler nitelikte değildir. Medyadaki şiddet, saldırgan davranışın tek sebebi olmamasına rağmen, önemli bir faktördür ve yadsınamayacak kadar çok veri medyadaki şiddetin saldırgan davranışa yol açtığını göstermektedir (Bilgi, 2005, s.49).

2.3 Okul Zorbalığı

Okul zorbalığı evrensel bir kavram olup; çocuklar ve ergenler arasında da oldukça yaygın olarak yaşanan bir durumdur. Türkçe de kavgacılık ve zorbalık kavramları çoğu zaman birbirinin yerine kullanılmaktadır. Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük'te “kavga: düşmanca davranış ve sözlerle ortaya çıkan çekişme veya dövüş, münazaa”, “kavgacı: kavga etmeyi seven, kavga çıkaran kişi” ve “kavgacılık da: kavgacının tutumu ve alışkanlığı” olarak tanımlanmaktadır. “zorba ise, gücüne güvenerek başkalarının hakkını alan, müstebit” ve “zorbalık ise, zorba olma durumu; zorbaca davranış, müstebitlik” olarak tanımlanmaktadır (Koç, 2006, s.23)

Okul bireyin varlığının farkına vardığı ve bu varlığının toplum için neyi ifade ettiğini öğrendiği yerdir. Okul, bireyin toplumun değer ve kurallarını öğrendiği alanların en önemlisidir. Bu sebeple bireylerin okul yaşantıları ileriki hayatlarının nasıl temeller üzerine oturacağını da belirler. Okul toplumdaki bireylerin eğitilmesi işlevini üstlenen kurumların ortak adıdır. Bireyin toplumun üyesi olma ve birey olma sürecinde, içinde

bulunduğu en önemli toplumsal çevresi okuldur. Okulu önemli kılan özelliği; düzenli, disiplinli ve uzman bir örgüt olmasından ve bireyi çocukluk dönemlerinden itibaren, uzunca bir dönem, tekelinde tutabilmesinden doğar. Okul öğrenciyi biçimlendirici bir etki sürecinde toplumsallaştırarak bireyleri birbirine benzeştirmeye ve kitleleştırmeye çaba gösterir. Diğer taraftan kişileri bireyselleştirerek, bireyin kişiliğini kazanmasına, benlik bilincinin oluşmasına, kendi özelliklerinin farkına varmasına yardım eder. Toplumun ve bireyin gereksinimlerine uygun olarak önceden ana hedefleri belirlenmiş programlar doğrultusunda hazırlanan, programlar doğrultusunda öğretim aktiviteleri sunularak, öğrencilerde istendik davranış değişikliği meydana getirilmeye çalışıldığı yerlerdir (Toprakçı, 2002, s.293). Okulda meydana gelen öğrenciye yönelik her türlü şiddet hareketinin, şiddete meyilli insanlar doğuracağı kesindir.

Okul zorbalığı, bir ya da birden çok öğrencinin kendilerinden daha güçsüz öğrencileri kasıtlı ve sürekli olarak rahatsız etmesiyle sonuçlanan ve kurbanın kendisini koruyamayacak durumda olduğu bir saldırganlık türüdür. Okul zorbalığı, tekme atma, tokat vurma, itme, çekme gibi fiziksel, sataşma, alay etme, dalga geçme, kızdırma, hoşagitmeyen isim takma, küçük düşürücü sözler söyleme gibi sözel, dedikodu ve söylenti çıkarıp yayma, arkadaş grubundan dışlayarak yalnızlığa terk etme gibi dolaylı ya da para veya diğer eşyalarını zorla alma, almakla tehdit etme, eşyalarına zarar verme gibi davranışsal olarak ortaya çıkabilir (Okul zorbalığı,2008).

Okul bağlamında ilköğretim birinci kademeye göre ikinci kademe ve ortaokullar sahip oldukları bazı özellikler zorbalık olaylarında artışa neden olmaktadır. Bu özellikler, belirli bir kişinin sorumluluğunda olmayan büyük sınıflar, akranlar arasındaki sosyal kıyaslama,

rekabet, öğretmenlerin zorbalığa karşı tutumları ve ilkokullara göre ortaokullarda okul birliğinin olmaması, öğrencilerin sınıf içersinde bir takım oluşturamaması, farklı öğretmenlerin gelmesi, sınıf yönetimi, disiplin ve akranlar tarafından zorbaca davranışların desteklenmesi olarak sayılabilir

Zorbalığın nedenleri ile ilgili olarak yapılan çalışmalar da bazı öğrencilerin niçin diğerlerine zorbalıkta bulunduğunu açıklamak için öncelikle zorba ve mağdurun kişisel özellikleri, aileleri ve sosyal geçmişleri araştırılmıştır. Zorbalığın potansiyel nedenleri olarak araştırılan dışsal faktörler, anne-baba, olumsuz ilişkiler, evdeki atmosfer ve toplumdaki şiddette karşı korunmasızlık ve radikal önyargıyı içermektedir. Okul öğrencileri arasındaki zorbalık öncelikle dışsal faktörlerden kaynaklanan ve okul yaşamından bağımsız bir konu olarak görülmüştür (Satan, 2006, s.39).

Zorbalıkla ilgili literatürdeki tanımların tümü birlikte değerlendirildiğinde; okul zorbalığını tanımlama konusunda araştırmacıların ortak bir noktada buluşamadıkları görülmektedir. Buna karşı, şimdiye karşı yapılan okul zorbalığı tanımlarının hemen hemen tümünü zorbalık davranışının fiziksel veya psikolojik davranışları konusunda fikir birliği içerisinde oludukları söylenebilir (Koç, 2006, s.25)

Ülkemizdeki öğrencilerin;

- * %44'ü sözel
- * %30'u fiziksel
- * %18'i duygusal
- * %9'u cinsel

içerikli zorbalığa uğramaktadırlar (Okul zorbalığı,2008).

2.3.1 Okul zorbalığı ile ilgili potansiyel tehlike işaretleri

- Dikkat ve konsantrasyon sorunlarının olması
- Okulda veya okul dışında sürekli kavga etmesi
- Hayal kırıklıkları, eleştiriler ve alaylara yoğun öfke patlamaları, suçlamalar veya İntikam temalı davranışlarda bulunması
- Televizyonda çok sayıda şiddet içerikli program izlemesi
- Az sayıda arkadaş sahibi olması ve olumsuz davranışları yüzünden arkadaşları tarafından dışlanması
- Saldırgan, kural tanımaz olarak bilinen çocuklarla arkadaşlık kurması
- Başkalarının duygu ve düşüncelerine duyarsız kalması
- Hayvanlara kötü davranması
- Kendini çok çabuk engellenmiş hissetmesi
- Otoriteye sürekli karşı çıkması
- Okulda başarısız olması ve ders asma davranışının sıklığı
- Çetelere, kavgalara katılması, hırsızlık vb davranışlarda bulunması
- Alkol ya da uçucu madde kullanımı (Üstün, 2006).

Okul zorbaları da en az kurbanlar kadar kendilerine özgü problemlere sahiptirler. Araştırma bulguları, zorba öğrencilerin zorbaca davranışlar sergilemelerinde çeşitli dürtülerin ve nedenlerin etkili olduğunu göstermektedir. Zorba öğrencilerde kendilerini alt-üst olmuş ve öfkeli hissedebilirler veya uyumlu olmadıklarını fark edebilirler. Zaman zaman kendilerine ve aile üyelerinden birisine zorbaca davranıyor olmaları da bu gerçeğe karşı bir tepki olabilir. Zorba öğrencilerin neden zorbaca davranışlarda bulunduklarına

ilişkin diğer nedenlerden bazıları Şekil 3’de verilmiştir (Koç, 2006, s.41).

Şekil 3

Zorbalar Neden Zorbaca Davranışlarda Bulunurlar?

Kaynak: (Koç, 2006, s.41)

2.3.2 Zorba ve Kurbanın Özellikleri

Zorbalık davranışlarında bulunan çocukların hayvanlara ya da akranlarına zulmetme, kasten harap etme tutumları vardır. Bu davranışlar, başkalarına karşı lider olma, ya da saldırgan eylemler başlatma şeklinde gelişebilir. Bu çocuklar kıskırtıcı olup, diğer çocukların hislerine karşı ilgisizdirler. Genellikle kavga başlatır, başkalarının eşyalarını çalar ve kendi hareketlerinden suçluluk duymazlar. Başkalarını kandırmaktan keyif alırlar. Bu bozukluğun temel özellikleri, başkalarının haklarına saldırma, toplumsal değerlerini hiçe saymanın tekrarlı şekilde sergilenmesidir. Bu çocuklar başkalarının eşyalarına zarar verirler. Kişisel çıkarları uğruna hırsızlık yaparlar. Genellikle pervasız, alaycı davranışlar sergilerler. Bir şey elde etmek ve çıkar sağlamak için yalan söylerler. Genelde ders

başarıları düşüktür (Ültanır, 2003, s.181).

Kurbanlarının seçimi bir dizi etmene bağlıdır. Çocuklar bazı insanlara karşı saldırgan olmanın, diğer kişilere karşı saldırgan olmaktan daha kabul edilebilir ya da tehlikesiz olduğunu öğrenirler. Belki de yaşamın ilk yıllarında kendilerinden daha büyük ve güçlü biri ile dövüşe girmemeyi öğrenmektedirler. Zira, o zaman böyle bir kişi ile dövüşmeler sonuç, genellikle kötü olmaktadır. Dolayısıyla, en iyi kurbanların güçsüz, karşılık veremeyecek ve öç alamayacak kişiler arasından seçilmesinin daha güvenli olduğunu öğrenirler. Ek olarak, bu "toplumsal olarak onaylanmış" hedefler çocukların hangi alt kültürün üyesi olduklarına bağlıdır. A.B.D.'nin Illinois Eyaleti'nde Çiçero kasabasının ya da Arkansas Eyaleti'nde Little Rock kasabasının beyaz işçi alt kültüründe zenciler en çok tercih edilen saldırganlık hedefleri olarak görülmektedir. California'da San Jose'nin benzer bir alt kültüründe Meksikalılar ya da doğulular seçilebilir. Başka yerlerde Katolikler, Yahudiler, Polonyalılar Türkler ya da Amerikalılar saldırganlık hedefleri olarak seçileceklerdir. Bazı zenci alt kültürlerinde de, genel olarak, beyazların saldırganlık hedefi kabul edildiği görülmektedir. Çocuklar anababaları ve alt kültürün geri kalanları bu rol için kimi seçmişlerse ona karşı, diğerlerine karşı olduğundan, daha fazla saldırganlık göstermeyi öğrenmektedirler.

Saldırmak için genel nüfus içerisinde birini rasgele seçmek zordur çünkü, o kişi bunu hak etmek için hiç bir şey yapmamıştır. Ancak, eğer kurban olacak kişi kendisini nüfusun geri kalanından ayıran bir özelliğe sahipse, seçim o kadar zor olmayacaktır. O herkes gibi değildir; belirgin bir biçimde farklıdır. Sonra, o ya da ait olduğu alt grubun bütünü saldırı için seçilir, insanlar sorunları için bütün dünyayı suçlamazlar hissetmezler, özgül ve

belirgin bir grubu suçlarlar (Freedman ve Sears, 1989, s.227).

Özellikle Avrupa'da ve hatta Avustralya ve Kanada'da göç ve göç etme hızının artışı birçok ülkeyi etkilemektedir. Yeniden birleşme ve göçün değiştirdiği ve 1990'larda hayat standartlarının hızlı bir şekilde değiştiği Almanya veya on yıllarca karışıklıkların içinde yaşayan Güney Afrika gibi ülkeler, her ikisi de ciddi ırksal problemlerle ve gençler arasında meydana gelen taciz olayları ile yüz yüze gelmişlerdir. Okullar ve toplumlar yabancı öğrencilerin hızlı artışıyla mücadele etmek veya yeni kültür ve dile adapte olma sorunu yaşayan ailelerin çocuklarıyla mücadele etmek zorunda kalmışlardır. Birçok Avrupa ülkesinde, okulları genel olarak çocuk suçları ve şiddete karşı birçok öğrenci için güvenli yerler olarak görmekten ziyade potansiyel tehlikeli yerler - ya dışarıdan gelen öğrenciler veya okul içerisindeki öğrencilerden kaynaklanan tehlikeler olarak görmeye doğru bir değişim meydana gelmiştir (Shaw, 2006, s.26).

Kurbanların tipik olarak, belirgin ve farklı bir özelliğe sahip olmaları gereğinin önemli diğer bir nedeni, insanların kendilerinden farklı olanlara karşı, genellikle, kuşkulu ve biraz da düşmanca bakmalarıdır. Benzememek sevilmemeye yol açar. Yalnızca farklı olma gerçeği, ne bakımdan farklı olduklarına bakılmaksızın, olumsuz bir tepkiye yol açar görünmektedir. Grup üyeleri öteki üyelere, üye olmayanlardan daha iyi davranırlar, çünkü kendilerini diğer üyelere daha yakın hissederler, onlar hakkında daha çok şey bilirler, kendilerini onlara daha bağlı hissederler. Fakat, farklı insanlara karşı gösterilen kuşku ve duyguları grup bağlılığına bir tepki olmaktan daha ileri bir şey gibi görünmektedir. Farklı insanlara karşı, bir kötü davranma eğilimi var görünmektedir (Freedman ve Sears, 1989, s. 227).

Kurbanların tipik özellikleri genel olarak şunlardır;

- Ev yaşamından hoşlanır, ailesi ile yakın ilişki içindedir.
- Çekingen, içedönük, endişeli, pasif, eli sıkıdır. Başkalarına az ilgi gösterir ve iletişim becerileri zayıftır.
- Sosyal olarak duyarsızdır, sosyal becerileri etkili değildir, kolay boyun eğer.
- Uyum zorlukları çeker, etkili olamama gibi kaygı sorunları vardır.
- Aşağılık duygusu vardır. Kendisini zihinsel yetenek ve çekicilikte yetersiz görür.
- Bazı sorunlarla tek başına baş edemeyeceğine inanır ve yaşıtlarından yardım isteyemez
- Zorbalığı hak ettiğini sanır.(Şiddeti Tanıma ve Önlemede Ailenin Rolü, 2007).

Charash, Pepler ve Ziegler (1995), yaptıkları bir çalışma ise; kurban olarak nitelendirilen öğrencilerin “zayıf” ve zorbalığa uğradıklarında gerekli tepkiyi ortaya koymaktan “korkan öğrenciler” olarak algılandıklarına yönelik bulgulara ulaşmışlardır. Araştırmanın önemli diğer bir bulgusu da zorba ve kurban olmayan öğrencilerle ilgili olanıdır. Zorba ya da kurban olarak zorbalık türü bir olayda doğrudan yer almayan, ancak tanıklık eden öğrencilerin % 43’ü kurbanlara yardım etmeye çalışırken; % 33’ü yardım etmeleri gerektiğinin farkında olmalarına rağmen yardım etmediklerini ve % 24’ü de zorbalığı önlemenin kendi işleri olmadığını düşünmektedirler.

Kurbanlar, karşılaştıkları zorbalık türü olayları bir yetişkine söylememelerinde en önemli nedenler şunlardır;

- 1) Güvendikleri birisinin de benzer bir davranışa maruz kalması endişesi,
- 2) Bazılarının, zorbalığa maruz kalmalarını zayıflığın bir işareti olarak algılamaları nedeniyle yaşadıkları mahcubiyet hissi

3) Bazı kurbanlar da yaşadıkları zorbalık olaylarını bir yetişkine söylediklerinde üzerlerindeki zorbalığın daha da artacağı korkusu biçiminde sıralamaktadırlar. Kurbanlardan bazıları da durumu değiştirmek için hiçbir şey yapılamayacağı kanısıyla işi olurluna bırakmaktadırlar. Yukarıda açıklanan bilgiler, gerek zorba, gerekse de kurban öğrencileri tanımaya yöneliktir okullarda bu sorunlarla baş edebilmek için öncelikle bu belirtileri tanımaları ve bu öğrenciler ile ilgili göstergeleri doğru değerlendirmeleri gereklidir. Ayrıca, tüm bu göstergeler “okul zorbalığı” olgusunun türleri ile bireysel ve ailesel-çevresel nedenlerinin anlaşılabilmesi açısından da önemlidir (Koç, 2006, s.47-52).

2.3.3 Zorbalık ve Yaş

Okulda zorbalığa uğrayan, kurbanların frekanslarındaki yaş azalması, çeşitli araştırmacılar tarafından incelenmiştir. Olweus’un (2003) Bireysel Rapor Anketi (self-report questionnaire) ve bu anketin değişik türleri zorbalıkla ilgili çalışmalarda geniş bir biçimde kullanılmaktadır. Kurbanların tanınması genellikle, bir çocuğun “bazen” veya “daha sık” zorbalığa maruz kaldığını bildirmesi kriterine dayanmaktadır. “daha sık” ifadesi, “haftada bir” veya “gün içinde değişik zamanlarda” ifadelerini belirtmektedir. Bu yolla kurbanların frekanslarında yaklaşık olarak %20’den (ilkokulun ilk yılları) yüzde 0-5’e (orta öğretimin sonuna doğru) düşüş belirtilmektedir (Satan, 2006, s.22)

Zorbalık davranış biçimlerinin yaşam boyunca gelişimsel değişikler gösterdiğine yönelik bazı çalışmalar vardır. Ergenlik dönemi, bir yandan fırtına ve stres dönemi olarak tanımlanırken, diğer yandan ergenin bireyselliğinin geliştiği bir dönem olarak görölmektedir. Ergenler kendi kimliklerini kazanırken ve hayatlarıyla ilgili anlamlar ve amaçlar oluştururken, toplumun kurallarına meydan okuyabilir ve alınan bu roller

toplumsal normlar tarafından kabul görmeyebilir. Bu dönemde ergenin yeni kimlik arayışı, ailesinden ve otorite saydığı kişilerden uzaklaşarak kendi ayakları üzerinde durma çabaları göze çarpmaktadır. Ergenlik ve genç yetişkinlik dönemleri şiddet içerikli davranışların arttığı dönemler olarak belirtilmektedir (Çetin, 2004, s.1).

Yaş açısından bakıldığında, ergenlerdeki saldırganlık eğilimleri konusunda kesin bir görüş belirtmek oldukça güçtür. Russel ve Arms (1995) yetişkin erkek katılımcılarla yaptıkları bir çalışmada yaş ile fiziksel saldırganlık ve öfke arasında manidar bir ilişki olmadığını ifade etmişlerdir. Harris (1996) yaş ile Buss-Perry saldırganlık ölçeğinden alınan puanlar ve daha sonra sergilenen saldırganlık davranışları arasında negatif bir ilişki olduğunu bulmuştur. Harris ve Bohnhoff (1996) ise yetişkinlerle yaptıkları çalışmada yaş ile özellikle saldırganlığın düşmanlık boyutu arasında negatif bir ilişki olduğunu, yaş ilerledikçe saldırganlık dışında alternatif yollara başvurulduğunu ve kışkırtıcı durumlarla daha iyi baş edilebildiğini, böylece saldırganlıkta bir azalma olduğunu ifade etmişlerdir (Aktaş ve Güvenç, 2006, s.237).

2.3.4 Zorbalık ve Cinsiyet

Hemen hemen tüm kültürlerde yapılan çalışmalarda erkeklerin kızlardan daha fazla şiddete başvurdukları gözlenmektedir. Bununla birlikte bazı araştırmacılar, erkekler ile kızlar arasındaki farkların genellikle küçük olduğunu ve bu konudaki bilgilerin çelişkili olduğunu öne sürmüşlerdir. Buss ve Perry'e (1992) göre saldırganlığın alt boyutları açısından (fiziksel, sözel, öfke, düşmanlık) erkeklerin puanları kızların puanlarından daha yüksek olmasına rağmen, fiziksel saldırganlıkta daha fazla olan cinsiyet farkı, sözel

saldırganlık söz konusu olduğunda azalmakta, düşmanlık söz konusu olduğunda ise minimuma inmektedir. Öfke açısından ise cinsiyetler arasında fark saptanmamıştır. Bu durum psikolojik açıdan kızların da erkekler kadar öfkelenebilmelerine, ancak sosyal normlar gereği bu öfkeyi davranışa dönüştürme konusunda engellenmelerine bağlanabilir. (Aktaş ve Güvenç, 2006, s.236). 14-15 yaş grubundaki kızlar, kendileriyle yapılan birebir görüşmelerde başkalarının kızdıkları zaman hedef aldıkları kişiye neler yaptıklarını anlatmışlar ancak, kendilerinin benzer bir durumda ne yapacakları sorulduğunda genellikle hiçbir şey yapmadıklarını ya da görmezden geldiklerini belirten cevaplar vermişlerdir. Araştırmacılar bunu, kişinin dolaylı saldırganlık kapsamına giren davranışları kendisinin gerçekleştirdiğini itiraf etmesinin daha zor olmasına bağlamışlardır (Gültekin, 2003, s.20).

İlkokuldan orta okul çağına kadar, çocuklar güçlü bir tercih ile kendi cinsiyetindeki akranlarını diğer cinsiyetteki akranlarına tercih etmektedir. Bu tercihler hem bireysel görüşme verilerini hem de gözlemsel verileri içeren çalışmalarda orataya çıkmaktadır. İletişimin olumsuz şekilleri olan saldırganlık ve zorbalığın kendi cinsine yönelik güçlü bir eğilim gösterdiği düşünülmektedir. Yaşları 8 ila 10 arasında değişen 192 çocukla yapılan bir araştırmada erkek zorbaların çoğunun kız ve erkeklere zorbalık yaptıkları, fakat kurbanlarını karşı cinsten çok kendi cinsiyetinde olanların oluşturduğu bulunmuştur (Satan, 2006, s.25)

Genel olarak bakıldığında, erkeklerin daha fazla fiziksel saldırganlık, kızların ise daha fazla sözel saldırganlık sergileme eğiliminde oldukları ancak, sözel saldırganlık konusundaki cinsiyet farklarının fiziksel saldırganlığa kıyasla daha az olduğu ve ilgili bulguların çelişki içerdiği kabul edilmektedir (Aktaş ve Güvenç, 2006, s.236).

Kızların karşılarındaki kişileri incitmek için neden dolaylı yollara başvurdıkları sorusu ise arkadaş ilişkilerine bakış açılarıyla açıklanabilir. Arkadaşlar kızlar için erkek çocuklarda olduğundan daha fazla duygusal önem taşımaktadır (Gültekin, 2003, s.21).

Fonagy ve Target (1995) her iki cinsiyetteki saldırganlığın da, katlanılamaz düşlemlerden (fantazilerden) kurtulma çabasıyla ilgili olduğuna inanmaktadır. Bunlar bir başkasının zihnindeki düşüncelerle ilgili düşlemlerdir ve özgün olarak anne ya da babadan birinin düşünceleridir. Kişi bu düşlemleri nedeniyle, kendisini birdenbire tehdit eden bir sistemin içinde bulunmaktadır. Katlanılamaz olan, aynı cinsiyetten ana babanın zihnindeki düşüncedir ve çoğu kez saldırının hedefi budur. Dolayısıyla, davranışın dışı vurumundaki cinsiyete bağlı farklılık bu durumun bir yansıması olabilir. Çünkü aynı cinsiyetten ana babayla özdeşim, potansiyel olarak daha acı verici, ama aynı zamanda kaçınılmazdır.

Annenin çocuk hakkındaki düşünceleri gerek kızlar, gerekse oğlanlar tarafından, nesneler arası öznel yaşantı (intersubjektif yaşantı) olarak genellikle gelişimin çok daha erken evrelerinde hissedilir. Böylece annenin çocuk hakkındaki düşünceleri, çok daha erken dönemlerden itibaren, çocuğun zihninde temsil edilmeye başlanır. Babanın düşünceleri ise, gerek kız gerekse erkek çocuk için, dışarıyı temsil eder. Çünkü baba, anne-bebek ikilisinin dışında biridir. Yukarıda anlatılan, sağlıklı ilişki biçiminin içinde büyümüş olan bireylerin ana baba tasarımları, katlanılamaz zihinsel/ruhsal varlıklar olarak şekillenmiştir.

Aynı cinsiyetten ana babayla özdeşim sonucunda, kız çocuk ileride bir kadın, erkek çocuk ise, ileride bir erkek olacaktır. Bu durumda, bir kadın annesinin katlanılamaz zihinsel/ruhsal varlığını, kendi zihninin içinde hissedecektir. Bir erkek için ise, aynı

cinsiyetten ebeveyn olarak babanın katlanılamaz zihinsel/ruhsal varlığından söz etmekteyiz. Babanın düşünceleri dışarıyı temsil ettiği için, katlanılamayan bu varlık, kişinin içinde değil, dışında, yani babayı temsil eden başka insanlarda ya da nesnelerde hissedilecektir. Bu durumda; kadın, kendi zihnindeki anneden kurtulmaya çalışmaktadır, saldırganlık kendisine yönelmiştir. Erkek ise, saldırganlığını dışarıda/başkalarında temsil edilen babanın düşüncesine yöneltmektedir. Eğer erkek için de, katlanılamayan zihinsel/ruhsal varlık anne ise, kaçış yolu tıpkı kadında olduğu gibi özkıyım olabilmektedir. Yani saldırganlık kendisine yönelmektedir (Vahip, 2002).

2.4 İletişim Aracı Olarak İnternet

İnternet, kişilerin dünya üzerinde birbirleri ile çok geniş amaç ile ve içerikte iletişim kurmalarını, bilgi alış verişinde bulunmalarını sağlayan ortak iletişim alt yapısıdır. Bu bağlamda internet adını taşıyan bilgisayar ağı hemen tüm ülkelerde kayıtlı üyesi bulunan olağanüstü kapsamı olan uluslar arası iletişim şebekesidir. İnternet günümüzde kurulum ve kullanım kolaylığının yanı sıra açık bir iletişim ağı olması nedeniyle kitle iletişimin en önemli sırasına geçmiş bulunmaktadır (Sırabaşı, 2003, s. 50-52)

İnsanların büyük bir toplumun içinde ve toplumu oluşturan gruplarda yaşamaları, onları ve içinde yaşadıkları sosyal grupları birbirleri ile sürekli ilişkilere zorlamaktadır. Bu ilişkiler de iletişim yoluyla gerçekleştirilir (Sırabaşı, 2003, s.156). Samuel Morse'un 1837'de telgrafı, Alexander Graham Bell'in 1876'da telefonu bulmasıyla iletişim teknolojisinde dikkati çeken bir gelişme kaydedilmiştir. Dünyadaki telefon sayısı artık her on yılda bir, neredeyse ikiye katlanmaktadır. İletişim sistemlerinin bazı yönleri ise hala çok daha büyük bir hızla gelişmektedir. Bütün gezegen, bilginin, nabız gibi attığı kocaman, görünmez bir

ağla kaplanmıştır (Stonier, 1998, s.19). Bilgisayar yoluyla iletişim yirminci yüzyılın ikinci yarısından sonra hızlanarak gelişmeye başlamış ve 1990'larda teknolojik anlamda baş döndürücü bir gelişme göstermiştir. Amerika Savunma Bakanlığı günümüzde internet olarak bilinen ARPANET bilgisayar şebekesini 1969'da yaratmış, 1975'de kişisel bilgisayar (PC) IBM tarafından çıkartılmıştır. 1983'de bütün ARPANET kullanıcıları TCP/İP adı verilen internet iletişim protokoluna geçtiler. IBM'e alternatif olarak 1984'de Apple Macintosh grafik temelli sistemi çıkarttı. 1990'larda PC'Ierde multimedia, ses ve video geliştirildi. PC'Ier hız, kayıt kapasitesi ve beyin bakımlarından gelişti ve fiyatları düştü. 1992'de Amerika Kongresi National Research and Education Netvvork'ün (NREN) INTERNET'e dönüşmesini kabul etti. (Erdoğan, 2005, s.304).

WWW (ya da sadece Web) olarak kısaltılan World Wide Web (Dünya Çapında Ağ), büyük bir bilgi kütüphanesine benzemektedir. İnternet tüm dünyayı kapsayan bir bilgisayar ağıdır. Bilgiyi paylaşmak üzere birbirlerine bağlanmış milyonlarca bilgisayardan oluşmuştur. WWW üzerindeki her bilgi bilgisayarın ekranında görüntülenen bir belge halinde sunulur. Bu belgelere WWW sayfaları denilir. WWW üzerinde milyonlarca sayfa belge vardır ve bunların hepsi birbirine bağlıdır. WWW kullanan herhangi bir kişi bu bağları kullanarak bir sayfadan diğerine kolayca ve hızlı bir şekilde ulaşabilir (Kalbag, 2000, s.2).

Türkiye'ye internet 1993'den bu yana öncelikle-üniversitelerden ve devlet kurumlarından başlayarak girdi ve özel kullanıma yayılmaya başladı, internet kafe'ler yaygınlaştı 2/12/1998 tarih ve 233 sayılı iç işleri bakanlığının genelgesiyle belediye ruhsatına bağlandı. 30/12/1999 tarih ve 23922 sayılı yönetmelikle internet kafeler mülki amirin

izniyle açılan içkisiz halka açık istirahat, eğlence ve oyun yerleri kapsamı içine sokuldu. Çeşitli mevzuat hükümlerine giren faaliyetler kısıtlamalar getirdi. İnterkafelerde kumar, pornografi ve benzeri suç unsuru içeren sitelere erişim imkanı sağlaması, küçük yaşta çocuk bulundurma ve sahibinin işinin başında bulunmaması gibi nedenlerle bu yerlere cezalar verilmeye başlandı (Erdoğan, 2005, s.305).

2.4.1 İnternet Bağımlılığı ve Patolojik İnternet Kullanımı

İnternetin kamuya açılması için Soğuk Savaş'ın sonuna denk gelmesi toplumsal ve siyasi alanda ne ölçüde önemli bir araç olabileceğini göstermektedir. Tek kutuplu dünyanın ana siyasi ve ekonomik eğilimi olan küreselleşmeye koşut olarak önemi artan internet sınırlar arası geçişkenliğin yaşanabildiği en üst noktadır. İnternetin bu özelliği siyasi anlamda ulus-devlet sınırlarına bağlı kalmadan, fiziksel kısıtlılıkların ötesinde, sınırlar arası geçişken sanal gruplara katılabilmenin önünü açmaktadır. Nitekim, internetle birlikte ortaya atılan “küresel köy”, “elektronik avam” gibi kavramlarla “sanal demokrasi”, “sanal gruplar”, “kamusal alan”, “elektronik agora” gibi kavramlar siber demokratik bir gelişime olanak sunulmaktadır. İnternete atfedilen bu özgürleştirici karakteristik beraberinde getirdiği olumsuz etkilerden bağımsız olarak ele alınamaz (Gençlerin İnternet Kullanımı, 2002).

İnternet'i savunanların ve internet karşıtı olanların ortak olarak üzerinde durduğu konu, internetin birey, aile ve toplumda yıkıcı etkilere neden olabileceğidir. İnternetin kullanıcı kitlesinin artması internet kafeler sayesinde olmuştur. Daha önce bilgisayar ve internet kullanmayan kişiler bile internet kafe sayesinde sanal dünya ile tanışmıştır. Teknolojiden yararlanmayı sağlayan internet kafeler, gençliğin sosyal sapmasına da neden

olabilmektedir (Kuruçay, 2005, s.11). İnternet kafelerle ilgili yapılmış bir çalışmada kafeleri kullanan gençlerin daha çok e-posta kullanmak, sohbet etmek ve oyun oynamak üzere bu yerlere gittikleri ve erkek kullanıcıların oranının %98 olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte bu kafelere giden çocukların %14'ünün porno sitelerinde dolaşmak, %10'unun kumar oynamak, %8'inin alış-veriş yapmak ve sitelerde dolaşmak, %3'ünün de gazete okumak için bu kafelere gittikleri belirlenmiştir (Arnas, 2008).

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde 116 internet kafeyi kapsayan bir araştırma sonucuna göre kullanıcıların % 59.8'i ortaöğretim, % 29.9'u ilköğretim ve % 10.3'ü ise yükseköğretim mezunlarından oluşmaktadır.

İnternet kafe kullanıcılarının %60.6'sının orta, %20.6'sının yüksek ve %18.8'inin ise düşük sosyo-ekonomik düzeyde oldukları saptanmıştır.

Kullanıcıların büyük çoğunluğunun 13-24 yaşları arasında olduğu, 12 ve altı yaş grubunda olanlar %8.0 ile 25 ve üstü yaş grubunda % 11.6 olanların diğer yaş gruplarına göre katılımlarının düşük olduğu gözlemlenmiştir. Yaş grupları dikkate alındığında internet kafelerde bilgisayar oyunu oynayanların en fazla 19-24 yaş grubunda, %34.8 yoğunlaştığı belirlenmiştir. Öte yandan internet kafelerde savaş türü oyunları daha çok 12 yaş ve altında olan grubun tercih ettiği görülmektedir. Bu sonuç, bazı internet kafe sahiplerinin yasal yaş sınırlaması olan 18 yaş genelge hükmüne uymadıklarını göstermektedir. 12 ve altı yaş grubundaki kullanıcıların bilgisayar oyunlarını zevk almak için tercih ettiklerini göstermektedir. 12 ve altı yaş grubundakilerin en fazla savaş türü oyunlara, yoğunlaştıkları, üstelik bu tercihi zevk alma nedenine bağladıkları belirlenmiştir.

Öte yandan, 16-18 yaş grubundan sonra bilgisayar oyunlarının içerdği olumsuz duygulara ilişkin duyarlılığın giderek zayıfladığını göstermektedir.

Kullanıcıların bilgisayar oyunlarının şiddet içeriğine ilişkin duyarlılıkları bağlamında sosyo-ekonomik düzey değişkeni ve yaş değişkeni itibariyle farklılıklar gözlemlenmiş bilhassa 16-18 yaş grubunda konuya ilişkin önemsenmesi gereken bir duyarsızlık ödemi saptanmıştır.

Yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip kullanıcıların ilk sırada spor türünü tercih ettikleri ve oyunların şiddet içeriğine oldukça duyarsız oldukları belirlenmiştir. Alt gelir grubunun savaş türü oyunlara yoğun eğilimi ve şiddet içeriğine duyarsızlığı da oldukça dikkat çekici patolojik duruşlardır (Akgündüz ve Oral, 2006, s.79-80).

1999 yılında endüstri kuruluşları tarafından yapılan küresel bir araştırmada, yaşları 13-17 arası olan ergenlerin % 44'ünün İnternet'e girdiği saptanmıştır. Bu oran pazarlamacılar için oldukça caziptir ve gençleri değerli bir pazarlama hedefi haline getirmektedir. Örneğin; ABD'de yalnızca 1998 yılında, 31 milyon ergen İnternet üzerinden 141 milyar Dolarlık bir harcama yapmışlardır. Bu oranın 1997'de 20 milyar Dolar olduğu düşünüldüğünde, İnternet'in bir serbest piyasa haline geldiği görülmektedir. İnternet bir yandan genç insanların kendilerini ifade ettiği, topluluklar oluşturduğu, araştırma yaptığı demokratik bir ortam görünümü verirken; diğer yandan ticarileşmeyle birlikte, ergenden bir meta olarak bilgi edinme, şiddet içerikli oyunlarla para kazanma, ergene içki, sigara, müzik gibi ürünler satma amaçlarının ağır bastığı "zehirleyici" bir kitle iletişim aracına dönüşmektedir (Bayraktar, 2001, s.1)

Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Genel Başkanı Binnur Yeşilyaprak’a göre Türkiye’de son 5 yılda internet kullanımı yüzde 700 artmış ve kullanıcılardan yüzde 40’ı kendini bağımlı olarak görmektedir. İnternet bağımlılığının bilgisayar başından kalkınca, internetin eksikliğini hissetmek, titreme, terleme gibi belirtilerle kendini gösterdiğini belirten Yeşilyaprak, bu bağımlılığın kişiyi “sosyal çekilme” diye adlandırılan rahatsızlığa ittiğini kaydetmektedir (Vatan Gazetesi, 18 Kasım 2007).

2.4.1.1 Bir Bozukluk Olarak Patolojik İnternet Kullanımı (PİK)

Birçok uzmanın ortak görüşü olarak; bilgisayar başında, internete bağlı olarak, gereğinden fazla zaman geçirme problemi şeklinde tanımlanan internet bağımlılığının belirtileri şu şekilde gösterilmiştir.

- Her gün internet'e bağlanmak, bağlı iken zamanın farkında olmamak, sorulduğunda ise inkar etmek veya yalan söylemek. Bilgisayarın başında bu kadar fazla zaman geçirildiği için suçluluk duyma ve büyük bir zevk alma arasında gidip gelmek
- Herkese mail adresi, ICQ numarası, sohbet odası adları vs. vermek veya dağıtmaya çalışmak
- İnternet dışı uğraşlara ilginin kaybolması. Bilgisayardan uzak kalındığında canın bilgisayar çekmesi ve sinirlilik halleri. E-postada bir şey var mı diye bakmak için aşırı bir istek duymak.
- Sosyal faaliyetlerde azalma, dostları tarafından anlaşılamama duygusu, spor faaliyetlerinden uzaklaşma ve kondisyon kaybı
- İş verimliliğinin düşmesi, sürekli uykusuz kalma ve yorgunluk

- Alışverişlerin İnternet üzerinden yapılması
- Aile fertlerine yeterli zamanı ayıramama nedeni ile aile bağlarının zayıflaması
- Günlük yaşamdaki diğer iş ve kişilerin, çevrimiçi yaşama engel olduğu düşüncesi
- Bilgisayar kullanımı nedeniyle eşler arasında anlaşmazlık ve sorun çıkması, insanlarla İnternet üzerinden konuşmayı yüz yüze konuşmaktan daha kolay bulmak (Yalçın, 2008).

İnternet bağımlılığının özellikle ruhsal yapımızda ve sosyal yaşamımızda olmak üzere birçok alanda rahatsızlıklara neden olduğu belirlenmiştir. İngiliz tıp dergisi The New Scientist'te 'İnternet Hastalıkları' adıyla yayınlanan dosyadaki habere göre milyonlarca insanı bilgisayar başına bağlayan İnternet; ego sörfü, blog ifşacılığı, youtube narsizmi ve wikipedializm gibi ilginç hastalıklara sebep olmaktadır (Osmanlı ve Ünal, 2007).

Mitchell (2000) tarafından yapılan bir İnternet araştırmasında 809 İnternet kullanıcısı ele alınmış, bu kullanıcıların 20'sinde kontrol kaybı, tolerans geliştirme, geri çekilme semptomları gibi "bağımlılık" semptomları bulunmuştur. Bu kişilerin İnternette çoğunlukla oyun oynadıkları belirtilmektedir. Mitchell, İnternetteki oyunların, dopamin salgısını arttırdığını ve bunu İnternet bağımlılığının nörokimyasal bir açıklaması olabileceğini belirtmiştir (Bayraktar, 2001, s.28).

Halen İnternet bağımlılığının gerçek bir hastalık olup olmadığı tartışılmakta ise de, bağımlılık davranışının gösterilmesi nedeni ile, tanınması ve tedavi edilmesi gerektiği konusunda hemfikir mevcuttur. Yapılan ilk çalışmalarda patolojik İnternet kullanımını madde bağımlılığı veya kötüye kullanımı ile ilişkilendirmiş olmasına rağmen son

alışmalar bu bozukluğun başka türlü adlandırılmayan dürtü kontrol bozukluğu ile ilişkili olabileceği fikrini vermektedir.

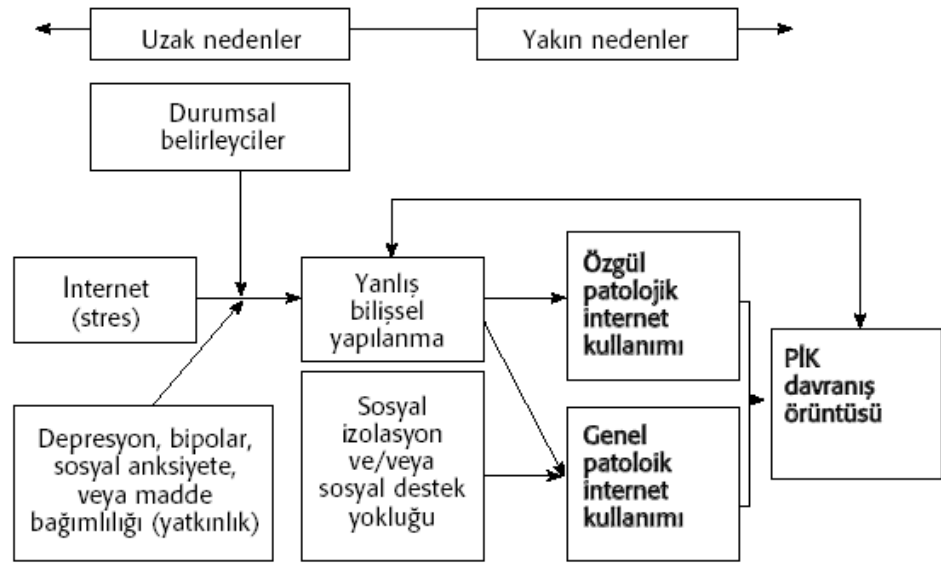
PİK belirtileri gösteren kişilerin çoğunlukla yalnız oldukları ve sosyal izolasyon içinde yaşadıkları grlmektedir. Shapira ve arkadaşları (2000), PİK olan kişilerde yaptıkları araştırma sonucunda, son derece ilginç veriler elde etmişlerdir. Çalışmaya katılanların SCID (Scheduled Interview for DSM Disorders) ile yapılan değerlendirmeleri sonucunda, tamamında “Başka Türlü Adlandırılmayan Dürtü Kontrol Bozukluğu” tanısı tesbit edilmiştir. Bireylerin internet kullanım fikri, dürtüsü veya isteğinden rahatsız olmadığı, ancak aşırı internet kullanımını sınırlamakta zorlandığı (direnemediğı) görülmüştür.

Birçok yazar bilişsel sürecin davranışa yansıması sonucunda PİK’in geliştiğini düşünmektedir. Hayatta başarısız olunan alanları telafi etmeye yönelik olarak geliştirilen bir davranış örüntüsü olabileceği ileri sürülmüştür. Grohol (1999), PİK’in bir bağımlılık olamayacağını çünkü bağımlılığa sonuçta elde edilen bir ödülün yol açtığı ancak, internet kullanımında asıl olanın ise sosyalizasyon olduğunu belirtmiştir. Hem sosyalizasyonun hem de internet’in sağladığı yeni bilgi ortamının kişi üzerinde bir çekiciliği olduğunu ancak, zamanla bu çekiciliğin söndüğünü ve bir denge ortamına ulaşıldığını belirtmiştir. Eğer birey için çekicilik ortamı sönmüyor ise PİK söz konusu olabilmektedir.

Davis (2001) ise daha karışık bir model ileri sürmüştür (şekil 4). Bu modele göre oluşacak psikopatolojiye bir yatkınlığı söz konusudur (Gönül, 2002, s.108).

Şekil 4

PİK Gelişimi İçin Gerekli Olan Bilişsel Süreç Modeli

Kaynak: (Gönül, 2002, s.108).

2.5 Sorunlu İnternet Kullanımı ve Zorbalık Davranışları İlişkisi

2.5.1 Bilgisayar Oyunları

Bilgisayar oyunları ile yapılan birçok araştırmada eğitici, öğretici ve geliştirici bilgisayar oyunlarının uygun zaman ölçüler içinde oynanması çocuk ve genç için gelişimine katkı sağladığı görülmüştür.

Bilgisayar oyunları hakkındaki araştırmaların çoğunda, oyun oynama sebepleri şöyle sıralanır: Merak ve uyarılma isteği, can sıkıntısı, stresten kurtulma, öfke ve kızgınlıktan kurtulma, başarısızlık duygusundan kurtulma. Oyuncuların oyun sırasındaki duygusal

tavır ise sinirlilik, regresyon, hayal kırıklığı gibi olumsuz veya aşırı uyarılma ve keyif gibi olumlu biçimler alır. Bu durum genel olarak stres ve kapılıp gitme (flow) kavramları ile ifade edilir (Bilgi,2005, s. 19).

Ne var ki günümüzde oynanan oyunların çoğu içerik olarak bağımlılık yapmakta ve hatta şiddet eğilimi yaparak psikolojisini de etkilemektedir. Bilgisayar oyunları içerisinde en tehlikeli olan oyunlar ise; içerisinde müstehcenlik ve şiddetin içerdiği oyunlardır. Kavga ve savaş kültürüne dayalı bu türden bilgisayar oyunları çocuk ve gençler üzerinde ilgi uyandırmaktadır.

Saatlerce bu tip oyunları oynayan çocuk ve gençler sadece aşırı radyasyona maruz kalarak hücreleri tahrip olmakla kalmamakta zihinsel ve ruhsal hayatları da etkilenecek saldırgan, stresli ve sürekli endişe içerisinde gergin halde bulunmaktadır. Bu tip oyunlar çocuk ve genci şiddete ve saldırganlığa yönlendirmektedir.

ABD'de yapılan 20 yıllık bir araştırmanın sonucuna göre de şiddet içerikli bilgisayar oyunları saldırgan davranışları körüklemektedir. Şiddet içerikli bilgisayar oyunlarının özellikle çocuklarda saldırgan davranışlara neden olduğu yönündeki yaygın inanış, bilimsel olarak da kanıtlanmıştır. ABD'deki Saint Leo Üniversitesi'nde 20 yıl boyunca yapılan araştırmalara göre bu durum uzun vadeli de olabiliyor. Yani şiddet içeren oyunların, insan psikolojisi üzerindeki etkileri sadece çocuklar için değil, yetişkinler için de tehdit edici boyutta. Araştırma testlerinden birinde, bir grup çocuğa 10 dakikadan daha kısa bir süre şiddet içerikli oyunlar oynatılmış, daha sonra bu çocuklara ruhsal durumlarını belirlemeye yardımcı olacak psikolojik testler yapılmıştır. Çocukların

oyundan kısa süre sonra saldırgan davranışlar sergilediği tespit edilmiştir. Yaşları 13 ila 15 arasında değişen 600 çocuğun öğretmenleri, zamanlarının çoğunluğunu şiddet içerikli oyun oynayarak geçiren öğrencilerin diğerlerine kıyasla daha saldırgan olduklarını belirtmişlerdir.

Kirsh (1997), şiddet içerikli olan ve olmayan bilgisayar oyunlarının etkilerini araştırdığı çalışmada, üçüncü ve dördüncü sınıf çocuklara, bilgisayar oyunu oynadıktan sonra iki yönlü düşünebilecek bir hikaye hakkında sorular sormuştur. Şiddet içerikli oyun oynayan çocuklar, niyeti belirsiz olan hikaye kahramanının zarar verici eylemleri hakkında daha olumsuz yargılarda bulunmuşlardır. Araştırmacı bu sonucu, şiddet içerikli oyun oynayan çocukların, diğer insanların niyetlerine daha fazla düşmanlık yüklemeye yatkın oldukları şeklinde yorumlamıştır. Bu araştırma sonuçları, şiddet içerikli bilgisayar oyunlarının saldırgan davranışlarla ilişkili olabileceğini düşündürmektedir. Ancak etkileşimsel oyunların etkilerinin araştırılması için yeni çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır (Bayraktar, 2001, s. 42).

Zamanının büyük bölümünü şiddet içerikli oyunlarla geçiren çocukların aile, okul ve arkadaşlık ilişkilerinde sorunlarla karşılaştıkları görülmüştür. Şiddet içerikli bilgisayar oyunlarına karşı mücadelesi ile bilinen Amerikalı psikoloji Profesörü David Grossman savaş içerikli oyunlarının insan doğasında değişikliklere yol açtığını ve başka varlıkları öldürmeye karşı duyguları tetiklediğini belirtmektedir.

Özellikle son yıllarda internette, milyonlarca insan arasında salgın bir hastalık gibi yayılan ve bağımlılık derecesinde tutku haline dönüşen “kitlel katılımlı çevrimci (online) Rol

yapma oyunları’’ başta gençler ve çocuklar olmak üzere yetişkinleri de olumsuz yönde etkilemektedir.

Ergen çocuklar üzerinde yapılan bir araştırmada, şiddet içeren video oyunlarının beynin kendine hakimiyetle ilgili bölümünün etkinliğini azalttığı saptanmıştır. Araştırmada, rasgele seçilen 44 ergenden 30 dakika boyunca şiddet içeren veya içermeyen video oyunu oynamaları istenmiş ve beyinleri fMRI cihazıyla incelenmiştir. Ölçümler sonucunda, şiddet içeren video oyunu oynayanların amigdala bölgesindeki faaliyetin, oynamayan çocuklara oranla daha yüksek olduğu görülmüştür (Gezer, 2008).

ABD'deki Missouri - Columbia Üniversitesi'nden bir araştırma ekibi ise bilgisayar oyunu oynayan 39 kişinin beyin faaliyetlerini inceledikten sonra bir neden - sonuç ilişkisi kurduklarını açıklamışlardır. Araştırmanın sonuçları, New Scientist dergisinin internet sitesinde yayımlanmıştır.

Bilim adamları, araştırma kapsamında, bir görüntünün insan üzerindeki duygusal etkilerini yansıtan ve P 300 adı verilen bir beyin faaliyetini gözlemlemişler ve deney sırasında şiddet içerikli video oyunları oynayanlara, gerçek yaşamdan şiddet görüntüleri gösterildiğinde, daha düşük bir tepki verdikleri görmüşlerdir. Ancak aynı grup ölü hayvan ya da hasta çocuk görüntülerine çok daha doğal tepki göstermişlerdir.

Beyindeki P 300 seviyesi en düşük seviyede olan bilgisayar oyunu kullanıcılarının, sahte bir rakibi cezalandırmaları istendiğinde, en ağır cezaları uygun gördükleri kaydedilmiştir (Şiddet İçerikli Oyunlar Davranışı Etkiliyor,2006).

İnternet bağımlılığının çocuklarda asosyal kişilik gelişimine neden olduğunu vurgulayan Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Üyesi Yrd.Doç.Dr.Cengiz Şahin de, polis öldürme eylemine 300, otomobil çalmaya 100, tanker yakmaya 500 puan verilen GTA, Max Payne, Counter gibi şiddet içeren bilgisayar oyunlarındaki eylemlerin küçük bedenleri saldırgan, saygısız ve hantal hale getirdiğini belirtmektedir (Bilim ve Teknoloji, 2007).

Funk (1993) tarafından yapılan bir araştırmada yedinci ve sekizinci sınıfa giden 357 öğrencinin bilgisayar oyunu oynama durumları ele alınmıştır. Bu öğrencilere, en çok oynadıkları bilgisayar oyunlarını, verilen beş kategoriden biriyle tanımlamaları istenmiştir. En çok tercih edilen oyunlar, örneklemin %32'sinin oynadığı fantezi ve şiddet içerikli oyunlar ve örneklemin %29'nun oynadığı yine şiddet içerikli olan spor oyunlarıdır. Öğrencilerin %20'si genel eğlence tarzında oyun oynamayı tercih ettiklerini belirtirken, %17'si insan tarafından uygulanan şiddeti ele alan oyunlar oynadıklarını belirtmişlerdir. Örneklemin yalnızca %2'si eğitimsel içerikli oyunlar oynamayı tercih etmiştir. Televizyon Şiddeti Üzerine Ulusal Koalisyon (National Coalition on Television Violence) adlı bir kuruluş tarafından 1989 yılında yapılan bir değerlendirmede, ele alınan 176 bilgisayar oyununun %55.7'inin yüksek derecede şiddet içerdiği belirtilmiştir. Bu oyunlardan yalnızca %20'si eğitici düzeydedir. Aynı kuruluş tarafından 1990 yılında yapılan bir araştırmada ise şiddet içerikli oyunların oranı %82'ye çıkmıştır (Bilgi, 2005, s.20).

2.5.2 Pornografi Aracı Olarak İnternet Kullanımı

İnternetin bir pornografi aracı olarak hızla yaygınlaşması da çocukların zorbalık

davranışlarına yönelmesine neden olmaktadır. İnternetin kirli yönlerinden çıkar sağlayanlar sohbet grupları ve World Wide Web'in sağladığı anonimlik hakkından istifade ederek bu yolla kazanç sağlamaktadırlar (Şuşoğlu, 2005, s.288).

Gelişen toplumlarda ergenler medyadan etkilenmektedir. Geleneksel toplumlarda da medyanın en iyi izleyicileri ergenlerdir. Bronfenbrenner (1999), ergenlerin medyada ticarileşmeyle, pornografiyle, madde kullanımıyla ve şiddetle yüz yüze geldiğini belirtmektedir. Burada medya sözcüğü ile televizyonu, sinema filimlerini, bilgisayar oyunlarını, CD'leri ve interneti kastetmektedir. Araştırmacıya göre ergenlerin medyada olumlu yetişkin modellerinden yoksun kalmaları, olumlu davranışların içselleştirilmesini güçleştirecek ve sonuçta yetişkinler tarafından yönlendirilemeyen otonom ergen grupları hızla artacaktır (Bayraktar, 2001, s.2).

Çocuk Hakları Sözleşmesi ek protokolünde çocuk pornografisi şöyle tanımlanıyor: “çocuğun gerçekte veya taklit suretiyle bariz cinsel faaliyetlerde bulunur şekilde herhangi bir yolla teşhir edilmesi veya çocuğun cinsel uzuvlarının, ağırlıklı olarak cinsel amaç güden bir şekilde gösterilmesidir” (Acar, 2007, s.82).

Özellikle günümüz internet paylaşım araçlarının en çok kullanılan P2P (peer to peer) yazılımları çocuk pornografisi işinde kullanılmakta ve bu yazılımların kullanıcı sayıları günden güne artmaktadır. Zira kullanıcıdan-kullanıcıya (peer to peer) network'ler internet üzerinden yürütülen çocuk pornografisinin en zararlı yayıcısı durumundadır.

Çocuk pornografisinin ne derece çirkin şekilde gerçekleştiği konusunda, Amerikan Adalet Bakanlığı Ceza Departmanı'nda görevli Adalet Bakan Yardımcısı ve vekili John G.

Malcolm'un Senato Adli Komitesi'ne yaptığı açıklama ilgi çekicidir: "Bu tür materyallerin çoğalması ve pornografiyle uğraşanların kendileri bu sıkı yarışmacı ortamda ayırt ettirme istekleri bu kişilerin daha da saldırgan nitelikte materyaller üretmelerine yol açmaktadır."

Malcolm, çocuk pornografisinin, hayvanlarla cinsel ilişki kurmayı ve tecavüzü metheden görüntülerin 'her zaman elde edilebilir' nitelikte bulunduğunu, internette girişken bir şekilde pazarlandığını belirterek; internetin, çocuk pornografisi ticaretini popülerleştirmesi nedeniyle bu yönde bir talep patlaması yaşandığını ve buna karşılık olarak da çocuk pornografisi üretiminde bir patlamanın gerçekleştiğini ifade etmiştir.

Amerikan Adalet Bakanlığı Adli Komite Başkanı Orrin Hatch'in bir konuşmada vurguladığı March GAO raporunda ise, "İnternetteki çocuk pornografisi ile ilgili olabilecek 12 anahtar sözcüğü kullanılarak kazaa12 programında sadece resim dosyaları üzerinde arama yapıldığında, arama sonucunda verilen 1.286 ögenin yaklaşık % 42'sinin çocuk pornografisi resimleriyle bağlantılı olduğu, geri kalan ögeler arasında ise toplamın % 34'lük bir kısmının yetişkin pornografisine ve % 24'ünün de pornografik olmayan nitelikteki resimlere ait olduğu belirtilmiştir.

* Günümüzde 25 milyon çocuk internet'te saatlerce sörf yapmakta, her dört çocukta biri en az bir defa çocuklar için sakıncalı içeriği olan seks sitelerine girmekte ve bunların beşte biri, erişkinlerin cinsel tekliflerine maruz kalmaktadır.

* 7650 adet sansürlenmiş pedofili (Küçük çocuklardan cinsel ilgi duyma, haz alma ve cinsel ilişkiye girme, sübyancılık) sitesi bulunmaktadır.

* Sanal pedofili piyasası 5 milyar dolardır. (Unicef'in açıklamasına göre; ABD hariç çocuk pornografisinden elde edilen haksız kazanç 2-3 milyar dolardır) (Şuşoğlu, 2005,

288).

Çocuk pornografisi temel olarak 2 suçlu kapsamaktadır. Çocukların cinsel amaçlı kötüye kullanımı ve çocukların cinsel amaçlı kötüye kullanımının temsil edilmesi. Bu tür olaylar sonucunu çocuklarda oluşacak zararlı etkiler birçok uluslararası seminerde tartışılmaktadır. 1999 yılında İngiltere Sağlık Departmanı tarafından yapılan bir araştırma kapsamında cinsel tacize maruz kalmış çocukların yüzde 50'sinde şu bozukluklar saptanmıştır; Depresyon, travma sonrası stres bozukluğu, davranış bozukluğu... Yine bu araştırma kapsamında, cinsel taciz sonrası evden uzaklaşan çocuklarda yukarıdaki bozukluklara daha fazla rastlanıldığı belirtilmiştir.

Bu çocukların yüzde 14'ünde intihar düşüncesi, yüzde 86'sında ise hissel ve davranışsal problem belirtileri olduğu saptanmıştır. Diğer bir araştırmaya göre çocuklara cinsel tacizde bulunanların yüzde 50'sinden fazlasının kendilerinin de cinsel tacize uğramış olduğu tespit edilmiştir (Acar,2007, s.82-83).

2.5.3 İnternetin Sohbet Amacıyla Kullanımı

İnternetin çocuklarda davranış bozukluğuna yol açmasının bir nedeni de chatleşmedir.

İnternet ortamında yazılı, sesli ve görüntülü olarak anında kişi veya kişilerle iletişim kurmaya chat denilmektedir. Chat sayesinde klasik telefon haberleşmesi sanal dünyaya taşınmıştır. Her kültürden insan, bir araya gelip, yazılı, sesli hatta görüntülü olarak sohbet edebilmektedir. Chat sayesinde insanlar bilgiye kolayca ulaşabilmekte birbirleriyle anında bilgi alışverişinde bulunabilmektedir (Durmuş, 2007,s.139).

Sanal sohbetin bir yaşam tarzı haline gelmesi gerçek hayatta adaptasyonu oldukça olumsuz etkiler. Suni gündem oluşturur, yapay ilişkiler ve gerçekle bağların zayıflamasına sebep olur. Amerika’da yapılan bir araştırma, Chat’ın geçici bir hoşluk meydana getirdiğini ama uzun vadede yalnızlık hissini ve depresyonu arttırdığını ortaya çıkarmıştır (Akduman, 2006).

Chatleşme ile ilgili analitik bir değerlendirme yapılacak olursa şunlar söylenebilir. İlkel arzular her insanda vardır. Bu arzular sürekli doyum sağlama eğilimindedirler. Karşı cinsi arzulamak ilkel benliğin bir arzusudur. Alt benlikte, kişi karşı cinsi biyolojik olarak arzular. Onun yanında olmak onunla iletişime geçmek kişiyi hoşnut eder. Sorumsuzluk ve kuralızsızlık alt benliğin hoşlandığı bir başka durumdur. Kişi saldırgan olmak ister. Kişi bu saldırgan içgüdüsünü bazen dijital oyunlarla bazen sanal odalarda küfür ederek ya da sataşarak deşarj etmeye çalışır. Sanal alemde sanal sohbetler; bu duygulara (cinsellik, saldırganlık ve sorumsuzluk) doyum sağlar. Üst benliğin bu noktada güçsüz olması kişide oto kontrol kaybına sebep olur (Muzaffer,2007).

Özellikle Amerika’da çocuklar Internet yoluyla birbirlerine sözel şiddet uygulamaktadır. Öğrenciler e-posta yoluyla ve sohbet odalarında birbirlerine istenmeyen mesajlar iletmektedir (Bahar, 2006).

Chat programlarının başında MSN Messenger gelmektedir. Bu programı kullananların sayısı giderek artmaktadır. 2003 yılında 646.017 kişilik Türk MSN Messenger kullanıcı sayısı 2004’te 2.391.000’i, 2005’te 8.619.000’i geçmiştir. 2006 Mart ayında ise 12.265.529 Türk, MSN Messenger kullanmıştır. MSN Messenger kullananların % 72’lik ezici

çoğunluk erkek, en büyük kullanıcı kitlesiyse 18-24 yaş arasındır. Türkiye'deki MSN Messenger mesaj trafiği aylık 70.000.000 mesajla dünya dördüncülüğünü elde etmiştir. Her ay 1.000.000 yeni kullanıcı eklenmekte ve AB'de ortalama 15 saat, bizde ise tam 40 saat MSN'de konuşulmaktadır (Durmuş, 2007, s.140).

Amerika'da 1998 yılında Çevrimiçi Çocuk Koruma Komisyonu tarafından, filtreleme ve engelleme hizmetleri, yaş doğrulama, etiketleme ve derecelendirme sistemleri dahil olmak üzere, geniş bir aralıkta koruyucu teknoloji ve yöntemlerin ve sadece çocuklara uygun olacak malzemeler içeren çevrimiçi “yeşil alanlar” oluşturulması konularının araştırılması kararı alınmıştır. Ülkemizde de çocukların zararlı içeriklere erişmesi veya bu tür amaçlarla kötüye kullanımı ile ilgili çeşitli sıkıntılar söz konusudur. Bu sıkıntıların bertaraf edilmesi için bu konuda çalışmalara ağırlık vermek gereklidir. İlgili devlet kurum ve kuruluşlarının konuya daha fazla önem vermesi, öğretmenlerin ve ebeveynlerin konuyla ilgili olarak bilgi sahibi olmaları veya bilgi birikimlerini arttırmaları, bunun yanında tabii ki çocuklarımızın ve gençlerimizin de konuyla ilgili olarak eğitilmeleri ve takip edilmeleri gerekmektedir (Canbek ve Sağıroğlu, 2007, s.36).

Örneğin, yalnız başlarına chat programını kullanmaları yerine ebeveynlerinin adreslerini kullanarak arkadaşlarıyla iletişim kurmaları bir şekilde denetimi sağlayabilir. Programda var olan “geçmiş kaydetme” seçilerek çocukların kimlerle iletişim kurdukları kontrol edilebilir (Durmuş, 2007, s.176).

İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin internet kullanımı sırasında internetin yararları yanında zararlarının da farkında olmalarını sağlamak gerekmektedir. Bunun fark

ettirilmesinde; öğrencilerin birbirleriyle ortak bir çalışma yapması, bilgi, birikim ve fikirlerini paylaşması önemlidir

Araştırmalar, internet kullanıcılarının yaklaşık %80'ini genç erkeklerin oluşturduğunu ve özellikle bu grubun pornografik görüntülerin yayınladığı sitelerde çok uzun zaman harcadıklarını göstermektedir. Bu tür alışkanlıkların internet bağımlılığında en önemli etken olduğu bilinmektedir. İnternet kafeler tüm dünyada giderek kendi başına bir sektör haline gelmiş ve hızla yayılmaya başlamıştır. Ancak internet kafelerin yaygınlık kazanması bu kafelerde erişilen içeriğin kontrol sorununu da beraberinde getirmiştir. İnternet kafeler sadece çevrimiçi problemlerin değil aynı zamanda mekansal bir takım problemleri de beraberinde getirmiştir. Kontrolsüz bir şekilde internet ortamında dolaşan çocuğun karşısına pornografi, uyuşturucu, alkol, hırsızlık veya yasadışı örgütlere ait siteler çıkabilmektedir. Öyle ki bu siteler özellikle küçük yaştaki çocuklar için ciddi sorunlar oluşturabilmektedir. Ayrıca sanal ortamda yapılan sohbetler çocuk için tehlikeli durumlar yaratabilmektedir.

Bu yaygın kullanım insan organizmasının gelişiminde, toplumsal ve psikolojik dengesinde olumsuz etkiler de doğurabilmektedir. Yetişkinlerin yanı sıra çocukların da internet bağımlılığı geliştirmeleri, denetimsiz kullanımda kendileri için zararlı olabilecek sitelere girip ruhsal açıdan etkilenmeleri de olası risklerdendir. Gelecekteki ruhsal yaşamlarını olumsuz etkileyecek bu bilgi bombardımanından çocukları koruyacak yasal düzenlemeler ise henüz hiçbir ülkede yapılmamıştır.

Özellikle 16 yaşın altındaki çocukların henüz olgunlaşmamış olduklarından dolayı kolay

etkilenebilmektedirler (Yalçın,2008). Bilgisayar ve internetin denetimsiz kullanılması bu yaş grubu için çok tehlikelidir. Çünkü bu yaş grubu ergenlik dönemini yaşar. Ergenlik dönemi cinsel kimliğin geliştiği ve olgunlaştığı bir dönemdir. Bu nedenle 13-15 yaş grubundaki çocuklar internette karşı cinsin cinsel görünümünü veya cinsel içerikli davranışlarını merak eder. Bu nedenle uygunsuz içeriğe sahip siteleri ziyaret etmek ve oradan çeşitli cinsel deneyimler kazanmak ister. Anne ve babaların koymuş olduğu kurallara uymamak veya onları çiğnemek bu yaş grubundaki çocukların tipik özelliğidir. Bu nedenle her zaman otoriteye karşı gelmek veya otoriteye karşı kendilerinin de son derece güçlü olduğunu göstermek eğilimindedir. Bu yüzden bilgisayarın veya internetin ebeveynleri tarafından denetlenmesini istemezler. Anne ve babalarıyla bu konuda sık sık tartışırlar. Bilgisayarın kendi odalarında olmasını ve internetin denetimsiz olmasını isterler (Durmuş, 2007, s.194-195).

Özümsemeye henüz hazır olmadıkları, herhangi bir konuda aldıkları bilgileri nasıl değerlendireceklerini bilemezler ve bu onların duygu, bilinç ve davranış düzeyinde olumsuz etkiler yaratabilir (Yalçın, 2008).

III. BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, uygulama, verilerin çözümü ve yorumlaması ile zamanlamaya yer verilmiştir.

3.1 Araştırma Modeli

Araştırma tarama modelidir. Araştırma, farklı kaynaklardan gelen ikinci kademe ilköğretim öğrencilerinin zorbalık eğilimleri ile problemli internet kullanımları arasındaki ilişkiyi anlamak için, tesadüfi olarak seçilen ilköğretim okullarında okuyan öğrencilere anket uygulanarak yapılan bir çalışma olup, şu andaki durum ortaya koymaktadır.

3.2 Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evreni İstanbul'un Avrupa yakasında yer alan Bahçelievler, Bağcılar, Bakırköy ilçelerindeki dokuz okulda öğrenim gören, ilköğretim ikinci kademe öğrenciler temel alınmıştır.

Araştırmanın örnekleme, yansız örnekleme yöntemi ile seçilen dokuz resmi ilköğretim ikinci kademesinin 6., 7. ve 8. sınıflarında öğrenim gören 298 öğrenciden oluşmaktadır.

3.3 Veri Toplama Araçları

Araştırmada , *Kişisel Bilgi Formu,İnternet Kullanımı Anketi ve Zorbalık Davranış Eğilim Ölçeği* kullanılmıştır. Bu araçların özellikleri aşağıda açıklanmaktadır.

3.3.1 Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından oluşturan kişisel bilgi formu öğrencilerden *cinsiyet,yaş,kaçıncı sınıf,anne-baba sağ-vefat etmiş, birlikte-ayrı, meslek, eğitim durumu, oturduğu ev, toplam geliri ve birey sayısı* durumları hakkında bilgi toplamak üzere geliştirilmiştir. Öğrencilerin daha objektif cevap verebilmeleri için anket formunda kimlik bilgilerine yer verilmemiş ve öğrencilerden forma isimlerini yazmamaları istenmiştir.

3.3.2 Problemlı İnternet Kullanımı Anketi

Esra CEYHAN,A.Ayktut CEYHAN,Ayşen GÜRCAN tarafından 2006 yılında yapılmış,üniversite öğrencilerinde problemlı internet kullanımını belirlemeye yönelik bir ölçme aracıdır.Verı toplamak amacıyla kullanılan anket formunu oluşturmak için, araştırma amacına uygun olamayan maddeler çıkartılmıştır Araştırmacı tarafından ilköğretim ikinci kademe öğrencilerine uygulanabilmesi için 14 maddeden faydalanılmıştır.Ölçekte ifadeler *Tamamen Uygun(5), Oldukça Uygun(4),Biraz Uygun(3),Nadiren Uygun(2) ve Hiç Uygun Değil(1)* olmak üzere 5 aşamalı likert tipi ölçekte değerlendirilmektedir.

3.3.3 Zorbalık Davranış Eğilim Ölçeği

Ayşin SATAN tarafından 2006 yılında yapılmış,ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinde zorbalık davranış eğilimlerini ortaya çıkarmak üzere hazırlanmış bir ölçektir.Ölçekte İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin zorbalık davranışlarına yönelik tutumlarını ölçülmüştür. Ölçek 67 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte ifadeler *Her Zaman Katılıyorum(5), Çoğu Zaman Katılıyorum(4), Bazen Katılıyorum(3),Çok Az Katılıyorum(2),Hiçbir Zaman Katılmıyorum(1)* olmak üzere 5 aşamalı likert tipi ölçekte değerlendirilmektedir.

3.4 Uygulama

Anket formları araştırmacı tarafından, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerine yasal izinle dağıtılmıştır. Uygulandıktan sonra araştırmacı tarafından teslim alınmıştır. Hazırlanan anket formları daha önceden belirlenen örneklem grubundan 315 öğrenciye araştırmacı tarafından uygulanmış, 17 anket formunun eksik doldurulması sebebiyle belirtilen ölçekler araştırma kapsamından çıkartılmıştır.

3.5 Verilerin Çözümü ve Yorumlaması

İstatistiksel çözümlemelere geçmeden önce, demografik değişkenler gruplandırılmış ardından öğrencilere uygulanan ölçekler (Okul Zorbalığı Ölçeği) puanlanmıştır.

Daha sonra elde edilen verilerin istatistiksel çözümlemeleri bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiştir.

Bu aşamada, araştırma grubunu oluşturan öğrencilerin demografik özelliklerini (bölge, cinsiyet, okul, yaş, sınıf düzeyi, annenin sağ olup olmaması, babanın sağ olup olmaması, anne-babanın birlikte olup olmaması, annenin mesleği, babanın mesleği, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, evin durumu, algılanan gelir düzeyi ve evdeki kişi sayısı) ve internet kullanıma ilişkin görüşlerini betimleyici frekans ve yüzde dağılımları çıkarılmış, sonra ölçeğin alt boyut puanları için $\bar{x}$, ss, $Sh_{\bar{x}}$ değerleri saptanmıştır. Gruplar içerisinde normal dağılım özelliği göstermeyen ($n < 30$) gruplar için non-parametrik teknikler, normal dağılım özelliği gösteren dağılımlar içinse parametrik analiz teknikleri kullanılmıştır. Bu bağlamda:

1. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeğinden aldıkları puanların cinsiyet ve evin durumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını

belirlemek için *bağımsız grup t testi*,

2. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeğinden aldıkları puanların bölge, sınıf düzeyi, annenin eğitim düzeyi, babanın eğitim düzeyi değişkenleri ve internet kullanımına ilişkin görüşlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *tek yönlü varyans analizi (ANOVA)*,

3. ANOVA sonucu anlamlı bulunan farklılıklarda farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla *tek yönlü varyans analizi (ANOVA)* sonrası *post-hoc Scheffe, ve LSD testleri*,

4. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeğinden aldıkları puanların annenin mesleği, babanın mesleği, algılanan gelir düzeyi ve evdeki kişi sayısı değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *non-parametrik Kruskal Wallis-H testi*,

5. Non-parametrik Kruskal Wallis-H testi, sonucunda gruplar arasında fark bulunduğunda, farklılıkların kaynağını (hangi gruplar arasında olduğunu) belirlemek üzere *non parametrik Mann Whitney-U testi*,

6. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeğinden aldıkları puanların annenin sağ olup olmaması, babanın sağ olup olması ve evdeki kişi sayısı değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *non parametrik Mann Whitney-U testi* kullanılmıştır.

Elde edilen veriler bilgisayarda “SPSS for Windows ver:15.0” programında çözümlenmiş, manidarlıklar minimum .05 düzeyinde sınanmış, diğer manidarlık düzeyleri ayrıca belirtilmiş ve bulgular araştırmanın amaçlarına uygun olarak tablolar halinde sunulmuştur.

3.6 Araştırmanın Zamanlaması

Araştırma tez önerisi verildiği tarihten itibaren başlamış, üniversitenin lisansüstü eğitim-öğretim ve sınav yönetmeliğindeki tanınmış olan süre esas alınarak tamamlanmıştır.

IV. BÖLÜM

4.BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde; İstanbul ili Avrupa yakasında yer alan Bahçelievler, Bağcılar, Bakırköy ilçelerindeki dokuz okulda öğrenim gören, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerine uygulanan ankette elde edilen bulgular ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1 Bulgular ve Yorum

Grubun Genel Yapısına İlişkin Veriler

Araştırmanın bu bölümünde araştırma grubunu oluşturan öğrencilerin demografik özelliklerini (bölge, cinsiyet, okul, yaş, sınıf düzeyi, annenin sağ olup olmaması, babanın sağ olup olmaması, anne-babanın birlikte olup olmaması, annenin mesleği, babanın mesleği, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, evin durumu, algılanan gelir düzeyi ve evdeki kişi sayısı) ve internet kullanıma ilişkin görüşlerini betimleyici frekans ve yüzde dağılımları; Okul Zorbalığı Ölçeğinden aldıkları alt boyut puanları için $\bar{x}$, ss, $Sh_{\bar{x}}$ değerleri saptanarak tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 1. Bölge Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Bahçelievler	101	33,9	33,9	33,9
Bağcılar	93	31,2	31,2	65,1
Bakırköy	104	34,9	34,9	100,0
Toplam	298	100,0	100,0	

Çizelgede görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 101'i (%33,9) Bahçelievler bölgesinde, 93'ü (%31,2) Bağcılar bölgesinde, 104'ü ise (%34,9) Bakırköy bölgesinde bulunmaktadır.

Tablo 2. Okul Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Siyavuşpaşa İ.Ö.O.	31	10,4	10,4	10,4
Bağlar İ.Ö.O.	38	12,8	12,8	23,2
GSD Eğitim Vakfı İ.Ö.O.	32	10,7	10,7	33,9
Bağcılar Fatih İ.Ö.O.	23	7,7	7,7	41,6
Gaspıralı İsmail İ.Ö.O.	34	11,4	11,4	53,0
Dede Korkut İ.Ö.O.	36	12,1	12,1	65,1
Cumhuriyet İ.Ö.O.	24	8,1	8,1	73,2
İbn-i Sina İ.Ö.O.	35	11,7	11,7	84,9
Mustafa Necati İ.Ö.O.	45	15,1	15,1	100,0
Toplam	298	100,0	100,0	

Çizelgede görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 31'i (%10,4) Siyavuşpaşa İlköğretim Okulunda, 38'i (%12,8) Bağlar İlköğretim Okulunda, 32'si (%10,7) GSD Eğitim Vakfı İlköğretim Okulunda, 23'ü (%7,7) Bağcılar Fatih İlköğretim Okulunda, 34'i (%11,4) Gaspıralı İsmail İlköğretim Okulunda, 36'sı (%12,1) Dede Korkut İlköğretim Okulunda, 24'ü (%8,1) Cumhuriyet İlköğretim Okulunda, 35'i (%11,7) İbn-i Sina İlköğretim Okulunda, 45'i ise (%15,1) Mustafa Necati İlköğretim Okulunda öğrenim görmektedirler.

Tablo 3. Cinsiyet Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Erkek	138	46,3	46,3	46,3
Kız	160	53,7	53,7	100,0
Toplam	298	100,0	100,0	

Çizelgede sunulduğu üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 138'i (%46,3) erkek, 160'ı (%53,7) kızdır.

Tablo 4. Yaş Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
11 yaş	5	1,7	1,7	1,7
12 yaş	64	21,5	21,5	23,2
13 yaş	110	36,9	36,9	60,1
14 yaş	99	33,2	33,2	93,3
15 yaş	19	6,4	6,4	99,7
16 yaş	1	,3	,3	100,0
Toplam	298	100,0	100,0	

Çizelgede de sunulduğu üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 5'i (%1,7) 11 yaş grubunda, 64'ü (%21,5) 12 yaş grubunda, 110'u (%36,9) 13 yaş grubunda, 99'u (%33,2) 14 yaş grubunda, 19'u (%6,4) 15 yaş grubunda, 1'i de (%0,3) 16 yaş grubundadır.

Tablo 5. Sınıf Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
6. sınıf	91	30,5	30,5	30,5
7. sınıf	113	37,9	37,9	68,5
8. sınıf	94	31,5	31,5	100,0
Toplam	298	100,0	100,0	

Çizelgede de görülebileceği üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 91'i (%30,5)

6. Sınıfta, 113'ü (%37,9) 7. sınıfta, 94'ü ise (%31,5) 8. Sınıfta öğrenim görmektedir.

Tablo 6. Annenin Sağ Olup Olmaması Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Sağ	291	97,7	97,7	97,7
Vefat	7	2,3	2,3	100,0
Toplam	298	100,0	100,0	

Çizelgede belirtildiği gibi, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 291'i (%97,7) annelerinin sağ olduğunu, 7'si ise (%2,3) annelerinin vefat etmiş olduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 7. Babanın Sağ Olup Olmaması Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Sağ	286	96,0	96,3	96,3
Vefat	11	3,7	3,7	100,0
Toplam	297	99,7	100,0	
Cevapsız	1	,3		
Toplam	298	100,0		

Çizelgede belirtildiği gibi, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 286'sı (%96,0) babalarının sağ olduğunu, 11'i ise (%3,7) babalarının vefat etmiş olduğunu ifade etmişlerdir. Öte yandan 1 (%0,3) öğrenci bu soruyu cevapsız bırakmıştır.

Tablo 8. Anne-Babanın Birlikte Olup Olmaması Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	f	%	% _{gec}	% _{yig}
Birlikte	277	93,0	95,2	95,2
Ayrı	14	4,7	4,8	100,0
Toplam	291	97,7	100,0	
Cevapsız	7	2,3		
Toplam	298	100,0		

Çizelgede belirtildiği gibi, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 277'si (%95,2) anne-babalarının beraber olduğunu, 14'i ise (%4,7) anne-babalarının ayrı olduğunu ifade etmişlerdir. Öte yandan 7 (%2,3) öğrenci bu soruyu cevapsız bırakmıştır.

Tablo 9. Annenin Mesleği Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	f	%	% _{gec}	% _{yig}
İşçi	20	6,7	6,8	6,8
Memur	22	7,4	7,5	14,3
Esnaf	7	2,3	2,4	16,7
Müh/Dok/av	13	4,4	4,4	21,1
Diğer	41	13,8	13,9	35,0
Emekli	10	3,4	3,4	38,4
İşsiz	31	10,4	10,5	49,0
Ev Hanımı	150	50,3	51,0	100,0
Toplam	294	98,7	100,0	
Cevapsız	4	1,3		
Toplam	298	100,0		

Çizelgede belirtildiği gibi, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 20'si (%6,7) annelerinin işçi, 22'i (%7,4) memur, 7'si (%2,3) esnaf, 13'ü (%4,4) mühendis/avukat veya doktor, 41'i (%13,8) diğer mesleklerden, 10'u (%3,4) emekli, 31'i (%10,4) işsiz, 150'si (%50,3) ev hanımı olduğunu ifade etmiştir. Öte yandan 4 (%1,3) öğrenci bu soruyu cevapsız bırakmıştır.

Tablo 10. Babanın Mesleği Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
İşçi	70	23,5	23,7	23,7
Memur	35	11,7	11,9	35,6
Esnaf	54	18,1	18,3	53,9
Müh/Dok/av	11	3,7	3,7	57,6
Diğer	99	33,2	33,6	91,2
Emekli	16	5,4	5,4	96,6
İşsiz	10	3,4	3,4	100,0
Toplam	295	99,0	100,0	
Cevapsız	3	1,0		
Toplam	298	100,0		

Çizelgede belirtildiği gibi, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 70'i (%23,7) babalarının işçi, 35'i (%11,7) memur, 54'ü (%18,1) esnaf, 11'i (%3,7) mühendis/avukat veya doktor, 99'i (%33,2) diğer mesleklerden, 16'sı (%5,4) emekli, 10'u (%3,4) işsiz olduğunu ifade etmiştir. Öte yandan 3 (%1,0) öğrenci bu soruyu cevapsız bırakmıştır.

Tablo 11. Annenin Eğitim Düzeyi Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	f	%	% _{gec}	% _{yig}
Okuryazar Değil	12	4,0	4,0	4,0
Okur-yazar	9	3,0	3,0	7,0
İlkokul	116	38,9	38,9	46,0
Ortaokul	55	18,5	18,5	64,4
Lise	66	22,1	22,1	86,6
Üniversite ve üstü	40	13,4	13,4	100,0
Toplam	298	100,0	100,0	

Çizelgede belirtildiği üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 12'si (%4,0) annelerinin okur-yazar olmadığını, 9'u (%3,0) okur-yazar olduğunu, 116'sı (%38,9) ilkokul mezunu olduğunu, 55'i (%18,5) ortaokul mezunu olduğunu, 66'sı (%22,7) lise mezunu olduğunu, 40'ı ise (%13,4) üniversite ve üstü eğitilmiş olduğunu ifade etmiştir.

Bu değişken için bazı alt gruplarda birleştirmeler yapılmış, gruplar yeniden oluşturulmuş ve karşılaştırma analizleri yeni oluşan dağılım üzerinden gerçekleştirilmiştir. Oluşan yeni gruplara ait dağılım aşağıda verilmiştir.

Tablo 12. Annenin Eğitim Düzeyi (Gruplandırılmış) Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	f	%	% _{gec}	% _{yig}
İlkokul ve altı	137	46,0	46,0	46,0
Ortaokul	55	18,5	18,5	64,4
Lise	66	22,1	22,1	86,6
Üniversite ve üstü	40	13,4	13,4	100,0
Toplam	298	100,0	100,0	

Çizelgede belirtildiği üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 137'si (%46,0) annelerinin ilkokul ve altı eğitilmiş olduğunu, 55'i (%18,5) ortaokul mezunu olduğunu, 66'sı (%22,7) lise mezunu olduğunu, 40'ı ise (%13,4) üniversite ve üstü eğitilmiş olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 13. Babanın Eğitim Düzeyi Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Okuryazar Değil	1	,3	,3	,3
Okur-yazar	11	3,7	3,7	4,0
İlkokul	72	24,2	24,2	28,3
Ortaokul	57	19,1	19,2	47,5
Lise	100	33,6	33,7	81,1
Üniversite ve üstü	56	18,8	18,9	100,0
Toplam	297	99,7	100,0	
Cevapsız	1	,3		
Toplam	298	100,0		

Çizelgede belirtildiği üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 1'i (%0,3) babalarının okur-yazar olmadığını, 11'i (%3,0) okur-yazar olduğunu, 72'si (%24,2) ilkokul mezunu olduğunu, 57'si (%19,1) ortaokul mezunu olduğunu, 100'ü (%33,6) lise mezunu olduğunu, 56'sı ise (%18,8) üniversite ve üstü eğitilmiş olduğunu ifade etmiştir.

Öte yandan 1 (%0,3) öğrenci bu soruyu cevapsız bırakmıştır.

Bu değişken için bazı alt gruplarda birleştirmeler yapılmış, gruplar yeniden oluşturulmuş ve karşılaştırma analizleri yeni oluşan dağılım üzerinden gerçekleştirilmiştir. Oluşan yeni gruplara ait dağılım aşağıda verilmiştir.

Tablo 14. Babanın Eğitim Düzeyi (Gruplandırılmış) Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
İlkokul ve altı	84	28,2	28,3	28,3
Ortaokul	57	19,1	19,2	47,5
Lise	100	33,6	33,7	81,1
Üniversite ve üstü	56	18,8	18,9	100,0
Toplam	297	99,7	100,0	
Cevapsız	1	,3		
Toplam	298	100,0		

Çizelgede belirtildiği üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 84'ü (%28,2) ilkokul ve altı eğitilmiş olduğunu, 57'si (%19,1) ortaokul mezunu olduğunu, 100'ü (%33,6) lise mezunu olduğunu, 56'sı ise (%18,8) üniversite ve üstü eğitilmiş olduğunu ifade etmiştir. Öte yandan 1 (%0,3) öğrenci bu soruyu cevapsız bırakmıştır.

Tablo 15. Evin Durumu Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Lojman	12	4,0	4,0	4,0
Kira	84	28,2	28,2	32,2
Kendinin	198	66,4	66,4	98,7
Diğer	4	1,3	1,3	100,0
Toplam	298	100,0	100,0	

Çizelgede belirtildiği üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 12'si (%4,0) lojmanda kaldıklarını, 84'ü (%28,2) kirada kaldıklarını, 198'i (%66,4) kendi evlerinde kaldıklarını, 4'ü (%1,3) ise diğer yerlerde kaldıklarını ifade etmiştir.

Bu değişken için bazı alt gruplarda birleştirmeler yapılmış, gruplar yeniden oluşturulmuş ve karşılaştırma analizleri yeni oluşan dağılım üzerinden gerçekleştirilmiştir. Oluşan yeni gruplara ait dağılım aşağıda verilmiştir.

Tablo 16. Evin Durumu (Gruplandırılmış) Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kira	96	32,2	32,2	32,2
Kendinin	198	66,4	66,4	98,7
Diğer	4	1,3	1,3	100,0
Toplam	298	100,0	100,0	

Çizelgede belirtildiği üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 96'sı (%32,2) kirada kaldıklarını, 198'i (%66,4) kendi evlerinde kaldıklarını, 4'ü (%1,3) ise diğer yerlerde kaldıklarını ifade etmiştir.

Tablo 17. Algılanan Gelir Düzeyi Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Düşük	9	3,0	3,0	3,0
Ortanın Altı	11	3,7	3,7	6,7
Orta	146	49,0	49,0	55,7
Ortanın Üstü	97	32,6	32,6	88,3
Yüksek	35	11,7	11,7	100,0
Toplam	298	100,0	100,0	

Çizelgede belirtildiği üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 9'u (%3,0) ailelerini düşük, 11'i (%3,7) ortanın altı, 146'sı (%49,0) orta, 97'si (%32,6) ortanın üstü, 35'i (%11,7) yüksek sosyoekonomik düzeyde algıladıklarını ifade etmişlerdir.

Bu değişken için bazı alt gruplarda birleştirmeler yapılmış, gruplar yeniden oluşturulmuş ve karşılaştırma analizleri yeni oluşan dağılım üzerinden gerçekleştirilmiştir. Oluşan yeni gruplara ait dağılım aşağıda verilmiştir.

Tablo 18. Algılanan Gelir Düzeyi (Gruplandırılmış) Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Düşük	20	6,7	6,7	6,7
Orta	146	49,0	49,0	55,7
Yüksek	132	44,3	44,3	100,0
Toplam	298	100,0	100,0	

Çizelgede belirtildiği üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 20'si (%6,7) ailelerini düşük, 146'sı (%49,0) orta, 132'i (%44,3) yüksek sosyoekonomik düzeyde algıladıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 19. Çocuk Dahil Evdeki Kişi Sayısı Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	f	%	% _{gec}	% _{yig}
2 kişi	6	2,0	2,0	2,0
3 kişi	37	12,4	12,4	14,4
4 kişi	120	40,3	40,3	54,7
5 kişi	79	26,5	26,5	81,2
6 ve üstü	56	18,8	18,8	100,0
Toplam	298	100,0	100,0	

Çizelgede belirtildiği üzere, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 6'sı (%2,0) kendisi dahil evde iki kişinin, 37'si (%12,4) 3 kişinin, 120'si (%40,3) 4 kişinin, 79'u (%26,5) 5 kişinin, 56'sı da (%18,8) 6 ve daha fazla kişinin bulunduğunu ifade etmişlerdir.

İnternette İlgili Soruların Dağılımları

Tablo 20. “İnternette Geçirdiğim Zaman Çoğunlukla Uyku Süremi Azaltıyor.” İfadesi Size Ne kadar Uygun? Sorusuna Verilen Cevaplar için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Hiç Uygun Değil	187	62,8	62,8	62,8
Biraz Uygun	47	15,8	15,8	78,5
Çok Uygun	64	21,5	21,5	100,0
Toplam	298	100,0	100,0	

Çizelgede görüldüğü gibi, “İnternette Geçirdiğim Zaman Çoğunlukla Uyku Süremi Azaltıyor.” ifadesi size ne kadar uygun? sorusuna örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 187’si (%62,8) hiç uygun değil, 47’si (%15,8) biraz uygun, 64’ü (%21,5) çok uygun cevabını vermişlerdir.

Tablo 21. “İnternette, Diğer Ortamlara Göre Daha Kolay İlişki Kuruyorum.” İfadesi Size Ne kadar Uygun? Sorusuna Verilen Cevaplar için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Hiç Uygun Değil	111	37,2	37,2	37,2
Biraz Uygun	66	22,1	22,1	59,4
Çok Uygun	121	40,6	40,6	100,0
Toplam	298	100,0	100,0	

Çizelgede görüldüğü gibi, “İnternette, Diğer Ortamlara Göre Daha Kolay İlişki Kuruyorum.” ifadesi size ne kadar uygun? sorusuna örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 111’i (%37,2) hiç uygun değil, 66’sı (%22,1) biraz uygun, 121’i ise (%40,6) çok uygun cevabını vermişlerdir.

Tablo 22. “İnternette İsmimi Gizlemek Beni Daha Özgür Kılıyor.” İfadesi Size Ne kadar Uygun? Sorusuna Verilen Cevaplar için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Hiç Uygun Değil	144	48,3	48,3	48,3
Biraz Uygun	44	14,8	14,8	63,1
Çok Uygun	110	36,9	36,9	100,0
Toplam	298	100,0	100,0	

Çizelgede görüldüğü gibi, “İnternette İsmimi Gizlemek Beni Daha Özgür Kılıyor.” ifadesi size ne kadar uygun? sorusuna örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 144’ü (%48,3) hiç uygun değil, 44’ü (%14,8) biraz uygun, 110’u ise (%36,9) çok uygun cevabını vermişlerdir.

Tablo 23. “Çok İstememe Rağmen İnterneti Uzun Süre Kullanmaktan Bir Türlü Vazgeçemiyorum.” İfadesi Size Ne kadar Uygun? Sorusuna Verilen Cevaplar için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Hiç Uygun Değil	162	54,4	54,4	54,4
Biraz Uygun	48	16,1	16,1	70,5
Çok Uygun	88	29,5	29,5	100,0
Toplam	298	100,0	100,0	

Çizelgede görüldüğü gibi, “Çok İstememe Rağmen İnterneti Uzun Süre Kullanmaktan Bir Türlü Vazgeçemiyorum.” ifadesi size ne kadar uygun? sorusuna örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 162’si (%54,4) hiç uygun değil, 48’i (%16,1) biraz uygun, 88’i ise (%29,5) çok uygun cevabını vermişlerdir.

Tablo 24. “Tekrar İnternete Girene Kadar Kendimi Huysuz, Karamsar, Rahatsız Ve Huzursuz Hissediyorum.” İfadesi Size Ne kadar Uygun? Sorusuna Verilen Cevaplar için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Hiç Uygun Değil	221	74,2	74,2	74,2
Biraz Uygun	36	12,1	12,1	86,2
Çok Uygun	41	13,8	13,8	100,0
Toplam	298	100,0	100,0	

Çizelgede görüldüğü gibi, “Tekrar İnternete Girene Kadar Kendimi Huysuz, Karamsar, Rahatsız Ve Huzursuz Hissediyorum.” ifadesi size ne kadar uygun? sorusuna örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 221’i (%74,2) hiç uygun değil, 36’i (%12,1) biraz uygun, 41’i ise (%13,8) çok uygun cevabını vermişlerdir.

Tablo 25. “Problemlerimden Bunaldığımda Sığındığım En İyi Yer İnternettir.” İfadesi Size Ne kadar Uygun? Sorusuna Verilen Cevaplar için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Hiç Uygun Değil	177	59,4	59,4	59,4
Biraz Uygun	45	15,1	15,1	74,5
Çok Uygun	76	25,5	25,5	100,0
Toplam	298	100,0	100,0	

Çizelgede görüldüğü gibi, “Problemlerimden Bunaldığımda Sığındığım En İyi Yer İnternettir.” ifadesi size ne kadar uygun? sorusuna örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 177’si (%59,4) hiç uygun değil, 45’i (%15,1) biraz uygun, 76’sı ise (%25,5) çok uygun cevabını vermişlerdir.

Tablo 26. “İnternette Daha Fazla Vakit Geçirmek İçin Günlük İşlerimi İhmal Ediyorum.” İfadesi Size Ne kadar Uygun? Sorusuna Verilen Cevaplar için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Hiç Uygun Değil	228	76,5	76,5	76,5
Biraz Uygun	28	9,4	9,4	85,9
Çok Uygun	42	14,1	14,1	100,0
Toplam	298	100,0	100,0	

Çizelgede görüldüğü gibi, “İnternette Daha Fazla Vakit Geçirmek İçin Günlük İşlerimi İhmal Ediyorum.” ifadesi size ne kadar uygun? sorusuna örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 228’si (%76,5) hiç uygun değil, 28’i (%9,4) biraz uygun, 42’si ise (%14,1) çok uygun cevabını vermişlerdir.

Tablo 27. “Sosyal Aktiviteler İçin Para Harcamaktansa İnternette Harcamayı Tercih Ediyorum.” İfadesi Size Ne kadar Uygun? Sorusuna Verilen Cevaplar için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Hiç Uygun Değil	221	74,2	74,2	74,2
Biraz Uygun	38	12,8	12,8	86,9
Çok Uygun	39	13,1	13,1	100,0
Toplam	298	100,0	100,0	

Çizelgede görüldüğü gibi, “Sosyal Aktiviteler İçin Para Harcamaktansa İnternette Harcamayı Tercih Ediyorum.” ifadesi size ne kadar uygun? sorusuna örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 221’i (%74,2) hiç uygun değil, 38’i (%12,8) biraz uygun, 39’u ise (%13,1) çok uygun cevabını vermişlerdir.

Tablo 28. “İnternet Kullandığım Süre Boyunca Her Şeyi Unutuyorum.” İfadesi Size Ne kadar Uygun? Sorusuna Verilen Cevaplar için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Hiç Uygun Değil	186	62,4	62,4	62,4
Biraz Uygun	53	17,8	17,8	80,2
Çok Uygun	59	19,8	19,8	100,0
Toplam	298	100,0	100,0	

Çizelgede görüldüğü gibi, “İnternet Kullandığım Süre Boyunca Her Şeyi Unutuyorum.” ifadesi size ne kadar uygun? sorusuna örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 186’sı (%62,4) hiç uygun değil, 53’ü (%17,8) biraz uygun, 59’u ise (%19,8) çok uygun cevabını vermişlerdir.

Tablo 29. “İnternet Kullanırken Başkalarının Beni Meşgul Etmesine Öfkeleniyorum.” İfadesi Size Ne kadar Uygun? Sorusuna Verilen Cevaplar için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Hiç Uygun Değil	140	47,0	47,0	47,0
Biraz Uygun	42	14,1	14,1	61,1
Çok Uygun	116	38,9	38,9	100,0
Toplam	298	100,0	100,0	

Çizelgede görüldüğü gibi, “İnternet Kullanırken Başkalarının Beni Meşgul Etmesine Öfkeleniyorum.” ifadesi size ne kadar uygun? sorusuna örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 140’sı (%47,0) hiç uygun değil, 42’si (%14,1) biraz uygun, 116’sı ise (%38,9) çok uygun cevabını vermişlerdir.

Tablo 30. “Sabahları Uyandığımda Bir An Önce İnternete Bağlanmak İstiyorum.” İfadesi Size Ne kadar Uygun? Sorusuna Verilen Cevaplar için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Hiç Uygun Değil	212	71,1	71,1	71,1
Biraz Uygun	36	12,1	12,1	83,2
Çok Uygun	50	16,8	16,8	100,0
Toplam	298	100,0	100,0	

Çizelgede görüldüğü gibi, “Sabahları Uyandığımda Bir An Önce İnternete Bağlanmak

İstiyorum.” ifadesi size ne kadar uygun? sorusuna örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 212’si (%71,1) hiç uygun değil, 36’sı (%12,1) biraz uygun, 50’si ise (%16,8) çok uygun cevabını vermişlerdir.

Tablo 31. “İnternet Kullanırken Zamanın Nasıl Geçtiğini Hiç Anlayamıyorum.” İfadesi Size Ne kadar Uygun? Sorusuna Verilen Cevaplar için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Hiç Uygun Değil	83	27,9	27,9	27,9
Biraz Uygun	57	19,1	19,1	47,0
Çok Uygun	158	53,0	53,0	100,0
Toplam	298	100,0	100,0	

Çizelgede görüldüğü gibi, “İnternet Kullanırken Zamanın Nasıl Geçtiğini Hiç Anlayamıyorum.” ifadesi size ne kadar uygun? sorusuna örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 83’si (%27,9) hiç uygun değil, 57’si (%19,1) biraz uygun, 158’i ise (%53,0) çok uygun cevabını vermişlerdir.

Tablo 32. “İnternet Yoluyla İletişim Kurmayı, Yüz Yüze İletişim Kurmaya Tercih Ediyorum.” İfadesi Size Ne kadar Uygun? Sorusuna Verilen Cevaplar için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Hiç Uygun Değil	129	43,3	43,3	43,3
Biraz Uygun	63	21,1	21,1	64,4
Çok Uygun	106	35,6	35,6	100,0
Toplam	298	100,0	100,0	

Çizelgede görüldüğü gibi, “İnternet Yoluyla İletişim Kurmayı, Yüz Yüze İletişim Kurmaya Tercih Ediyorum.” ifadesi size ne kadar uygun? sorusuna örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 129’u (%43,3) hiç uygun değil, 63’ü (%21,1) biraz uygun, 106’sı ise (%35,6) çok uygun cevabını vermişlerdir.

Tablo 33. “Yalnızlığımı İnternetle Paylaşıyorum.” İfadesi Size Ne kadar Uygun? Sorusuna Verilen Cevaplar için Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Hiç Uygun Değil	195	65,4	65,4	65,4
Biraz Uygun	30	10,1	10,1	75,5
Çok Uygun	73	24,5	24,5	100,0
Toplam	298	100,0	100,0	

Çizelgede görüldüğü gibi, “Yalnızlığımı İnternetle Paylaşıyorum.” ifadesi size ne kadar uygun? sorusuna örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 195’i (%65,4) hiç uygun değil, 30’u (%10,1) biraz uygun, 73’ü ise (%24,5) çok uygun cevabını vermişlerdir.

Tablo 34. Okul Zorbalığı Ölçeği Alt Boyut Puanlarına Ait Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Standart Hata Değerleri

Boyutlar	N	$\bar{x}$	ss	$Sh_{\bar{x}}$
Fiziksel Zorbalık	298	39,96	16,658	,965
Sözel Zorbalık	298	43,48	15,227	,882
Eğlence Amaçlı Zorbalık	298	24,65	10,821	,627
Duygu Zorbalığı	298	33,93	6,090	,353
Toplam Puan	298	142,02	42,968	2,489

Çizelgede görülebileceği gibi, Okul zorbalığı ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=39,96$, standart sapması $ss=16,658$, aritmetik ortalamanın standart hatası $Sh_{\bar{x}}=0,965$ olarak; sözel zorbalık alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=43,48$, standart sapması $ss=15,227$, aritmetik ortalamanın standart hatası $Sh_{\bar{x}}=0,882$ olarak; eğlence amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=24,65$, standart sapması $ss=10,821$, aritmetik ortalamanın standart hatası $Sh_{\bar{x}}=0,627$ olarak; duygu zorbalığı alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=33,93$, standart sapması $ss=6,090$, aritmetik ortalamanın standart hatası $Sh_{\bar{x}}=0,353$ olarak; ölçek toplam puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=142,02$, standart sapması $ss=42,968$, aritmetik ortalamanın standart hatası $Sh_{\bar{x}}=2,489$ olarak hesaplanmıştır.

Araştırmanın Hipotezlerine Ait Analiz Sonuçları

Araştırmanın bu bölümünde örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeğinden aldıkları puanların cinsiyet ve evin durumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *bağımsız grup t testi*, bölge, sınıf düzeyi, annenin eğitim düzeyi, babanın eğitim düzeyi değişkenleri ve internet kullanımına ilişkin görüşlerine göre

farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *tek yönlü varyans analizi (ANOVA)*, ANOVA sonucu anlamlı bulunan farklılıklarda farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA), annenin mesleği, babanın mesleği, algılanan gelir düzeyi ve evdeki kişi sayısı değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *non-parametrik Kruskal Wallis-H testi*, non-parametrik Kruskal Wallis-H testi sonucunda gruplar arasında fark bulunduğunda, farklılıkların kaynağını (hangi gruplar arasında olduğunu) belirlemek üzere *non parametrik Mann Whitney-U testi*, annenin sağ olup olmaması, babanın sağ olup olması ve evdeki kişi sayısı değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *non parametrik Mann Whitney-U testi* kullanılmıştır.

Zorbalık ile Bölge

Tablo 35. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Bölge Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA) Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	Bahçelievler	101	39,72	17,520	G.Arası	16,366	2	8,183		
Fiziksel	Bağcılar	93	39,87	16,215	G.İçi	82393,151	295	279,299	,029	,971
	Bakırköy	104	40,27	16,343	Toplam	82409,517	297			
	Toplam	298	39,96	16,658						

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının bölge değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA)

sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,029$; $p>.05$).

Tablo 36. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Bölge Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA) Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Sözel	Bahçelievler	101	43,81	13,293	G.Arası	217,217	2	108,608		
	Bağcılar	93	42,25	16,194	G.İçi	68649,199	295	232,709	,467	,628
	Bakırköy	104	44,27	16,146	Toplam	68866,416	297			
	Toplam	298	43,48	15,227						

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği sözel zorbalık alt boyutu puanlarının bölge değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,467$; $p>.05$).

Tablo 37. Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Bölge Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA)Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Eğlence Amaçlı	Bahçelievler	101	23,39	9,439	G.Arası	245,436	2	122,718		
	Bağcılar	93	25,41	10,805	G.İçi	34532,568	295	117,060	1,048	,352
	Bakırköy	104	25,19	12,020	Toplam	34778,003	297			
	Toplam	298	24,65	10,821						

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği eğlence amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının bölge değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=1,048$; $p>.05$).

Tablo 38. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının Bölge Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA)Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Duygu	Bahçelievler	101	35,08	5,695	G.Arası	250,357	2	125,179		
	Bağcılar	93	32,82	6,234	G.İçi	10764,018	295	36,488	3,431	,034
	Bakırköy	104	33,80	6,189	Toplam	11014,376	297			
	Toplam	298	33,93	6,090						

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği duygu zorbalığı alt boyutu puanlarının bölge değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=3,431; p<.05$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene's testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Scheffe testinin tercih edilmesinin bir nedeni de testin alpha tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 39. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Alt Boyutu Puanlarının Bölge Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Sonrası Post-Hoc Scheffe Testi Sonuçları

Bölge (i)	Bölge (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Bahçelievler	Bağcılar	2,262	,868	,035
	Bakırköy	1,281	,844	,317
Bağcılar	Bahçelievler	-2,262	,868	,035
	Bakırköy	-,981	,862	,524
Bakırköy	Bahçelievler	-1,281	,844	,317
	Bağcılar	,981	,862	,524

Çizelgede görülebileceği üzere okul zorbalığı ölçeği duygu alt boyutu puanlarının bölge değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan ANOVA sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın Bahçelievler bölgesinde okuyan öğrencilerle Bağcılar bölgesinde okuyan öğrenciler arasında Bahçelievler bölgesinde okuyan öğrenciler lehine $p < .05$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Tablo 40. Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının Bölge Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA)Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
	Bahçelievler	101	142,00	39,904	G.Arası	498,013	2	249,007		
Eğlence Amaçlı	Bağcılar	93	140,34	44,198	G.İçi	547844,903	295	1857,101	,134	,875
	Bakırköy	104	143,53	45,035	Toplam	548342,916	297			
	Toplam	298	142,02	42,968						

Çizelgede görüldüğü gibi, örneklemini oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği toplam puanlarının bölge değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,134$; $p>.05$).

Zorbalık ve Cinsiyet

Tablo 41. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $\bar{x}$	t Testi		
						t	Sd	p
Fiziksel	Erkek	138	45,14	17,69	1,51	5,197	296	,000
	Kız	160	35,49	14,33	1,13			

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=5,197$; $p<.001$). Söz konusu farklılık erkek öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir. Yani erkek öğrencilerin fiziksel zorbalık puanları kız öğrencilerden önemli şekilde yüksek bulunmuştur.

Tablo 42. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Sözel	Erkek	138	46,04	16,23	1,38	2,717	296	,007
	Kız	160	41,28	13,98	1,11			

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği sözel zorbalık alt boyutu puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=2,717$; $p<.01$). Söz konusu farklılık erkek öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir. Yani erkek öğrencilerin sözel zorbalık puanları kız öğrencilerden önemli şekilde yüksek bulunmuştur.

Tablo 43. Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $\bar{x}$	t Testi		
						t	Sd	p
Eğlence Amaçlı	Erkek	138	27,16	11,49	,98	3,805	296	,000
	Kız	160	22,48	9,74	,77			

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği eğlence amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=3,805$; $p<.001$). Söz konusu farklılık erkek öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir. Yani erkek öğrencilerin eğlence amaçlı zorbalık puanları kız öğrencilerden önemli şekilde yüksek bulunmuştur.

Tablo 44. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $\bar{x}$	t Testi		
						t	Sd	p
Duygu	Erkek	138	33,75	6,92	,59	-,473	296	,637
	Kız	160	34,08	5,29	,42			

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği duygu zorbalığı alt boyutu puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=-0,431$; $p>.05$).

Tablo 45. Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Toplam Puan	Erkek	138	152,08	46,53	3,96	3,841	296	,000
	Kız	160	133,34	37,68	2,98			

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği toplam puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=-0,431$; $p>.05$).

Zorbalık ve Sınıf

Tablo 46. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA) Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Fiziksel	6. Sınıf	91	36,32	16,748	G.Arası	1872,064	2	936,032	3,429	,034
	7. Sınıf	113	40,82	16,375	G.İçi	80537,452	295	273,008		
	8. Sınıf	94	42,45	16,481	Toplam	82409,517	297			
	Toplam	298	39,96	16,658						

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=3,429$; $p<.05$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene's testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Scheffe testinin tercih edilmesinin bir nedeni de testin alpha tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 47. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Sonrası Post-Hoc Scheffe Testi Sonuçları

Sınıf (i)	Sınıf (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
6. Sınıf	7. Sınıf	-4,504	2,327	,155
	8. Sınıf	-6,128	2,430	,043
7. Sınıf	6. Sınıf	4,504	2,327	,155
	8. Sınıf	-1,624	2,307	,781
8. Sınıf	6. Sınıf	6,128	2,430	,043
	7. Sınıf	1,624	2,307	,781

Çizelgede görülebileceği üzere okul zorbalığı ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının sınıf değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan ANOVA sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın 6. sınıf öğrencileri ile 8. sınıf öğrencileri arasında 8. sınıf öğrencileri lehine $p < .05$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Tablo 48. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA)Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Sözel	6. Sınıf	91	40,10	15,196	G.Arası	1554,654	2	777,327	3,407	,034
	7. Sınıf	113	44,50	14,773	G.İçi	67311,762	295	228,175		
	8. Sınıf	94	45,53	15,410	Toplam	68866,416	297			
	Toplam	298	43,48	15,227						

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği sözel zorbalık alt boyutu puanlarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=3,407$; $p<.05$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene's testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan LSD çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. LSD testinin tercih edilmesinin bir nedeni de testin beta tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen LSD çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 49. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Sonrası Post-Hoc LSD Testi Sonuçları

Sınıf (i)	Sınıf (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
6. Sınıf	7. Sınıf	-4,406	2,128	,039
	8. Sınıf	-5,433	2,221	,015
7. Sınıf	6. Sınıf	4,406	2,128	,039
	8. Sınıf	-1,027	2,109	,626
8. Sınıf	6. Sınıf	5,433	2,221	,015
	7. Sınıf	1,027	2,109	,626

Çizelgede görülebileceği üzere okul zorbalığı ölçeği sözel zorbalık alt boyutu puanlarının sınıf değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan ANOVA sonrası post-hoc LSD testi sonucunda söz konusu farklılığın 6. sınıf öğrencileri ile 7. sınıf öğrencileri arasında 7. sınıf öğrencileri lehine $p < .05$ düzeyinde; 6. sınıf öğrencileri ile 8. sınıf öğrencileri arasında 8. sınıf öğrencileri lehine $p < .05$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Tablo 50. Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA)Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Eğlence Amaçlı	6. Sınıf	91	22,25	10,873	G.Arası	946,868	2	473,434	4,128	,017
	7. Sınıf	113	24,81	10,563	G.İçi	33831,135	295	114,682		
	8. Sınıf	94	26,77	10,724	Toplam	34778,003	297			
	Toplam	298	24,65	10,821						

Çizelgede görüldüğü gibi, örneklemini oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği eğlence amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=3,431$; $p<.05$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene's testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Scheffe testinin tercih edilmesinin bir nedeni de testin alpha tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 51. Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Sonrası Post-Hoc Scheffe Testi Sonuçları

Sınıf (i)	Sınıf (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
6. Sınıf	7. Sınıf	-2,561	1,508	,238
	8. Sınıf	-4,513	1,575	,017
7. Sınıf	6. Sınıf	2,561	1,508	,238
	8. Sınıf	-1,952	1,495	,427
8. Sınıf	6. Sınıf	4,513	1,575	,017
	7. Sınıf	1,952	1,495	,427

Çizelgede görülebileceği üzere okul zorbalığı ölçeği eğlence amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının sınıf değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan ANOVA sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın 6. sınıf öğrencileri ile 8. sınıf öğrencileri arasında 8. sınıf öğrencileri lehine $p < .05$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Tablo 52. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA) Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Duygu	6. Sınıf	91	33,63	5,297	G.Arası	11,822	2	5,911	,158	,854
	7. Sınıf	113	34,04	6,473	G.İçi	11002,554	295	37,297		
	8. Sınıf	94	34,07	6,379	Toplam	11014,376	297			
	Toplam	298	33,93	6,090						

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği duygu zorbalığı alt boyutu puanlarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,158$; $p>.05$).

Tablo 53. Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA)Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	6. Sınıf	91	132,30	43,105	G.Arası	13478,904	2	6739,452		
						534864,01				
	7. Sınıf	113	144,19	41,751	G.İçi		295	1813,098		
Toplam						2				
									3,717	,025
Puan						548342,91				
	8. Sınıf	94	148,82	43,057	Toplam		297			
						6				
	Toplam	298	142,02	42,968						

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği toplam puanlarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=3,717$; $p<.05$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene's testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Scheffe testinin tercih edilmesinin bir nedeni de testin alpha tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 54. Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Sonrası Post-Hoc

Scheffe Testi Sonuçları

Sınıf (i)	Sınıf (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
6. Sınıf	7. Sınıf	-11,889	5,997	,142
	8. Sınıf	-16,522	6,262	,032
7. Sınıf	6. Sınıf	11,889	5,997	,142
	8. Sınıf	-4,633	5,944	,738
8. Sınıf	6. Sınıf	16,522	6,262	,032
	7. Sınıf	4,633	5,944	,738

Çizelgede görülebileceği üzere okul zorbalığı ölçeği toplam puanlarının sınıf değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan ANOVA sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın 6. sınıf öğrencileri ile 8. sınıf öğrencileri arasında 8. sınıf öğrencileri lehine $p < .05$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Zorbalık ve Annenin Sağ Olup Olmaması

Tablo 55. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Annenin Sağ Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	U	z	p
	Sağ	291	149,08	43382,00			
Fiziksel	Vefat	7	167,00	1169,00	896,000	-,544	,586
	Toplam	298					

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının annenin sağ olup olmaması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney-U analizi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($z=-0,544$; $p>.05$).

Tablo 56. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Annenin Sağ Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	U	z	p
	Sağ	291	149,30	43447,50			
Sözel	Vefat	7	157,64	1103,50	961,500	-,253	,800
	Toplam	298					

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği sözel zorbalık alt boyutu puanlarının annenin sağ olup olmaması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney-U analizi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($z=-0,253$; $p>.05$).

Tablo 57. Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Annenin Sağ Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	U	z	p
Eğlence Amaçlı	Sağ	291	149,17	43408,50			
	Vefat	7	163,21	1142,50	922,500	-,427	,670
	Toplam	298					

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği eğlence amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının annenin sağ olup olmaması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney-U analizi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($z=-0,427$; $p>.05$).

Tablo 58. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının Annenin Sağ Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	U	z	p
Duygu	Sağ	291	149,64	43546,50			
	Vefat	7	143,50	1004,50	976,500	-,187	,852
	Toplam	298					

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği duygu zorbalığı alt boyutu puanlarının annenin sağ olup olmaması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney-U Analizi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($z=-0,187; p>.05$).

Tablo 59. Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının Annenin Sağ Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	U	z	p
Toplam Puan	Sağ	291	149,15	43403,50			
	Vefat	7	163,93	1147,50	917,500	-,448	,654
	Toplam	298					

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği toplam puanlarının annenin sağ olup olmaması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney-U Analizi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($z=-0,448; p>.05$).

Zorbalık ve Babanın Sağ Olup Olmaması

Tablo 60. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Babanın Sağ Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum sıra$	U	z	p
	Sağ	286	148,79	42554,50			
Fiziksel	Vefat	11	154,41	1698,50	1513,500	-,213	,831
	Toplam	297					

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının babanın sağ olup olmaması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney-U analizi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($z=-0,213$; $p>.05$).

Tablo 61. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Babanın Sağ Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum sıra$	U	z	p
	Sağ	286	148,47	42463,00			
Sözel	Vefat	11	162,73	1790,00	1422,000	-,540	,589
	Toplam	297					

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği sözel zorbalık alt boyutu puanlarının babanın sağ olup olmaması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney-U analizi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($z=-0,540$; $p>.05$).

Tablo 62. Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Babanın Sağ Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum sıra$	U	z	p
	Sağ	286	148,02	42332,50			
Eğlence	Vefat	11	174,59	1920,50	1291,500	-1,009	,313
Amaçlı	Toplam	297					

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği eğlence amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının babanın sağ olup olmaması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney-U analizi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($z=-1,009$; $p>.05$).

Tablo 63. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının Babanın Sağ Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	U	z	p
	Sağ	286	149,55	42771,50			
Duygu	Vefat	11	134,68	1481,50	1415,500	-,564	,572
	Toplam	297					

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği duygu zorbalığı alt boyutu puanlarının babanın sağ olup olmaması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney-U Analizi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($z=-0,564$; $p>.05$).

Tablo 64. Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının Babanın Sağ Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	U	z	p
	Sağ	286	148,49	42467,00			
Toplam	Vefat	11	162,36	1786,00	1426,000	-,526	,599
Puan	Toplam	297					

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği toplam

puanlarının babanın sağ olup olmaması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney-U Analizi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($z=-0,526$; $p>.05$).

Zorbalık ve Anne-Babanın Beraber Olup Olmaması

Tablo 65. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Anne-babanın Beraber Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum sıra$	U	z	p
	Birlikte	277	145,37	40268,00			
Fiziksel	Ayrı	14	158,43	2218,00	1765,000	-,567	,571
	Toplam	291					

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının anne-babanın birlikte olup olmaması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney-U analizi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($z=-0,567$; $p>.05$).

Tablo 66. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Anne-babanın Beraber Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum sıra$	U	z	p
	Birlikte	277	144,39	39997,00			
Sözel	Ayrı	14	177,79	2489,00	1494,000	-1,449	,147
	Toplam	291					

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği sözel zorbalık alt boyutu puanlarının anne-babanın birlikte olup olmaması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney-U analizi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($z=-1,449$; $p>.05$).

Tablo 67. Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Anne-babanın Beraber Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum sıra$	U	z	p
	Birlikte	277	143,68	39798,00			
Eğlence	Ayrı	14	192,00	2688,00	1295,000	-2,100	,036
Amaçlı	Toplam	291					

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği eğlence amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının anne-babanın birlikte olup olmaması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney-U analizi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark

istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($z=-2,100$; $p<.05$). Söz konusu farklılık anne-babası ayrı grup lehine gerçekleşmiştir. Yani anne-babası ayrı olan grubun sıralamalar ortalaması anne-babası birlikte olan gruba göre önemli ölçüde yüksek bulunmuştur.

Tablo 68. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının Anne-babanın Beraber Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	U	z	p
	Birlikte	277	148,27	41069,50			
Duygu	Ayrı	14	101,18	1416,50	1311,500	-2,046	,041
	Toplam	291					

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği duygu zorbalığı alt boyutu puanlarının anne-babanın birlikte olup olmaması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney-U Analizi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($z=-2,046$; $p<.05$). Söz konusu farklılık anne-babası birlikte olan grup lehine gerçekleşmiştir. Yani anne-babası birlikte olan grubun sıralamalar ortalaması anne-babası ayrı olan gruba göre önemli ölçüde yüksek bulunmuştur.

Tablo 69. Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının Anne-babanın Beraber Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	U	z	p
Toplam Puan	Birlikte	277	144,60	40053,00			
	Ayrı	14	173,79	2433,00	1550,000	-1,266	,205
	Toplam	291					

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği toplam puanlarının anne-babanın birlikte olup olmaması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney-U Analizi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($z=-1,266$; $p>.05$).

Zorbalık ve Annenin Mesleği

Tablo 70. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Annenin Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Fiziksel	İşçi	20	146,88	6,289	7	,506
	Memur	22	151,02			
	Esnaf	7	193,07			
	Müh/Dok/av	13	171,00			
	Diğer	41	165,09			
	Emekli	10	134,60			
	İşsiz	31	140,39			
	Ev Hanımı	150	140,43			
Toplam		294				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının annenin mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H analizi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2=6,289$; $p>.05$).

Tablo 71. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Annenin Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Sözel	İşçi	20	132,70	8,741	7	,272
	Memur	22	170,07			
	Esnaf	7	192,43			
	Müh/Dok/av	13	175,81			
	Diğer	41	160,37			
	Emekli	10	116,85			
	İşsiz	31	139,92			
	Ev Hanımı	150	141,71			
	Toplam	294				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği sözel zorbalık alt boyutu puanlarının annenin mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H analizi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2=8,741$; $p>.05$).

Tablo 72. Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Annenin Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Eğlence Amaçlı	İşçi	20	139,15	8,829	7	,265
	Memur	22	157,98			
	Esnaf	7	194,43			
	Müh/Dok/av	13	191,42			
	Diğer	41	159,51			
	Emekli	10	127,55			
	İşsiz	31	144,89			
	Ev Hanımı	150	139,67			
	Toplam	294				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği eğlence amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının annenin mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H analizi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2=8,829$; $p>.05$).

Tablo 73. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının Annenin Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Duygu	İşçi	20	125,08	4,598	7	,709
	Memur	22	144,82			
	Esnaf	7	115,21			
	Müh/Dok/av	13	139,35			
	Diğer	41	151,46			
	Emekli	10	121,65			
	İşsiz	31	144,37			
	Ev Hanımı	150	154,38			
	Toplam	294				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği duygu zorbalığı alt boyutu puanlarının annenin mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H Analizi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2=4,598$; $p>.05$).

Tablo 74. Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının Annenin Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Toplam Puan	İşçi	20	135,57	7,718	7	,358
	Memur	22	160,07			
	Esnaf	7	193,00			
	Müh/Dok/av	13	175,81			
	Diğer	41	162,94			
	Emekli	10	118,50			
	İşsiz	31	140,27			
	Ev Hanımı	150	141,88			
	Toplam	294				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği toplam puanlarının annenin mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H Analizi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=7,718$; $p>.05$).

Zorbalık ve Babanın Mesleği

Tablo 75. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Babanın Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Fiziksel	İşçi	70	144,68	3,801	6	,704
	Memur	35	163,59			
	Esnaf	54	153,03			
	Müh/Dok/av	11	124,27			
	Diğer	99	140,84			
	Emekli	16	163,69			
	İşsiz	10	161,40			
	Toplam	295				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının babanın mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H analizi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2=3,801$; $p>.05$).

Tablo 76. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Babanın Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Sözel	İşçi	70	146,89	1,883	6	,930
	Memur	35	159,51			
	Esnaf	54	152,68			
	Müh/Dok/av	11	137,05			
	Diğer	99	142,49			
	Emekli	16	160,09			
	İşsiz	10	137,40			
	Toplam	295				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği sözel zorbalık alt boyutu puanlarının babanın mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H analizi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2=1,883$; $p>.05$).

Tablo 77. Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Babanın Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Eğlence Amaçlı	İşçi	70	145,54	2,806	6	,833
	Memur	35	167,54			
	Esnaf	54	147,84			
	Müh/Dok/av	11	140,77			
	Diğer	99	141,52			
	Emekli	16	155,81			
	İşsiz	10	157,25			
	Toplam	295				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği eğlence amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının babanın mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H analizi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2=2,806$; $p>.05$).

Tablo 78. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının Babanın Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Duygu	İşçi	70	153,17	2,648	6	,852
	Memur	35	143,63			
	Esnaf	54	142,45			
	Müh/Dok/av	11	114,23			
	Diğer	99	152,58			
	Emekli	16	145,34			
	İşsiz	10	153,10			
	Toplam	295				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği duygu zorbalığı alt boyutu puanlarının babanın mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H Analizi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2=2,648$; $p>.05$).

Tablo 79. Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının Babanın Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
	İşçi	70	146,49	2,027	6	,917
	Memur	35	159,11			
	Esnaf	54	151,50			
Toplam	Müh/Dok/av	11	125,50			
Puan	Diğer	99	143,59			
	Emekli	16	159,19			
	İşsiz	10	151,30			
	Toplam	295				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği toplam puanlarının babanın mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H Analizi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=2,027$; $p>.05$).

Zorbalık ve Annenin Eğitim Düzeyi

Tablo 80. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Annenin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA)Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Fiziksel	İlk. ve altı	137	38,64	16,120	G.Arası	860,335	3	286,778	1,034	,378
	Ortaokul	55	39,27	16,818	G.İçi	81549,182	294	277,378		
	Lise	66	42,92	17,639	Toplam	82409,517	297			
	Üniv.ve	40	40,55	16,571						
	üstü									
	Toplam	298	39,96	16,658						

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının annenin eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=1,034$; $p>.05$).

Tablo 81. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Annenin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA)Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Sözel	İlk. ve altı	137	41,25	14,615	G.Arası	1903,269	3	634,423		
	Ortaokul	55	43,04	15,486	G.İçi	66963,147	294	227,766		
	Lise	66	47,61	15,493	Toplam	68866,416	297			
	Üniv.ve									
	üstü	40	44,95	15,494						
	Toplam	298	43,48	15,227					2,785	,041

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği sözel zorbalık alt boyutu puanlarının annenin eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=2,785$; $p<.05$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene's testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan LSD çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. LSD testinin tercih edilmesinin bir nedeni de testin beta tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen LSD çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 82. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Annenin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere

Yapılan ANOVA Sonrası Post-Hoc LSD Testi Sonuçları

Düzey (i)	Düzey (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
İlkokul ve altı	Ortaokul	-1,788	2,409	,459
	Lise	-6,358	2,261	,005
	Üniversite ve üstü	-3,702	2,712	,173
Ortaokul	İlkokul ve altı	1,788	2,409	,459
	Lise	-4,570	2,755	,098
	Üniversite ve üstü	-1,914	3,136	,542
Lise	İlkokul ve altı	6,358	2,261	,005
	Ortaokul	4,570	2,755	,098
	Üniversite ve üstü	2,656	3,024	,380
Üniversite ve üstü	İlkokul ve altı	3,702	2,712	,173
	Ortaokul	1,914	3,136	,542
	Lise	-2,656	3,024	,380

Çizelgede görülebileceği üzere okul zorbalığı ölçeği sözel zorbalık alt boyutu puanlarının annenin eğitim düzeyi değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan ANOVA sonrası post-hoc LSD testi sonucunda söz konusu farklılığın anneleri ilkokul ve altı olan grupla anneleri lise mezunu olan grup arasında anneleri lise mezunu olan öğrenciler lehine $p < .01$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Tablo 83. Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının

Annenin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere
Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA)Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	İlk. ve altı	137	23,34	10,205	G.Arası	552,203	3	184,068		
	Ortaokul	55	24,62	11,412	G.İçi	34225,800	294	116,414		
Eğlence	Lise	66	26,55	11,559	Toplam	34778,003	297		1,581	,194
Amaçlı	Üniv.ve									
	üstü	40	26,05	10,556						
	Toplam	298	24,65	10,821						

Çizelgede görüldüğü gibi, örneklemleri oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği eğlence amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının annenin eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=1,581$; $p>.05$).

Tablo 84. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının Annenin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA)Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Duygu	İlk. ve altı	137	33,91	5,433	G.Arası	93,525	3	31,175		
	Ortaokul	55	34,29	6,696	G.İçi	10920,851	294	37,146		
	Lise	66	34,45	6,758	Toplam	11014,376	297			
	Üniv.ve									
	üstü	40	32,63	6,238						
	Toplam	298	33,93	6,090						

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği duygu zorbalığı alt boyutu puanlarının annenin eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,839$; $p>.05$).

Tablo 85. Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının Annenin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA)Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	İlk. ve altı	137	33,91	5,433	G.Arası	9474,429	3	3158,143		
	Ortaokul	55	34,29	6,696	G.İçi	538868,48	294	1832,886		
						7				
Toplam	Lise	66	34,45	6,758	Toplam	548342,91	297		1,723	,162
Puan						6				
	Üniv.ve	40	32,63	6,238						
	üstü									
	Toplam	298	33,93	6,090						

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği toplam puanlarının annenin eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=1,723$; $p>.05$).

Zorbalık ve Babanın Eğitim Düzeyi

Tablo 86. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Babanın Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA) Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Fiziksel	İlk. ve altı	84	38,95	16,165	G.Arası	499,004	3	166,335		
	Ortaokul	57	38,32	17,026	G.İçi	81874,875	293	279,436		
	Lise	100	41,53	17,405	Toplam	82373,879	296			
	Üniv.ve									
	üstü	56	40,45	15,932						
	Toplam	297	39,98	16,682						

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının babanın eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,595$; $p>.05$).

Tablo 87. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Babanın Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA) Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Sözel	İlk. ve altı	84	41,75	14,440	G.Arası	1552,014	3	517,338		
	Ortaokul	57	40,61	13,181	G.İçi	67314,134	293	229,741		
	Lise	100	46,35	16,434	Toplam	68866,148	296			
	Üniv.ve								2,252	,082
	üstü	56	43,88	15,690						
	Toplam	297	43,48	15,253						

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği sözel zorbalık alt boyutu puanlarının babanın eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=2,252$; $p>.05$).

Tablo 88. Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Babanın Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA)Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	İlk. ve altı	84	23,54	10,041	G.Arası	709,028	3	236,343		
	Ortaokul	57	22,40	8,860	G.İçi	34068,554	293	116,275		
Eğlence	Lise	100	25,98	12,419	Toplam	34777,582	296			
Amaçlı	Üniv.ve								2,033	,109
	üstü	56	26,23	10,476						
	Toplam	297	24,65	10,839						

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği eğlence amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının babanın eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=2,033$; $p>.05$).

Tablo 89. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının Babanın Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA)Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Duygu	İlk. ve altı	84	34,13	5,801	G.Arası	29,307	3	9,769		
	Ortaokul	57	33,77	6,484	G.İçi	10960,720	293	37,409		
	Lise	100	34,20	6,007	Toplam	10990,027	296			
	Üniv.ve	56	33,38	6,383						
	üstü									
	Toplam									

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği duygu zorbalığı alt boyutu puanlarının babanın eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,261$; $p>.05$).

Tablo 90. Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının Babanın Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek yönlü Varyans analizi (ANOVA)Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	İlk. ve altı	84	138,37	40,818	G.Arası	7696,856	3	2565,619		
	Ortaokul	57	135,11	40,244	G.İçi	540524,28	293	1844,793		
						2				
Duygu	Lise	100	148,06	45,718	Toplam	548221,13	296		1,391	,246
						8				
	Üniv.ve									
	üstü	56	143,93	43,612						
	Toplam	297	142,05	43,036						

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği toplam puanlarının babanın eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=1,391$; $p>.05$).

Zorbalık ve Evin Durumu

Tablo 91. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Evin Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Fiziksel	Kira	96	39,84	15,84	1,617	-,073	292	,942
	Kendinin	198	39,99	17,05	1,212			

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının evin durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=-0,073$; $p>.05$).

Tablo 92. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Evin Durumu Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Sözel	Kira	96	43,28	15,74	1,606	-,204	292	,839
	Kendinin	198	43,67	14,96	1,063			

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği sözel zorbalık alt boyutu puanlarının evin durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=-0,204$; $p>.05$).

Tablo 93. Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Evin Durumu Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Eğlence Amaçlı	Kira	96	24,16	10,41	1,062	-,569	292	,569
	Kendinin	198	24,92	11,05	,785			

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği eğlence amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının evin durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=-0,569$; $p>.05$).

Tablo 94. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının Evin Durumu Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Duygu	Kira	96	34,17	5,84	,596	,534	292	,594
	Kendinin	198	33,76	6,20	,440			

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği duygu zorbalığı alt boyutu puanlarının evin durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=-0,534; p>.05$).

Tablo 95. Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının Evin Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Toplam Puan	Kira	96	141,45	41,71	4,257	-,168	292	,867
	Kendinin	198	142,35	43,71	3,106			

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği toplam puanlarının evin durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=-0,168; p>.05$).

Zorbalık ve Algılanan Gelir Düzeyi

Tablo 96. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Fiziksel	Düşük	20	154,43	,172	2	,917
	Orta	146	150,72			
	Yüksek	132	147,41			
	Toplam	298				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının algılanan gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H analizi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2=0,172$; $p>.05$).

Tablo 97. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Sözel	Düşük	20	146,60	,607	2	,738
	Orta	146	145,96			
	Yüksek	132	153,86			
	Toplam	298				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği sözel

zorbalık alt boyutu puanlarının algılanan gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H analizi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2=0,607$; $p>.05$).

Tablo 98. Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
	Düşük	20	147,88	,479	2	,787
Eğlence	Orta	146	146,25			
Amaçlı	Yüksek	132	153,34			
	Toplam	298				

Çizelgede görüldüğü gibi, örneklemi oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği eğlence amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının algılanan gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H analizi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2=0,479$; $p>.05$).

Tablo 99. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Duygu	Düşük	20	165,40	,735	2	,693
	Orta	146	148,59			
	Yüksek	132	148,10			
	Toplam	298				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği duygu zorbalığı alt boyutu puanlarının algılanan gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H Analizi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=0,735$; $p>.05$).

Tablo 100. Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Toplam Puan	Düşük	20	151,68	,115	2	,944
	Orta	146	147,78			
	Yüksek	132	151,08			
	Toplam	298				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği toplam puanlarının algılanan gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip

göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H Analizi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2=0,115$; $p>.05$).

Zorbalık ve Evdeki Toplam Kişi Sayısı

Tablo 101. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Evdeki Toplam Kişi Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Fiziksel	2 Kişi	6	184,50	4,074	4	,396
	3 Kişi	37	157,05			
	4 Kişi	120	141,48			
	5 Kişi	79	145,28			
	6 Kişi ve Üstü	56	163,91			
	Toplam	298				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının evdeki toplam kişi sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H analizi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak

anlamli bulunmamıştır ($\chi^2=4,074$; $p>.05$).

Tablo 102. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Evdeki Toplam Kişi Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Sözel	2 Kişi	6	172,25	2,320	4	,677
	3 Kişi	37	158,54			
	4 Kişi	120	141,02			
	5 Kişi	79	154,66			
	6 Kişi ve Üstü	56	151,98			
	Toplam	298				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği sözel zorbalık alt boyutu puanlarının evdeki toplam kişi sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H analizi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2=2,320$; $p>.05$).

Tablo 103. Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının Evdeki Toplam Kişi Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Eğlence Amaçlı	2 Kişi	6	177,42	5,828	4	,212
	3 Kişi	37	147,59			
	4 Kişi	120	137,07			
	5 Kişi	79	154,53			
	6 Kişi ve Üstü	56	167,32			
	Toplam	298				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği eğlence amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının evdeki toplam kişi sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H analizi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=5,828$; $p>.05$).

Tablo 104. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının Evdeki Toplam Kişi Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Duygu	2 Kişi	6	118,75	1,651	4	,800
	3 Kişi	37	155,14			
	4 Kişi	120	147,07			
	5 Kişi	79	146,83			
	6 Kişi ve Üstü	56	158,05			
	Toplam	298				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği duygu zorbalığı alt boyutu puanlarının evdeki toplam kişi sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H Analizi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2=1,651$; $p>.05$).

Tablo 105. Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının Evdeki Toplam Kişi Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
	2 Kişi	6	177,33			
	3 Kişi	37	156,19			
Toplam	4 Kişi	120	140,46			
Puan	5 Kişi	79	149,54	3,242	4	,518
	6 Kişi ve Üstü	56	161,42			
	Toplam	298				

Çizelgede görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Okul Zorbalığı Ölçeği toplam puanlarının evdeki toplam kişi sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H Analizi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=3,242$; $p>.05$).

Okul Zorbalığı Ölçeği, İnternet Kullanımı ve 1. Maddeye Göre Analizler

Tablo 106. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternette geçirdiğim zaman çoğunlukla uyku süremi azaltıyor.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
	Hiç Uygun Değil	187	39,17	16,455	G.Arası	316,248	2	158,124		
Fiziksel	Biraz Uygun	47	41,51	17,256	G.İçi	82093,269	295	278,282	,568	,567
	Çok Uygun	64	41,13	16,919	Toplam	82409,517	297			
	Toplam	298	39,96	16,658						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının “internette geçirdiğim zaman çoğunlukla uyku süremi azaltıyor.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,568$; $p>.05$).

Tablo 107. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternette geçirdiğim zaman çoğunlukla uyku süremi azaltıyor.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Sözel	Hiç Uygun	187	43,19	15,097	G.Arası	159,271	2	79,635		
	Değil									
	Biraz Uygun	47	45,17	15,016	G.İçi	68707,145	295	232,906	,342	,711
	Çok Uygun	64	43,09	15,908	Toplam	68866,416	297			
	Toplam	298	43,48	15,227						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği sözel zorbalık alt boyutu puanlarının “internette geçirdiğim zaman çoğunlukla uyku süremi azaltıyor.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,342$; $p>.05$).

Tablo 108. Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternette geçirdiğim zaman çoğunlukla uyku süremi azaltıyor.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Eğlence Amaçlı	Hiç Uygun	187	23,86	10,554	G.Arası	334,200	2	167,100		
	Değil									
	Biraz Uygun	47	26,47	10,611	G.İçi	34443,804	295	116,759	1,431	,241
	Çok Uygun	64	25,63	11,646	Toplam	34778,003	297			
	Toplam	298	24,65	10,821						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği eğlence amaçlı amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının “internette geçirdiğim zaman çoğunlukla uyku süremi azaltıyor.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=1,431$; $p>.05$).

Tablo 109. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının “İnternette geçirdiğim zaman çoğunlukla uyku süremi azaltıyor.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Duygu	Hiç Uygun	187	33,95	5,948	G.Arası	34,669	2	17,335		
	Değil									
	Biraz Uygun	47	34,53	5,823	G.İçi	10979,706	295	37,219	,466	,628
	Çok Uygun	64	33,41	6,713	Toplam	11014,376	297			
	Toplam	298	33,93	6,090						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği duygu zorbalığı alt boyutu puanlarının “internette geçirdiğim zaman çoğunlukla uyku süremi azaltıyor.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,466$; $p>.05$).

Tablo 110. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Toplam Puanlarının “İnternette geçirdiğim zaman çoğunlukla uyku süremi azaltıyor.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Toplam	Hiç Uygun	187	140,17	42,123	G.Arası	2242,179	2	1121,090		
	Değil					546100,73				
	Biraz Uygun	47	147,68	43,496	G.İçi	7	295	1851,189	,606	,546
	Çok Uygun	64	143,25	45,258	Toplam	6	297			
Toplam		298	142,02	42,968						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği toplam puanlarının “İnternette geçirdiğim zaman çoğunlukla uyku süremi azaltıyor.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,606$; $p>.05$).

Okul Zorbalığı Ölçeği, İnternet Kullanımı ve 2. Maddeye Göre Analizler

Tablo 111. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Fiziksel	Hiç Uygun	111	36,01	16,460	G.Arası	3634,186	2	1817,093		
	Değil									
	Biraz Uygun	66	39,38	14,565	G.İçi	78775,331	295	267,035	6,805	,001
	Çok Uygun	121	43,90	17,123	Toplam	82409,517	297			
	Toplam	298	39,96	16,658						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının “İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=6,805$; $p<.01$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Scheffe testinin tercih edilmesinin bir nedeni de

testin alpha tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 112. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Grup (i)	Grup (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Hiç Uygun Değil	Biraz Uygun	-3,370	2,540	,416
	Çok Uygun	-7,892	2,148	,001
Biraz Uygun	Hiç Uygun Değil	3,370	2,540	,416
	Çok Uygun	-4,522	2,501	,197
Çok Uygun	Hiç Uygun Değil	7,892	2,148	,001
	Biraz Uygun	4,522	2,501	,197

Çizelgede sunulduğu gibi, okul zorbalığı ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının “internette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.” maddesine verilen cevaplara göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın hiç uygun değil cevabını veren grupla çok uygun cevabını veren grup arasında çok uygun cevabını veren grup lehine $p < .01$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Tablo 113. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Sözel	Hiç Uygun	111	40,56	15,765	G.Arası	1814,530	2	907,265	3,992	,019
	Değil									
	Biraz Uygun	66	43,50	14,544	G.İçi	67051,886	295	227,295		
	Çok Uygun	121	46,16	14,709	Toplam	68866,416	297			
	Toplam	298	43,48	15,227						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği sözel zorbalık alt boyutu puanlarının “İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=3,992$; $p<.05$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Scheffe testinin tercih edilmesinin bir nedeni de testin alpha tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 114. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Grup (i)	Grup (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Hiç Uygun Değil	Biraz Uygun	-2,941	2,343	,456
	Çok Uygun	-5,598	1,981	,019
Biraz Uygun	Hiç Uygun Değil	2,941	2,343	,456
	Çok Uygun	-2,657	2,307	,516
Çok Uygun	Hiç Uygun Değil	5,598	1,981	,019
	Biraz Uygun	2,657	2,307	,516

Çizelgede sunulduğu gibi, okul zorbalığı ölçeği sözel zorbalık alt boyutu puanlarının “İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.” maddesine verilen cevaplara göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın hiç uygun değil cevabını veren grupla çok uygun cevabını veren grup arasında çok uygun cevabını veren grup lehine $p < .05$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Tablo 115. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre

Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Eğlence Amaçlı	Hiç Uygun	111	21,68	10,208	G.Arası	1835,352	2	917,676		
	Değil									
	Biraz Uygun	66	24,74	10,260	G.İçi	32942,651	295	111,670	8,218	,000
	Çok Uygun	121	27,31	11,045	Toplam	34778,003	297			
	Toplam	298	24,65	10,821						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği eğlence amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının “İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=8,218$; $p<.001$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Scheffe testinin tercih edilmesinin bir nedeni de testin alpha tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 116. Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının

“İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Grup (i)	Grup (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Hiç Uygun Değil	Biraz Uygun	-3,058	1,643	,179
	Çok Uygun	-5,629	1,389	,000
Biraz Uygun	Hiç Uygun Değil	3,058	1,643	,179
	Çok Uygun	-2,572	1,617	,284
Çok Uygun	Hiç Uygun Değil	5,629	1,389	,000
	Biraz Uygun	2,572	1,617	,284

Çizelgede sunulduğu gibi, okul zorbalığı ölçeği eğlence amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının “internette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.” maddesine verilen cevaplara göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın hiç uygun değil cevabını veren grupla çok uygun cevabını veren grup arasında çok uygun cevabını veren grup lehine $p < .001$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Tablo 117. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının “İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	Hiç Uygun	111	33,86	6,169	G.Arası	,958	2	,479		
	Değil									
Duygu	Biraz Uygun	66	33,94	5,227	G.İçi	11013,418	295	37,334	,013	,987
	Çok Uygun	121	33,98	6,488	Toplam	11014,376	297			
	Toplam	298	33,93	6,090						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği duygu zorbalığı alt boyutu puanlarının “İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,013$; $p>.05$).

Tablo 118. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Toplam Puanlarının “İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	Hiç Uygun	111	132,11	43,745	G.Arası	21464,237	2	10732,118		
	Değil					526878,67				
Toplam	Biraz Uygun	66	141,56	38,530	G.İçi	9	295	1786,029	6,009	,003
	Çok Uygun	121	151,36	42,806	Toplam	548342,91	297			
						6				
	Toplam	298	142,02	42,968						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği toplam puanlarının “İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=6,009$; $p<.01$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Scheffe testinin tercih edilmesinin bir nedeni de testin alpha tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 119. Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının “İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Grup (i)	Grup (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Hiç Uygun Değil	Biraz Uygun	-9,452	6,569	,356
	Çok Uygun	-19,247	5,554	,003
Biraz Uygun	Hiç Uygun Değil	9,452	6,569	,356
	Çok Uygun	-9,795	6,467	,319
Çok Uygun	Hiç Uygun Değil	19,247	5,554	,003
	Biraz Uygun	9,795	6,467	,319

Çizelgede sunulduğu gibi, okul zorbalığı ölçeği toplam puanlarının “internette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.” maddesine verilen cevaplara göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın hiç uygun değil cevabını veren grupla çok uygun cevabını veren grup arasında çok uygun cevabını veren grup lehine $p < .01$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Okul Zorbalığı Ölçeği, İnternet Kullanımı ve 3. Maddeye Göre Analizler

Tablo 120. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternette

ismimi gizlemek beni daha özgür kılıyor.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Fiziksel	Hiç Uygun	144	40,31	18,645	G.Arası	67,975	2	33,987		
	Değil									
	Biraz Uygun	44	40,39	15,524	G.İçi	82341,542	295	279,124	,122	,885
	Çok Uygun	110	39,34	14,293	Toplam	82409,517	297			
	Toplam	298	39,96	16,658						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının “İnternette ismimi gizlemek beni daha özgür kılıyor.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,122$; $p>.05$).

Tablo 121. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternette ismimi gizlemek beni daha özgür kılıyor.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Sözel	Hiç Uygun	144	43,56	16,097	G.Arası	26,915	2	13,458		
	Değil									
	Biraz Uygun	44	42,77	15,912	G.İçi	68839,501	295	233,354	,058	,944
	Çok Uygun	110	43,67	13,847	Toplam	68866,416	297			
	Toplam	298	43,48	15,227						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği sözel zorbalık alt boyutu puanlarının “İnternette ismimi gizlemek beni daha özgür kılıyor.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,058$; $p>.05$).

Tablo 122. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternette ismimi gizlemek beni daha özgür kılıyor.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Eğlence Amaçlı	Hiç Uygun	144	24,19	11,345	G.Arası	69,780	2	34,890		
	Değil									
	Biraz Uygun	44	25,52	11,506	G.İçi	34708,224	295	117,655	,297	,744
	Çok Uygun	110	24,89	9,865	Toplam	34778,003	297			
	Toplam	298	24,65	10,821						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği eğlence amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının “İnternette ismimi gizlemek beni daha özgür kılıyor.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,297$; $p>.05$).

Tablo 123. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının “İnternette ismimi gizlemek beni daha özgür kılıyor.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Duygu	Hiç Uygun	144	35,09	5,953	G.Arası	394,649	2	197,325	5,481	,005
	Değil									
	Biraz Uygun	44	33,36	6,686	G.İçi	10619,726	295	35,999		
	Çok Uygun	110	32,63	5,771	Toplam	11014,376	297			
	Toplam	298	33,93	6,090						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği duygu zorbalığı alt boyutu puanlarının “İnternette ismimi gizlemek beni daha özgür kılıyor.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=5,481$; $p<.01$).

Tablo 124. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının “İnternette ismimi gizlemek beni daha özgür kılıyor.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Grup (i)	Grup (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Hiç Uygun Değil	Biraz Uygun	1,727	1,034	,249
	Çok Uygun	2,463	,760	,006
Biraz Uygun	Hiç Uygun Değil	-1,727	1,034	,249
	Çok Uygun	,736	1,070	,789
Çok Uygun	Hiç Uygun Değil	-2,463	,760	,006
	Biraz Uygun	-,736	1,070	,789

Çizelgede sunulduğu gibi, okul zorbalığı ölçeği eğlence amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının “İnternette ismimi gizlemek beni daha özgür kılıyor.” maddesine verilen cevaplara göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın hiç uygun değil cevabını veren grupla çok uygun cevabını veren grup arasında hiç uygun değil cevabını veren grup lehine $p < .01$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Tablo 125. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Toplam Puanlarının “İnternette ismimi gizlemek beni daha özgür kılıyor.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Toplam	Hiç Uygun	144	143,15	46,431	G.Arası	427,651	2	213,826		
	Değil									
	Biraz Uygun	44	142,05	44,705	G.İçi	547915,26	295	1857,340		
	Çok Uygun	110	140,53	37,550	Toplam	548342,91	297			
	Toplam	298	142,02	42,968		6			,115	,891

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği toplam puanlarının “İnternette ismimi gizlemek beni daha özgür kılıyor.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,115$; $p>.05$).

Okul Zorbalığı Ölçeği, İnternet Kullanımı ve 4. Maddeye Göre Analizler

Tablo 126. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Çok istememe rağmen interneti uzun süre kullanmaktan bir türlü vazgeçemiyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Fiziksel	Hiç Uygun	162	39,99	17,692	G.Arası	201,953	2	100,976		
	Değil									
	Biraz Uygun	48	38,27	15,881	G.İçi	82207,564	295	278,670	,362	,696
	Çok Uygun	88	40,82	15,146	Toplam	82409,517	297			
	Toplam	298	39,96	16,658						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının “Çok istememe rağmen interneti uzun süre kullanmaktan bir türlü vazgeçemiyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,362$; $p>.05$).

Tablo 127. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Çok istememe rağmen interneti uzun süre kullanmaktan bir türlü vazgeçemiyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA

Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Sözel	Hiç Uygun	162	43,64	15,888	G.Arası	276,259	2	138,130		
	Değil									
	Biraz Uygun	48	41,40	14,993	G.İçi	68590,157	295	232,509	,594	,553
	Çok Uygun	88	44,33	14,135	Toplam	68866,416	297			
	Toplam	298	43,48	15,227						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği sözel zorbalık alt boyutu puanlarının “Çok istememe rağmen interneti uzun süre kullanmaktan bir türlü vazgeçemiyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,594$; $p>.05$).

Tablo 128. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Çok istememe rağmen interneti uzun süre kullanmaktan bir türlü vazgeçemiyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Eğlence Amaçlı	Hiç Uygun	162	24,66	11,559	G.Arası	81,691	2	40,846		
	Değil									
	Biraz Uygun	48	23,58	9,852	G.İçi	34696,312	295	117,615	,347	,707
	Çok Uygun	88	25,20	9,956	Toplam	34778,003	297			
	Toplam	298	24,65	10,821						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği eğlence amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının “Çok istememe rağmen interneti uzun süre kullanmaktan bir türlü vazgeçemiyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,347$; $p>.05$).

Tablo 129. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının “Çok istememe rağmen interneti uzun süre kullanmaktan bir türlü vazgeçemiyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
	Hiç Uygun	162	33,56	6,240	G.Arası	67,747	2	33,873		
	Değil									
Duygu	Biraz Uygun	48	33,83	5,134	G.İçi	10946,629	295	37,107	,913	,403
	Çok Uygun	88	34,65	6,286	Toplam	11014,376	297			
	Toplam	298	33,93	6,090						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği duygu zorbalığı alt boyutu puanlarının “Çok istememe rağmen interneti uzun süre kullanmaktan bir türlü vazgeçemiyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,913; p>.05$).

Tablo 130. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Toplam Puanlarının “Çok istememe rağmen interneti uzun süre kullanmaktan bir türlü vazgeçemiyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Toplam	Hiç Uygun	162	141,86	45,649	G.Arası	1955,515	2	977,757		
	Değil									
	Biraz Uygun	48	137,08	40,601	G.İçi	546387,40	295	1852,161		
	Çok Uygun	88	145,00	39,160	Toplam	548342,91	297			
	Toplam	298	142,02	42,968		6			,528	,590

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği toplam puanlarının “Çok istememe rağmen interneti uzun süre kullanmaktan bir türlü vazgeçemiyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,528$; $p>.05$).

Okul Zorbalığı Ölçeği, İnternet Kullanımı ve 5. Maddeye Göre Analizler

Tablo 131. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Tekrar internete girene kadar kendimi huysuz, karamsar, rahatsız ve huzursuz hissediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
	Hiç Uygun Değil	221	38,66	16,341	G.Arası	1682,469	2	841,234		
Fiziksel	Biraz Uygun	36	41,86	16,574	G.İçi	80727,048	295	273,651	3,074	,048
	Çok Uygun	41	45,32	17,583	Toplam	82409,517	297			
	Toplam	298	39,96	16,658						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının “Tekrar internete girene kadar kendimi huysuz, karamsar, rahatsız ve huzursuz hissediyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=3,074$; $p<.05$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan LSD çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. LSD testinin tercih edilmesinin bir nedeni de testin beta tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen LSD çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 132. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Tekrar

internete girene kadar kendimi huysuz, karamsar, rahatsız ve huzursuz hissediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan LSD Testi Sonuçları

Grup (i)	Grup (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Hiç Uygun Değil	Biraz Uygun	-3,205	2,973	,282
	Çok Uygun	-6,661	2,813	,019
Biraz Uygun	Hiç Uygun Değil	3,205	2,973	,282
	Çok Uygun	-3,456	3,778	,361
Çok Uygun	Hiç Uygun Değil	6,661	2,813	,019
	Biraz Uygun	3,456	3,778	,361

Çizelgede sunulduğu gibi, okul zorbalığı ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının “Tekrar internete girene kadar kendimi huysuz, karamsar, rahatsız ve huzursuz hissediyorum.” maddesine verilen cevaplara göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan LSD testi sonucunda söz konusu farklılığın hiç uygun değil cevabını veren grupla çok uygun cevabını veren grup arasında çok uygun cevabını veren grup lehine $p < .05$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Tablo 133. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Tekrar internete girene kadar kendimi huysuz, karamsar, rahatsız ve huzursuz hissediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
	Hiç Uygun	221	41,91	14,658	G.Arası	2338,636	2	1169,318		
	Değil									
Sözel	Biraz Uygun	36	46,19	15,695	G.İçi	66527,780	295	225,518	5,185	,006
	Çok Uygun	41	49,59	16,308	Toplam	68866,416	297			
	Toplam	298	43,48	15,227						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği sözel zorbalık alt boyutu puanlarının “Tekrar internete girene kadar kendimi huysuz, karamsar, rahatsız ve huzursuz hissediyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=5,185$; $p<.01$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Scheffe testinin tercih edilmesinin bir nedeni de testin alpha tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 134. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Tekrar

internete girene kadar kendimi huysuz, karamsar, rahatsız ve huzursuz hissediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Grup (i)	Grup (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Hiç Uygun Değil	Biraz Uygun	-4,285	2,699	,285
	Çok Uygun	-7,676	2,554	,012
Biraz Uygun	Hiç Uygun Değil	4,285	2,699	,285
	Çok Uygun	-3,391	3,430	,614
Çok Uygun	Hiç Uygun Değil	7,676	2,554	,012
	Biraz Uygun	3,391	3,430	,614

Çizelgede sunulduğu gibi, okul zorbalığı ölçeği sözel zorbalık alt boyutu puanlarının “Tekrar internete girene kadar kendimi huysuz, karamsar, rahatsız ve huzursuz hissediyorum.” maddesine verilen cevaplara göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın hiç uygun değil cevabını veren grupla çok uygun cevabını veren grup arasında çok uygun cevabını veren grup lehine $p < .05$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Tablo 135. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Eğlence Amaçlı	Hiç Uygun	221	23,38	10,279	G.Arası	1490,861	2	745,431		
	Değil									
	Biraz Uygun	36	26,97	10,511	G.İçi	33287,142	295	112,838	6,606	,002
	Çok Uygun	41	29,44	12,424	Toplam	34778,003	297			
	Toplam	298	24,65	10,821						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği eğlence amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının “Tekrar internete girene kadar kendimi huysuz, karamsar, rahatsız ve huzursuz hissediyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=6,606$; $p<.01$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Scheffe testinin tercih edilmesinin bir nedeni de testin alpha tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 136. Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Tekrar internete girene kadar kendimi huysuz, karamsar, rahatsız ve huzursuz

hissediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Grup (i)	Grup (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Hiç Uygun Değil	Biraz Uygun	-3,592	1,909	,172
	Çok Uygun	-6,059	1,806	,004
Biraz Uygun	Hiç Uygun Değil	3,592	1,909	,172
	Çok Uygun	-2,467	2,426	,597
Çok Uygun	Hiç Uygun Değil	6,059	1,806	,004
	Biraz Uygun	2,467	2,426	,597

Çizelgede sunulduğu gibi, okul zorbalığı ölçeği eğlence amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının “Tekrar internete girene kadar kendimi huysuz, karamsar, rahatsız ve huzursuz hissediyorum.” maddesine verilen cevaplara göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın hiç uygun değil cevabını veren grupla çok uygun cevabını veren grup arasında çok uygun cevabını veren grup lehine $p < .01$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Tablo 137. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının “Tekrar internete girene kadar kendimi huysuz, karamsar, rahatsız ve huzursuz hissediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
	Hiç Uygun	221	33,61	5,990	G.Arası	215,890	2	107,945		
	Değil									
Duygu	Biraz Uygun	36	36,22	6,160	G.İçi	10798,486	295	36,605	2,949	,054
	Çok Uygun	41	33,63	6,276	Toplam	11014,376	297			
	Toplam	298	33,93	6,090						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği duygu zorbalığı alt boyutu puanlarının “Tekrar internete girene kadar kendimi huysuz, karamsar, rahatsız ve huzursuz hissediyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=2,949$; $p>.05$).

Tablo 138. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Toplam Puanlarının “Tekrar internete girene kadar kendimi huysuz, karamsar, rahatsız ve huzursuz hissediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	Hiç Uygun	221	137,55	41,681	G.Arası	17916,539	2	8958,269		
	Değil					530426,37				
Toplam	Biraz Uygun	36	151,25	42,399	G.İçi	7	295	1798,056	4,982	,007
	Çok Uygun	41	157,98	46,180	Toplam	548342,91	297			
						6				
	Toplam	298	142,02	42,968						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği toplam puanlarının “Tekrar internete girene kadar kendimi huysuz, karamsar, rahatsız ve huzursuz hissediyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=4,982$; $p<.01$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Scheffe testinin tercih edilmesinin bir nedeni de testin alpha tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 139. Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının “Tekrar internete girene kadar

kendimi huysuz, karamsar, rahatsız ve huzursuz hissediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Grup (i)	Grup (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Hiç Uygun Değil	Biraz Uygun	-13,698	7,621	,201
	Çok Uygun	-20,424	7,210	,019
Biraz Uygun	Hiç Uygun Değil	13,698	7,621	,201
	Çok Uygun	-6,726	9,685	,786
Çok Uygun	Hiç Uygun Değil	20,424	7,210	,019
	Biraz Uygun	6,726	9,685	,786

Çizelgede sunulduğu gibi, okul zorbalığı ölçeği toplam puanlarının “Tekrar internete girene kadar kendimi huysuz, karamsar, rahatsız ve huzursuz hissediyorum.” maddesine verilen cevaplara göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın hiç uygun değil cevabını veren grupla çok uygun cevabını veren grup arasında çok uygun cevabını veren grup lehine $p<.05$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

Okul Zorbalığı Ölçeği, İnternet Kullanımı ve 6. Maddeye Göre Analizlere

Tablo 140. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Problemlerimden bunaldığımda sığındığım en iyi yer internettir.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA

Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	Hiç Uygun Değil	177	38,44	16,457	G.Arası	1194,530	2	597,265		
Fiziksel	Biraz Uygun	45	40,60	18,045	G.İçi	81214,987	295	275,305	2,169	,116
	Çok Uygun	76	43,13	16,009	Toplam	82409,517	297			
	Toplam	298	39,96	16,658						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının “Problemlerimden bunaldığımda sığındığım en iyi yer internettir.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=2,169$; $p>.05$).

Tablo 141. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Problemlerimden bunaldığımda sığındığım en iyi yer internettir.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Sözel	Hiç Uygun	177	42,24	15,309	G.Arası	1218,600	2	609,300		
	Değil									
	Biraz Uygun	45	42,56	13,510	G.İçi	67647,816	295	229,315	2,657	,072
	Çok Uygun	76	46,93	15,649	Toplam	68866,416	297			
	Toplam	298	43,48	15,227						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği sözel zorbalık alt boyutu puanlarının “Problemlerimden bunaldığımda sığındığım en iyi yer internettir.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=2,657$; $p>.05$).

Tablo 142. Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Eğlence Amaçlı	Hiç Uygun	177	23,51	10,837	G.Arası	846,779	2	423,390		
	Değil									
	Biraz Uygun	45	24,33	10,516	G.İçi	33931,224	295	115,021	3,681	,026
	Çok Uygun	76	27,49	10,580	Toplam	34778,003	297			
	Toplam	298	24,65	10,821						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği eğlence amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının “Problemлерimden bunaldığımda sığındığım en iyi yer internettir.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=3,681; p<.05$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Scheffe testinin tercih edilmesinin bir nedeni de testin alpha tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 143. Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Problemлерimden bunaldığımda sığındığım en iyi yer internettir.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Grup (i)	Grup (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Hiç Uygun Değil	Biraz Uygun	-,825	1,790	,899
	Çok Uygun	-3,978	1,471	,027
Biraz Uygun	Hiç Uygun Değil	,825	1,790	,899
	Çok Uygun	-3,154	2,017	,296
Çok Uygun	Hiç Uygun Değil	3,978	1,471	,027

Biraz Uygun 3,154 2,017 ,296

Çizelgede sunulduğu gibi, okul zorbalığı ölçeği eğlence amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının “Problemlerimden bunaldığımda sığındığım en iyi yer internettir.” maddesine verilen cevaplara göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın hiç uygun değil cevabını veren grupla çok uygun cevabını veren grup arasında çok uygun cevabını veren grup lehine $p<.01$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

Tablo 144. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının “Problemlerimden bunaldığımda sığındığım en iyi yer internettir.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	Hiç Uygun	177	34,11	6,236	G.Arası	40,576	2	20,288		
	Değil									
Duygu	Biraz Uygun	45	34,27	5,202	G.İçi	10973,800	295	37,199	,545	,580
	Çok Uygun	76	33,30	6,259	Toplam	11014,376	297			
	Toplam	298	33,93	6,090						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği duygu zorbalığı alt boyutu puanlarının

“Problemlerimden bunaldığımda sığındığım en iyi yer internettir.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=5,545$; $p>.05$).

Tablo 145. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Toplam Puanlarının “Problemlerimden bunaldığımda sığındığım en iyi yer internettir.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Toplam	Hiç Uygun	177	138,29	43,762	G.Arası	8400,892	2	4200,446	2,295	,103
	Değil					539942,02				
	Biraz Uygun	45	141,76	41,930	G.İçi		295	1830,312		
						4				
	Çok Uygun	76	150,86	40,912	Toplam	548342,91	297			
						6				
	Toplam	298	142,02	42,968						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği toplam puanlarının “Problemlerimden bunaldığımda sığındığım en iyi yer internettir.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=2,985$; $p>.05$).

Okul Zorbalığı Ölçeği, İnternet Kullanımı ve 7. Maddeye Göre Analizler

Tablo 146. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternette daha fazla vakit geçirmek için günlük işlerimi ihmal ediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Fiziksel	Hiç Uygun	228	38,69	16,465	G.Arası	2092,043	2	1046,022		
	Değil									
	Biraz Uygun	28	40,75	15,660	G.İçi	80317,474	295	272,263	3,842	,023
	Çok Uygun	42	46,33	17,218	Toplam	82409,517	297			
	Toplam	298	39,96	16,658						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının “İnternette daha fazla vakit geçirmek için günlük işlerimi ihmal ediyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=3,842$; $p<.05$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan Scheffe çoklu

karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Scheffe testinin tercih edilmesinin bir nedeni de testin alpha tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 147. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternette daha fazla vakit geçirmek için günlük işlerimi ihmal ediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Grup (i)	Grup (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Hiç Uygun Değil	Biraz Uygun	-2,061	3,304	,823
	Çok Uygun	-7,645	2,771	,023
Biraz Uygun	Hiç Uygun Değil	2,061	3,304	,823
	Çok Uygun	-5,583	4,026	,383
Çok Uygun	Hiç Uygun Değil	7,645	2,771	,023
	Biraz Uygun	5,583	4,026	,383

Çizelgede sunulduğu gibi, okul zorbalığı ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının “İnternette daha fazla vakit geçirmek için günlük işlerimi ihmal ediyorum.” maddesine verilen cevaplara göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın hiç uygun değil cevabını veren grupla çok uygun cevabını veren grup arasında çok uygun cevabını veren grup lehine $p < .05$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Tablo 148. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternette daha fazla vakit geçirmek için günlük işlerimi ihmal ediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Sözel	Hiç Uygun	228	43,01	15,102	G.Arası	722,670	2	361,335	1,564	,211
	Değil									
	Biraz Uygun	28	41,71	14,694	G.İçi	68143,746	295	230,996		
	Çok Uygun	42	47,21	16,036	Toplam	68866,416	297			
	Toplam	298	43,48	15,227						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği sözel zorbalık alt boyutu puanlarının “İnternette daha fazla vakit geçirmek için günlük işlerimi ihmal ediyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=1,564$; $p>.05$).

Tablo 149. Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternette daha fazla vakit geçirmek için günlük işlerimi ihmal ediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Eğlence Amaçlı	Hiç Uygun	228	23,98	10,566	G.Arası	680,506	2	340,253		
	Değil									
	Biraz Uygun	28	24,54	10,878	G.İçi	34097,497	295	115,585	2,944	,054
	Çok Uygun	42	28,36	11,647	Toplam	34778,003	297			
	Toplam	298	24,65	10,821						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği eğlence amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının “İnternette daha fazla vakit geçirmek için günlük işlerimi ihmal ediyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=2,944$; $p>.05$).

Tablo 150. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının “Tekrar internete girene kadar kendimi huysuz, karamsar, rahatsız ve huzursuz hissediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	Hiç Uygun Değil	228	33,83	6,071	G.Arası	20,511	2	10,256		
Duygu	Biraz Uygun	28	33,75	6,090	G.İçi	10993,865	295	37,267	,275	,760
	Çok Uygun	42	34,57	6,298	Toplam	11014,376	297			
	Toplam	298	33,93	6,090						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği duygu zorbalığı alt boyutu puanlarının “İnternette daha fazla vakit geçirmek için günlük işlerimi ihmal ediyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,275$; $p>.05$).

Tablo 151. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Toplam Puanlarının “Tekrar internete girene kadar kendimi huysuz, karamsar, rahatsız ve huzursuz hissediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Toplam	Hiç Uygun	228	139,51	42,433	G.Arası	10260,207	2	5130,104		
	Değil					538082,70				
	Biraz Uygun	28	140,75	43,845	G.İçi	9	295	1824,009	2,813	,062
	Çok Uygun	42	156,48	43,465	Toplam	548342,91	297			
						6				
	Toplam	298	142,02	42,968						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği toplam puanlarının “İnternette daha fazla vakit geçirmek için günlük işlerimi ihmal ediyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=2,813$; $p>.05$).

Okul Zorbalığı Ölçeği,İnternet Kullanımı ve 8. Maddeye Göre Analizler

Tablo 152. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Sosyal aktiviteler için para harcamaktansa internette harcamayı tercih ediyorum.” Maddesine

Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Fiziksel	Hiç Uygun	221	38,31	16,036	G.Arası	3122,438	2	1561,219		
	Değil									
	Biraz Uygun	38	41,42	16,015	G.İçi	79287,079	295	268,770	5,809	,003
	Çok Uygun	39	47,87	18,655	Toplam	82409,517	297			
	Toplam	298	39,96	16,658						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının “Sosyal aktiviteler için para harcamaktansa internette harcamayı tercih ediyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=5,809$; $p<.01$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Scheffe testinin tercih edilmesinin bir nedeni de testin alpha tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 153. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Sosyal aktiviteler için para harcamaktansa internette harcamayı tercih ediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Grup (i)	Grup (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Hiç Uygun Değil	Biraz Uygun	-3,109	2,879	,559
	Çok Uygun	-9,560	2,847	,004
Biraz Uygun	Hiç Uygun Değil	3,109	2,879	,559
	Çok Uygun	-6,451	3,737	,227
Çok Uygun	Hiç Uygun Değil	9,560	2,847	,004
	Biraz Uygun	6,451	3,737	,227

Çizelgede sunulduğu gibi, okul zorbalığı ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının “Sosyal aktiviteler için para harcamaktansa internette harcamayı tercih ediyorum.” maddesine verilen cevaplara göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın hiç uygun değil cevabını veren grupla çok uygun cevabını veren grup arasında çok uygun cevabını veren grup lehine $p < .01$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Tablo 154. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Sosyal aktiviteler için para harcamaktansa internette harcamayı tercih ediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan

ANOVA Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Sözel	Hiç Uygun	221	41,96	14,514	G.Arası	2633,122	2	1316,561	5,864	,003
	Değil									
	Biraz Uygun	38	44,92	15,048	G.İçi	66233,294	295	224,520		
	Çok Uygun	39	50,72	17,404	Toplam	68866,416	297			
	Toplam	298	43,48	15,227						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği sözel zorbalık alt boyutu puanlarının “Sosyal aktiviteler için para harcamaktansa internette harcamayı tercih ediyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=5,584$; $p<.01$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Scheffe testinin tercih edilmesinin bir nedeni de testin alpha tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 155. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Sosyal

aktiviteler için para harcamaktansa internette harcamayı tercih ediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Grup (i)	Grup (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Hiç Uygun Değil	Biraz Uygun	-2,962	2,631	,531
	Çok Uygun	-8,759	2,602	,004
Biraz Uygun	Hiç Uygun Değil	2,962	2,631	,531
	Çok Uygun	-5,797	3,415	,239
Çok Uygun	Hiç Uygun Değil	8,759	2,602	,004
	Biraz Uygun	5,797	3,415	,239

Çizelgede sunulduğu gibi, okul zorbalığı ölçeği sözel zorbalık alt boyutu puanlarının “Sosyal aktiviteler için para harcamaktansa internette harcamayı tercih ediyorum.” maddesine verilen cevaplara göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın hiç uygun değil cevabını veren grupla çok uygun cevabını veren grup arasında çok uygun cevabını veren grup lehine $p < .01$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Tablo 156. Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Sosyal aktiviteler için para harcamaktansa internette harcamayı tercih ediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Eğlence Amaçlı	Hiç Uygun	221	23,48	10,247	G.Arası	1630,060	2	815,030		
	Değil									
	Biraz Uygun	38	25,55	10,646	G.İçi	33147,944	295	112,366	7,253	,001
	Çok Uygun	39	30,41	12,411	Toplam	34778,003	297			
	Toplam	298	24,65	10,821						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği eğlence amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının “Sosyal aktiviteler için para harcamaktansa internette harcamayı tercih ediyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=7,253$; $p<.01$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Scheffe testinin tercih edilmesinin bir nedeni de testin alpha tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 157. Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Sosyal aktiviteler için para harcamaktansa internette harcamayı tercih ediyorum.”

Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek
Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Grup (i)	Grup (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Hiç Uygun Değil	Biraz Uygun	-2,078	1,862	,537
	Çok Uygun	-6,935	1,841	,001
Biraz Uygun	Hiç Uygun Değil	2,078	1,862	,537
	Çok Uygun	-4,858	2,416	,134
Çok Uygun	Hiç Uygun Değil	6,935	1,841	,001
	Biraz Uygun	4,858	2,416	,134

Çizelgede sunulduğu gibi, okul zorbalığı ölçeği eğlence amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının “Sosyal aktiviteler için para harcamaktansa internette harcamayı tercih ediyorum.” maddesine verilen cevaplara göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın hiç uygun değil cevabını veren grupla çok uygun cevabını veren grup arasında çok uygun cevabını veren grup lehine $p < .01$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Tablo 158. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının “Sosyal aktiviteler için para harcamaktansa internette harcamayı tercih ediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	Hiç Uygun	221	33,81	6,030	G.Arası	15,287	2	7,643		
	Değil									
Duygu	Biraz Uygun	38	34,08	6,073	G.İçi	10999,089	295	37,285	,205	,815
	Çok Uygun	39	34,46	6,557	Toplam	11014,376	297			
	Toplam	298	33,93	6,090						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği duygu zorbalığı alt boyutu puanlarının “Sosyal aktiviteler için para harcamaktansa internette harcamayı tercih ediyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,205$; $p>.05$).

Tablo 159. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Toplam Puanlarının “Sosyal aktiviteler için para harcamaktansa internette harcamayı tercih ediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Toplam	Hiç Uygun	221	137,55	41,267	G.Arası	22935,599	2	11467,799		
	Değil					525407,31				
	Biraz Uygun	38	145,97	41,050	G.İçi	8	295	1781,042		
	Çok Uygun	39	163,46	48,231	Toplam	548342,91	297		6,439	,002
	Toplam	298	142,02	42,968		6				

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği toplam puanlarının “Sosyal aktiviteler için para harcamaktansa internette harcamayı tercih ediyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=6,439$; $p<.01$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Scheffe testinin tercih edilmesinin bir nedeni de testin alpha tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 160. Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının “Sosyal aktiviteler için para

harcamaktansa internette harcamayı tercih ediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Grup (i)	Grup (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Hiç Uygun Değil	Biraz Uygun	-8,422	7,411	,525
	Çok Uygun	-25,910	7,330	,002
Biraz Uygun	Hiç Uygun Değil	8,422	7,411	,525
	Çok Uygun	-17,488	9,620	,193
Çok Uygun	Hiç Uygun Değil	25,910	7,330	,002
	Biraz Uygun	17,488	9,620	,193

Çizelgede sunulduğu gibi, okul zorbalığı ölçeği toplam puanlarının “Sosyal aktiviteler için para harcamaktansa internette harcamayı tercih ediyorum.” maddesine verilen cevaplara göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın hiç uygun değil cevabını veren grupla çok uygun cevabını veren grup arasında çok uygun cevabını veren grup lehine $p < .01$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Okul Zorbalığı Ölçeği, İnternet Kullanımı ve 9. Maddeye Göre Analizlere

Tablo 161. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullandığım süre boyunca her şeyi unutuyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre

Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	Hiç Uygun Değil	186	37,85	16,079	G.Arası	2626,355	2	1313,178		
Fiziksel	Biraz Uygun	53	41,42	16,288	G.İçi	79783,161	295	270,451	4,856	,008
	Çok Uygun	59	45,31	17,693	Toplam	82409,517	297			
	Toplam	298	39,96	16,658						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının “İnternet kullandığım süre boyunca her şeyi unutuyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=4,856$; $p<.01$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Scheffe testinin tercih edilmesinin bir nedeni de testin alpha tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 162. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet

kullandığım süre boyunca her şeyi unutuyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Grup (i)	Grup (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Hiç Uygun Değil	Biraz Uygun	-3,566	2,561	,380
	Çok Uygun	-7,456	2,457	,011
Biraz Uygun	Hiç Uygun Değil	3,566	2,561	,380
	Çok Uygun	-3,890	3,112	,459
Çok Uygun	Hiç Uygun Değil	7,456	2,457	,011
	Biraz Uygun	3,890	3,112	,459

Çizelgede sunulduğu gibi, okul zorbalığı ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının “İnternet kullandığım süre boyunca her şeyi unutuyorum.” maddesine verilen cevaplara göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın hiç uygun değil cevabını veren grupla çok uygun cevabını veren grup arasında çok uygun cevabını veren grup lehine $p < .05$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Tablo 163. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullandığım süre boyunca her şeyi unutuyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Sözel	Hiç Uygun	186	41,85	15,068	G.Arası	1492,509	2	746,255		
	Değil									
	Biraz Uygun	53	44,85	13,096	G.İçi	67373,907	295	228,386	3,268	,039
	Çok Uygun	59	47,39	16,843	Toplam	68866,416	297			
	Toplam	298	43,48	15,227						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği sözel zorbalık alt boyutu puanlarının “İnternet kullandığım süre boyunca her şeyi unutuyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=3,268$; $p<.05$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan LSD çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. LSD testinin tercih edilmesinin bir nedeni de testin beta tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen LSD çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 164. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullandığım süre boyunca her şeyi unutuyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan LSD Testi Sonuçları

Grup (i)	Grup (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Hiç Uygun Değil	Biraz Uygun	-2,994	2,353	,204
	Çok Uygun	-5,535	2,258	,015
Biraz Uygun	Hiç Uygun Değil	2,994	2,353	,204
	Çok Uygun	-2,541	2,860	,375
Çok Uygun	Hiç Uygun Değil	5,535	2,258	,015
	Biraz Uygun	2,541	2,860	,375

Çizelgede sunulduğu gibi, okul zorbalığı ölçeği sözel zorbalık alt boyutu puanlarının “İnternet kullandığım süre boyunca her şeyi unutuyorum.” maddesine verilen cevaplara göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan LSD testi sonucunda söz konusu farklılığın hiç uygun değil cevabını veren grupla çok uygun cevabını veren grup arasında çok uygun cevabını veren grup lehine $p < .05$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Tablo 165. Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullandığım süre boyunca her şeyi unutuyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Eğlence Amaçlı	Hiç Uygun	186	23,63	10,894	G.Arası	585,965	2	292,983		
	Değil									
	Biraz Uygun	53	25,49	9,787	G.İçi	34192,038	295	115,905	2,528	,082
	Çok Uygun	59	27,10	11,183	Toplam	34778,003	297			
	Toplam	298	24,65	10,821						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği eğlence amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının “İnternet kullandığım süre boyunca her şeyi unutuyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=2,528$; $p>.05$).

Tablo 166. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullandığım süre boyunca her şeyi unutuyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Duygu	Hiç Uygun	186	33,58	6,173	G.Arası	59,309	2	29,655		
	Değil									
	Biraz Uygun	53	34,55	6,323	G.İçi	10955,066	295	37,136	,799	,451
	Çok Uygun	59	34,46	5,612	Toplam	11014,376	297			
	Toplam	298	33,93	6,090						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği duygu zorbalığı alt boyutu puanlarının “İnternet kullandığım süre boyunca her şeyi unutuyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,799$; $p>.05$).

Tablo 167. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Toplam Puanlarının “İnternet kullandığım süre boyunca her şeyi unutuyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Toplam	Hiç Uygun	186	136,91	43,356	G.Arası	14651,936	2	7325,968		
	Değil					533690,98				
	Biraz Uygun	53	146,30	38,258	G.İçi	0	295	1809,122	4,049	,018
	Çok Uygun	59	154,25	43,514	Toplam	548342,91	297			
						6				
	Toplam	298	142,02	42,968						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği toplam puanlarının “İnternet kullandığım süre boyunca her şeyi unutuyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı

bulunmuştur ($F=4,049$; $p<.05$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene's testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Scheffe testinin tercih edilmesinin bir nedeni de testin alpha tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 168. Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının “İnternet kullandığım süre boyunca her şeyi unutuyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Grup (i)	Grup (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Hiç Uygun Değil	Biraz Uygun	-9,388	6,623	,367
	Çok Uygun	-17,340	6,355	,025
Biraz Uygun	Hiç Uygun Değil	9,388	6,623	,367
	Çok Uygun	-7,952	8,050	,614
Çok Uygun	Hiç Uygun Değil	17,340	6,355	,025
	Biraz Uygun	7,952	8,050	,614

Çizelgede sunulduğu gibi, okul zorbalığı ölçeği toplam puanlarının “İnternet kullandığım süre boyunca her şeyi unutuyorum.” maddesine verilen cevaplara göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın hiç uygun değil cevabını veren grupla çok uygun cevabını veren grup arasında

çok uygun cevabını veren grup lehine $p<.05$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

Okul Zorbalığı Ölçeği, İnternet Kullanımı ve 10. Maddeye Göre Analizler

Tablo 169. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullanırken başkalarının beni meşgul etmesine öfkeleniyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Fiziksel	Hiç Uygun	140	34,61	13,920	G.Arası	7867,143	2	3933,571	15,567	,000
	Değil									
	Biraz Uygun	42	42,40	15,359	G.İçi	74542,374	295	252,686		
	Çok Uygun	116	45,53	18,163	Toplam	82409,517	297			
	Toplam	298	39,96	16,658						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının “İnternet kullanırken başkalarının beni meşgul etmesine öfkeleniyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=15,567$; $p<.001$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene's testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Scheffe testinin tercih edilmesinin bir nedeni de testin alpha tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 170. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullanırken başkalarının beni meşgul etmesine öfkeleniyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Grup (i)	Grup (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Hiç Uygun Değil	Biraz Uygun	-7,798	2,797	,022
	Çok Uygun	-10,927	1,996	,000
Biraz Uygun	Hiç Uygun Değil	7,798	2,797	,022
	Çok Uygun	-3,130	2,863	,551
Çok Uygun	Hiç Uygun Değil	10,927	1,996	,000
	Biraz Uygun	3,130	2,863	,551

Çizelgede sunulduğu gibi, okul zorbalığı ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının “İnternet kullanırken başkalarının beni meşgul etmesine öfkeleniyorum.” maddesine verilen cevaplara göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın hiç uygun değil cevabını veren grupla biraz

uygun cevabını veren grup arasında biraz uygun cevabını veren grup lehine $p<.05$ düzeyinde; hiç uygun değil cevabını veren grupla çok uygun cevabını veren grup arasında çok uygun cevabını veren grup lehine $p<.001$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

Tablo 171. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullanırken başkalarının beni meşgul etmesine öfkeleniyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Sözel	Hiç Uygun	140	38,06	12,423	G.Arası	7920,837	2	3960,418	19,170	,000
	Değil									
	Biraz Uygun	42	46,69	14,873	G.İçi	60945,579	295	206,595		
	Çok Uygun	116	48,87	16,265	Toplam	68866,416	297			
	Toplam	298	43,48	15,227						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği sözel zorbalık alt boyutu puanlarının “İnternet kullanırken başkalarının beni meşgul etmesine öfkeleniyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=19,170$; $p<.001$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar

vermek için öncelikle Levene's testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Scheffe testinin tercih edilmesinin bir nedeni de testin alpha tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 172. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullanırken başkalarının beni meşgul etmesine öfkeleniyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Grup (i)	Grup (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Hiç Uygun Değil	Biraz Uygun	-8,633	2,529	,003
	Çok Uygun	-10,814	1,805	,000
Biraz Uygun	Hiç Uygun Değil	8,633	2,529	,003
	Çok Uygun	-2,180	2,588	,702
Çok Uygun	Hiç Uygun Değil	10,814	1,805	,000
	Biraz Uygun	2,180	2,588	,702

Çizelgede sunulduğu gibi, okul zorbalığı ölçeği sözel zorbalık alt boyutu puanlarının “İnternet kullanırken başkalarının beni meşgul etmesine öfkeleniyorum.” maddesine verilen cevaplara göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın hiç uygun değil cevabını veren grupla biraz uygun cevabını veren grup arasında biraz uygun cevabını veren grup lehine $p < .01$

düzeyinde; hiç uygun değil cevabını veren grupla çok uygun cevabını veren grup arasında çok uygun cevabını veren grup lehine $p<.001$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

Tablo 173. Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullanırken başkalarının beni meşgul etmesine öfkeleniyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Eğlence Amaçlı	Hiç Uygun	140	21,26	9,038	G.Arası	3165,678	2	1582,839	14,771	,000
	Değil									
	Biraz Uygun	42	26,14	10,173	G.İçi	31612,325	295	107,160		
	Çok Uygun	116	28,20	11,801	Toplam	34778,003	297			
	Toplam	298	24,65	10,821						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği eğlence amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının “İnternet kullanırken başkalarının beni meşgul etmesine öfkeleniyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=14,771$; $p<.001$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup

olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Scheffe testinin tercih edilmesinin bir nedeni de testin alpha tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 174. Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullanırken başkalarının beni meşgul etmesine öfkeleniyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Grup (i)	Grup (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Hiç Uygun Değil	Biraz Uygun	-4,886	1,821	,029
	Çok Uygun	-6,941	1,300	,000
Biraz Uygun	Hiç Uygun Değil	4,886	1,821	,029
	Çok Uygun	-2,055	1,864	,545
Çok Uygun	Hiç Uygun Değil	6,941	1,300	,000
	Biraz Uygun	2,055	1,864	,545

Çizelgede sunulduğu gibi, okul zorbalığı ölçeği eğlence amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının “İnternet kullanırken başkalarının beni meşgul etmesine öfkeleniyorum.” maddesine verilen cevaplara göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın hiç uygun değil cevabını veren grupla biraz uygun cevabını veren grup arasında biraz uygun cevabını veren grup lehine $p < .05$ düzeyinde; hiç uygun değil cevabını veren grupla çok uygun cevabını veren

grup arasında çok uygun cevabını veren grup lehine $p<.001$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

Tablo 175. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullanırken başkalarının beni meşgul etmesine öfkeleniyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Hiç Uygun Değil		140	33,09	5,766	G.Arası	193,037	2	96,518		
	Duygu	42	34,33	6,658	G.İçi	10821,339	295	36,683	2,631	,074
	Çok Uygun	116	34,79	6,174	Toplam	11014,376	297			
	Toplam	298	33,93	6,090						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği duygu zorbalığı alt boyutu puanlarının “İnternet kullanırken başkalarının beni meşgul etmesine öfkeleniyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=2,631$; $p>.05$).

Tablo 176. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Toplam Puanlarının “İnternet kullanırken başkalarının beni meşgul etmesine öfkeleniyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre

Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	Hiç Uygun	140	127,01	35,914	G.Arası	61375,879	2	30687,939		
	Değil					486967,03				
Toplam	Biraz Uygun	42	149,57	42,125	G.İçi	7	295	1650,736	18,59	,000
	Çok Uygun	116	157,40	45,198	Toplam	6	297	548342,91	0	
	Toplam	298	142,02	42,968						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği toplam puanlarının “İnternet kullanırken başkalarının beni meşgul etmesine öfkeleniyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=18,590$; $p<.001$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Scheffe testinin tercih edilmesinin bir nedeni de testin alpha tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 177. Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının “İnternet kullanırken başkalarının beni meşgul etmesine öfkeleniyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Grup (i)	Grup (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Hiç Uygun Değil	Biraz Uygun	-22,564	7,148	,007
	Çok Uygun	-30,389	5,101	,000
Biraz Uygun	Hiç Uygun Değil	22,564	7,148	,007
	Çok Uygun	-7,825	7,317	,565
Çok Uygun	Hiç Uygun Değil	30,389	5,101	,000
	Biraz Uygun	7,825	7,317	,565

Çizelgede sunulduğu gibi, okul zorbalığı ölçeği toplam puanlarının “İnternet kullanırken başkalarının beni meşgul etmesine öfkeleniyorum.” maddesine verilen cevaplara göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın hiç uygun değil cevabını veren grupla biraz uygun cevabını veren grup arasında biraz uygun cevabını veren grup lehine $p < .01$ düzeyinde; hiç uygun değil cevabını veren grupla çok uygun cevabını veren grup arasında çok uygun cevabını veren grup lehine $p < .001$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Okul Zorbalığı Ölçeği, İnternet Kullanımı ve 11. Maddeye Göre Analizler

Tablo 178. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Sabahları uyandığımda bir an önce internete bağlanmak istiyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara

Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	Hiç Uygun	212	37,80	15,963	G.Arası	5223,768	2	2611,884		
	Değil									
Fiziksel	Biraz Uygun	36	39,92	15,146	G.İçi	77185,748	295	261,647	9,982	,000
	Çok Uygun	50	49,16	17,723	Toplam	82409,517	297			
	Toplam	298	39,96	16,658						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının “Sabahları uyandığımda bir an önce internete bağlanmak istiyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=9,982$; $p<.001$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Scheffe testinin tercih edilmesinin bir nedeni de testin alpha tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 179. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Sabahları

uyandığımda bir an önce internete bağlanmak istiyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Grup (i)	Grup (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Hiç Uygun Değil	Biraz Uygun	-2,119	2,916	,768
	Çok Uygun	-11,363	2,543	,000
Biraz Uygun	Hiç Uygun Değil	2,119	2,916	,768
	Çok Uygun	-9,243	3,536	,034
Çok Uygun	Hiç Uygun Değil	11,363	2,543	,000
	Biraz Uygun	9,243	3,536	,034

Çizelgede sunulduğu gibi, okul zorbalığı ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının “Sabahları uyandığımda bir an önce internete bağlanmak istiyorum.” maddesine verilen cevaplara göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın hiç uygun değil cevabını veren grupla çok uygun cevabını veren grup arasında çok uygun cevabını veren grup lehine $p<.001$ düzeyinde; biraz uygun cevabını veren grupla çok uygun cevabını veren grup arasında çok uygun cevabını veren grup lehine $p<.001$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

Tablo 180. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Sabahları uyandığımda bir an önce internete bağlanmak istiyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Sözel	Hiç Uygun	212	42,01	15,153	G.Arası	2380,666	2	1190,333		
	Değil									
	Biraz Uygun	36	43,56	13,538	G.İçi	66485,750	295	225,375	5,282	,006
	Çok Uygun	50	49,68	15,400	Toplam	68866,416	297			
	Toplam	298	43,48	15,227						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği sözel zorbalık alt boyutu puanlarının “Sabahları uyandığımda bir an önce internete bağlanmak istiyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=5,282$; $p<.01$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Scheffe testinin tercih edilmesinin bir nedeni de testin alpha tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 181. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Sabahları uyandığımda bir an önce internete bağlanmak istiyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi

Sonuçları

Grup (i)	Grup (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Hiç Uygun Değil	Biraz Uygun	-1,546	2,706	,849
	Çok Uygun	-7,671	2,360	,006
Biraz Uygun	Hiç Uygun Değil	1,546	2,706	,849
	Çok Uygun	-6,124	3,281	,177
Çok Uygun	Hiç Uygun Değil	7,671	2,360	,006
	Biraz Uygun	6,124	3,281	,177

Çizelgede sunulduğu gibi, okul zorbalığı ölçeği sözel zorbalık alt boyutu puanlarının “Sabahları uyandığımda bir an önce internete bağlanmak istiyorum.” maddesine verilen cevaplara göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın hiç uygun değil cevabını veren grupla çok uygun cevabını veren grup arasında çok uygun cevabını veren grup lehine $p < .001$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Tablo 182. Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Sabahları uyandığımda bir an önce internete bağlanmak istiyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Eğlence Amaçlı	Hiç Uygun	212	23,12	10,511	G.Arası	2340,701	2	1170,351	10,64 4	,000
	Değil									
	Biraz Uygun	36	25,25	9,302	G.İçi	32437,302	295	109,957		
	Çok Uygun	50	30,70	11,156	Toplam	34778,003	297			
	Toplam	298	24,65	10,821						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği eğlence amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının “Sabahları uyandığımda bir an önce internete bağlanmak istiyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=10,644$; $p<.001$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Scheffe testinin tercih edilmesinin bir nedeni de testin alpha tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 183. Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “Sabahları uyandığımda bir an önce internete bağlanmak istiyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan

Scheffe Testi Sonuçları

Grup (i)	Grup (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Hiç Uygun Değil	Biraz Uygun	-2,132	1,890	,530
	Çok Uygun	-7,582	1,649	,000
Biraz Uygun	Hiç Uygun Değil	2,132	1,890	,530
	Çok Uygun	-5,450	2,292	,061
Çok Uygun	Hiç Uygun Değil	7,582	1,649	,000
	Biraz Uygun	5,450	2,292	,061

Çizelgede sunulduğu gibi, okul zorbalığı ölçeği eğlence amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının “Sabahları uyandığımda bir an önce internete bağlanmak istiyorum.” maddesine verilen cevaplara göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın hiç uygun değil cevabını veren grupla çok uygun cevabını veren grup arasında çok uygun cevabını veren grup lehine $p < .001$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Tablo 184. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının “Sabahları uyandığımda bir an önce internete bağlanmak istiyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	Hiç Uygun	212	33,96	5,946	G.Arası	2,758	2	1,379		
	Değil									
Duygu	Biraz Uygun	36	33,67	6,169	G.İçi	11011,618	295	37,328	,037	,964
	Çok Uygun	50	33,96	6,731	Toplam	11014,376	297			
	Toplam	298	33,93	6,090						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği duygu zorbalığı alt boyutu puanlarının “Sabahları uyandığımda bir an önce internete bağlanmak istiyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,037$; $p>.05$).

Tablo 185. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Toplam Puanlarının “Sabahları uyandığımda bir an önce internete bağlanmak istiyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Toplam	Hiç Uygun Değil	212	136,89	42,003	G.Arası	28660,578	2	14330,289		
	Biraz Uygun	36	142,39	38,177	G.İçi	519682,33	295	1761,635		
	Çok Uygun	50	163,50	44,356	Toplam	548342,91	297		8,135	,000
	Toplam	298	142,02	42,968		6				

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği toplam puanlarının “Sabahları uyandığımda bir an önce internete bağlanmak istiyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=8,135$; $p<.001$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Scheffe testinin tercih edilmesinin bir nedeni de testin alpha tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 186. Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının “Sabahları uyandığımda bir an önce internete bağlanmak istiyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Grup (i)	Grup (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Hiç Uygun Değil	Biraz Uygun	-5,502	7,566	,768
	Çok Uygun	-26,613	6,599	,000
Biraz Uygun	Hiç Uygun Değil	5,502	7,566	,768
	Çok Uygun	-21,111	9,174	,073
Çok Uygun	Hiç Uygun Değil	26,613	6,599	,000
	Biraz Uygun	21,111	9,174	,073

Çizelgede sunulduğu gibi, okul zorbalığı ölçeği toplam puanlarının “Sabahları uyandığımda bir an önce internete bağlanmak istiyorum.” maddesine verilen cevaplara göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın hiç uygun değil cevabını veren grupla çok uygun cevabını veren grup arasında çok uygun cevabını veren grup lehine $p<.001$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

Okul Zorbalığı Ölçeği, İnternet Kullanımı ve 12. Maddeye Göre Analizler

Tablo 187. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini hiç anlayamıyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	Hiç Uygun Değil	83	35,92	16,034	G.Arası	2660,903	2	1330,452		
Fiziksel	Biraz Uygun	57	38,35	15,869	G.İçi	79748,614	295	270,334	4,922	,008
	Çok Uygun	158	42,66	16,848	Toplam	82409,517	297			
	Toplam	298	39,96	16,658						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının “İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini hiç anlayamıyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=4,922$; $p<.01$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Scheffe testinin tercih edilmesinin bir nedeni de testin alpha tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 188. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini hiç anlayamıyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi

Sonuçları

Grup (i)	Grup (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Hiç Uygun Değil	Biraz Uygun	-2,435	2,828	,691
	Çok Uygun	-6,749	2,229	,011
Biraz Uygun	Hiç Uygun Değil	2,435	2,828	,691
	Çok Uygun	-4,314	2,540	,238
Çok Uygun	Hiç Uygun Değil	6,749	2,229	,011
	Biraz Uygun	4,314	2,540	,238

Çizelgede sunulduğu gibi, okul zorbalığı ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının “İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini hiç anlayamıyorum.” maddesine verilen cevaplara göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın biraz uygun cevabını veren grupla çok uygun cevabını veren grup arasında çok uygun cevabını veren grup lehine $p < .05$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Tablo 189. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini hiç anlayamıyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
	Hiç Uygun Değil	83	39,59	14,941	G.Arası	2922,112	2	1461,056		
Sözel	Biraz Uygun	57	41,09	14,930	G.İçi	65944,305	295	223,540	6,536	,002
	Çok Uygun	158	46,39	14,964	Toplam	68866,416	297			
	Toplam	298	43,48	15,227						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği sözel zorbalık alt boyutu puanlarının “İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini hiç anlayamıyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=6,536$; $p<.01$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Scheffe testinin tercih edilmesinin bir nedeni de testin alpha tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 190. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini hiç anlayamıyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi

Sonuçları

Grup (i)	Grup (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Hiç Uygun Değil	Biraz Uygun	-1,497	2,572	,844
	Çok Uygun	-6,802	2,027	,004
Biraz Uygun	Hiç Uygun Değil	1,497	2,572	,844
	Çok Uygun	-5,305	2,310	,073
Çok Uygun	Hiç Uygun Değil	6,802	2,027	,004
	Biraz Uygun	5,305	2,310	,073

Çizelgede sunulduğu gibi, okul zorbalığı ölçeği sözel zorbalık alt boyutu puanlarının “İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini hiç anlayamıyorum.” maddesine verilen cevaplara göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın hiç uygun değil cevabını veren grupla çok uygun cevabını veren grup arasında çok uygun cevabını veren grup lehine $p < .001$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Tablo 191. Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini hiç anlayamıyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Eğlence Amaçlı	Hiç Uygun	83	22,57	10,658	G.Arası	1033,492	2	516,746		
	Değil									
	Biraz Uygun	57	22,82	9,932	G.İçi	33744,511	295	114,388	4,517	,012
	Çok Uygun	158	26,40	10,974	Toplam	34778,003	297			
	Toplam	298	24,65	10,821						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği eğlence amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının “İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini hiç anlayamıyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=4,517$; $p<.05$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Scheffe testinin tercih edilmesinin bir nedeni de testin alpha tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 192. Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini hiç anlayamıyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan

Scheffe Testi Sonuçları

Grup (i)	Grup (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Hiç Uygun Değil	Biraz Uygun	-,258	1,840	,990
	Çok Uygun	-3,832	1,450	,032
Biraz Uygun	Hiç Uygun Değil	,258	1,840	,990
	Çok Uygun	-3,574	1,653	,098
Çok Uygun	Hiç Uygun Değil	3,832	1,450	,032
	Biraz Uygun	3,574	1,653	,098

Çizelgede sunulduğu gibi, okul zorbalığı ölçeği eğlence amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının “İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini hiç anlayamıyorum.” maddesine verilen cevaplara göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın hiç uygun değil cevabını veren grupla çok uygun cevabını veren grup arasında çok uygun cevabını veren grup lehine $p < .05$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Tablo 193. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının “İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini hiç anlayamıyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
	Hiç Uygun Değil	83	33,08	6,187	G.Arası	124,278	2	62,139		
Duygu	Biraz Uygun	57	33,51	6,054	G.İçi	10890,098	295	36,916	1,683	,188
	Çok Uygun	158	34,52	6,025	Toplam	11014,376	297			
	Toplam	298	33,93	6,090						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği duygu zorbalığı alt boyutu puanlarının “İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini hiç anlayamıyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=1,683$; $p>.05$).

Tablo 194. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Toplam Puanlarının “İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini hiç anlayamıyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Toplam	Hiç Uygun	83	131,16	42,927	G.Arası	22018,018	2	11009,009		
	Değil					526324,89				
	Biraz Uygun	57	135,77	41,592	G.İçi	8	295	1784,152		
	Çok Uygun	158	149,97	42,106	Toplam	548342,91	297			
	Toplam	298	142,02	42,968		6			6,170	,002

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği toplam puanlarının “İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini hiç anlayamıyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=6,170$; $p<.01$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Scheffe testinin tercih edilmesinin bir nedeni de testin alpha tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 195. Okul Zorbalığı Ölçeği Toplam Puanlarının “İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini hiç anlayamıyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Grup (i)	Grup (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Hiç Uygun Değil	Biraz Uygun	-4,615	7,266	,817
	Çok Uygun	-18,818	5,726	,005
Biraz Uygun	Hiç Uygun Değil	4,615	7,266	,817
	Çok Uygun	-14,203	6,526	,095
Çok Uygun	Hiç Uygun Değil	18,818	5,726	,005
	Biraz Uygun	14,203	6,526	,095

Çizelgede sunulduğu gibi, okul zorbalığı ölçeği toplam puanlarının “İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini hiç anlayamıyorum.” maddesine verilen cevaplara göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın hiç uygun değil cevabını veren grupla çok uygun cevabını veren grup arasında çok uygun cevabını veren grup lehine $p < .01$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

Okul Zorbalığı Ölçeği, İnternet Kullanımı ve 13. Maddeye Göre Analizler

Tablo 196. Okul Zorbalığı Ölçeği Fiziksel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet

yoluyla iletişim kurmayı, yüz yüze iletişim kurmaya tercih ediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
	Hiç Uygun	129	38,75	17,414	G.Arası	446,975	2	223,487		
	Değil									
Fiziksel	Biraz Uygun	63	41,95	16,734	G.İçi	81962,542	295	277,839	,804	,448
	Çok Uygun	106	40,25	15,671	Toplam	82409,517	297			
	Toplam	298	39,96	16,658						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği fiziksel zorbalık alt boyutu puanlarının “İnternet yoluyla iletişim kurmayı, yüz yüze iletişim kurmaya tercih ediyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,804$; $p>.05$).

Tablo 197. Okul Zorbalığı Ölçeği Sözel Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet yoluyla iletişim kurmayı, yüz yüze iletişim kurmaya tercih ediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
	Hiç Uygun Değil	129	43,12	15,885	G.Arası	124,394	2	62,197		
Sözel	Biraz Uygun	63	44,73	15,831	G.İçi	68742,023	295	233,024	,267	,766
	Çok Uygun	106	43,18	14,110	Toplam	68866,416	297			
	Toplam	298	43,48	15,227						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği sözel zorbalık alt boyutu puanlarının “İnternet yoluyla iletişim kurmayı, yüz yüze iletişim kurmaya tercih ediyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,267; p>.05$).

Tablo 198. Okul Zorbalığı Ölçeği Eğlence Amaçlı Zorbalık Alt Boyutu Puanlarının “İnternet yoluyla iletişim kurmayı, yüz yüze iletişim kurmaya tercih ediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Eğlence Amaçlı	Hiç Uygun	129	24,02	11,775	G.Arası	106,017	2	53,008		
	Değil									
	Biraz Uygun	63	25,54	10,474	G.İçi	34671,987	295	117,532	,451	,637
	Çok Uygun	106	24,88	9,819	Toplam	34778,003	297			
	Toplam	298	24,65	10,821						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği eğlence amaçlı zorbalık alt boyutu puanlarının “İnternet yoluyla iletişim kurmayı, yüz yüze iletişim kurmaya tercih ediyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,451$; $p>.05$).

Tablo 199. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Zorbalığı Alt Boyutu Puanlarının “İnternet yoluyla iletişim kurmayı, yüz yüze iletişim kurmaya tercih ediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
	Hiç Uygun Değil	129	34,10	6,272	G.Arası	45,520	2	22,760		
Duygu	Biraz Uygun	63	34,41	6,213	G.İçi	10968,856	295	37,183	,612	,543
	Çok Uygun	106	33,42	5,806	Toplam	11014,376	297			
	Toplam	298	33,93	6,090						

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği duygu zorbalığı alt boyutu puanlarının “İnternet yoluyla iletişim kurmayı, yüz yüze iletişim kurmaya tercih ediyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,612; p>.05$).

Tablo 200. Okul Zorbalığı Ölçeği Duygu Toplam Puanlarının “İnternet yoluyla iletişim kurmayı, yüz yüze iletişim kurmaya tercih ediyorum.” Maddesine Verilen Cevaplara Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Toplam	Hiç Uygun Değil	129	140,00	46,022	G.Arası	1877,247	2	938,623	,507	,603
	Biraz Uygun	63	146,63	44,398	G.İçi	546465,66	295	1852,426		
	Çok Uygun	106	141,73	38,191	Toplam	548342,91	297			
	Toplam	298	142,02	42,968		6				

Çizelgede görüldüğü gibi, okul zorbalığı ölçeği toplam puanlarının “İnternet yoluyla iletişim kurmayı, yüz yüze iletişim kurmaya tercih ediyorum.” maddesine verilen cevaplara göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=0,507$; $p>.05$).

V. BÖLÜM

5. SONUÇ, DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Bu bölümde, temel olarak ele alınan problemin çözümlenmesi sonucunda elde edilen sonuç ve değerlendirmeye, yapılması yararlı olacak önerilere yer verilmiştir.

5. 1. Sonuç ve Değerlendirme

İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin zorbalık davranışları ve sorunlu internet kullanımının ilişkisini belirlemek amacıyla yapılan çalışmanın, çalışma grubuna ait genel sonuçları şu şekilde gerçekleşmiştir:

Örneklem grubunu 298 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin %33,9 Bahçelievler bölgesinde, %31,2 Bağcılar bölgesinde, 104'ü ise %34,9 Bakırköy bölgesinde bulunmaktadır. Bulundukları bölgelere göre yaklaşık 3 eşit bölgeye dağıldıkları söylenebilir.

Araştırmaya katılan en küçük öğrenci grubunu %7,7 ile Bağcılar Fatih İlköğretim okulunun, en büyük grubu ise %15,1'lik oranla Mustafa Necati İlköğretim Okulunun öğrencileri oluşturmaktadır. Diğer okullardan katılan öğrencilerin dağılımları ise; %10,4 Siyavuşpaşa İlköğretim Okulu, %12,8 ile Bağlar İlköğretim Okulu, %10,7 GSD Eğitim

Vakfı İlköğretim Okulu, % 11,4 Gaspıralı İsmail İlköğretim Okulu, %12,1 Dede Korkut İlköğretim Okulu, %8,1 Cumhuriyet İlköğretim Okulu, %11,7 İbn-i Sina İlköğretim Okulu öğrencileri oluşturmaktadır.

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin %46,3'ü erkek, %53,7'si kızdır.

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin %30,5'i 6. sınıfta, %37,9'u 7. sınıfta, %31,5'i ise 8. sınıfta öğrenim görmektedir.

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin %97,7'sinin anneleri, %96'sının ise babaları hayatta olup, %95,2'sinin anne-babaları beraberlerdir.

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin annelerinin %6,7'si işçi, %7,4'ü memur, %2,3'ü esnaf, %4,4'ü mühendis/avukat veya doktor, %13,8'i diğer mesleklerden, %3,4'ü emekli, %10,4'ü işsiz, %50,3'ü ev hanımıdır. Babaların mesleklerinin dağılımı ise; %23,7'sinin işçi, %11,7'sinin memur, %18,1'inin esnaf, %3,7'sinin mühendis/avukat veya doktor, %33,2'sini diğer mesleklerden, %5,4'ünün emekli, %3,4'ünün işsizdir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunu oluşturan %46'sının anneleri ilkokul ve altı eğitilmiş, %18,5 ortaokul mezunu, %22,7 lise mezunu, %13,4 üniversite ve üstü eğitilmiştir. Babaların eğitim durumu ise çoğunluğu oluşturan %33,6'sı lise, %28,2 ilkokul ve altı, %19,1 ortaokul mezunu, %18,8 üniversite ve üstü eğitilmiştir.

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin çoğunluğu oluşturan %66,4'sı kendi evlerinde %32,2'si kirada , 1,3'ü ise diğer yerlerde kalmaktadırlar.

Öğrencilerin çoğunluğu oluşturan %44,3'ü yüksek , %49'u orta, ve %6,7'si ailelerini düşük sosyoekonomik düzeyde algılamaktadırlar.

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden %2'si kendisi dahil evde iki kişinin, %12,4'ü 3 kişinin, %40,3'ü 4 kişinin, %26,5'i 5 kişinin, %18,8'si 6 ve daha fazla kişiyle aynı evde yaşamaktadırlar.

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet kullanımı ve okul zorbalığı davranışlarının genel bilgileri arasındaki ilişki incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Öğrencilerin oturdukları bölge okul zorbalığı ve internet kullanımı arasında anlamlı bir ilişki söz konusu değildir. Diğer bir ifade ile oturan bölge okuldaki öğrencinin zorbalık davranışlarında ilişkili değildir.

Öğrencilerin cinsiyeti okulda sergiledikleri zorbalık davranışında etkili olmaktadır. Erkek öğrenciler zorbalığın, fiziksel, sözel ve eğlence amaçlı boyutlarında kız öğrencilere oranla ciddi boyutta zorbalık eğiliminde olup sadece duygu zorbalığı boyutunda cinsiyet bağımsızdır.

Öğrencilerin zorbalıkları anne ve babalarının hayatta olup olmamalarıyla bağlantılı değilken, anne-babalarının birlikte olması okul zorbalığının eğlence boyutunda, birlikte olmaması ise duygu boyutunda ilişkili olmaktadır.

Annenin veya babanın mesleği okul zorbalığında etkili değildir, ancak, annenin eğitim

düzeyi okul zorbalığının sözel boyutunda ilişkilidir. Babanın eğitim düzeyinin öğrencilerin zorbalık davranışıyla bağlantısı istatistiksel bir anlamlılık taşımamaktadır.

Evin kendilerinin veya kira veya başka birisinin olması, öğrencilerin algıladıkları gelir düzeyi ve evde yaşayan kişi sayısı öğrencilerin zorbalığında ilişkili değildir.

Öğrencilere soruların internet kullanımı ile ilgili verdikleri cevapların dağılımı ve 13 maddeyi içeren problemleri internet kullanımı ile okul zorbalığı arasındaki ilişkiye dair sonuçlar ise şu şekilde gerçekleşmiştir:

“İnternette Geçirdiğim Zaman Çoğunlukla Uyku Süremi Azaltıyor” ifadesine öğrencilerin %62,8’i hiç uygun değil, %15,8’i biraz uygun,%21,5’i çok uygun cevabını vermişlerdir. Dağılımlar incelendiğinde istatistiksel açıdan anlamlı değildir.Diğer bir ifade ile okuldaki zorba davranışlarla inernette geçirilen zamanın çoğunlukla uyku süresini azaltması arasında bir ilişki yoktur.

“İnternette, Diğer Ortamlara Göre Daha Kolay İlişki Kuruyorum” ifadesine öğrencilerin %37,2’si hiç uygun değil,%22,’si biraz uygun, %40,6’sı çok uygun cevabını vermişlerdir. Okul zorbalığı boyutlarına göre çıkan sonuçlar değerlendirildiğinde fiziksel, sözel,eğlence amaçlı alt boyutlarda sonuçlar istatistiksel açıdan anlamlı, duygu alt boyutunda anlamsız bulunmuştur. Yani internette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuran öğrencilerin fiziksel,sözel,eğlence amaçlı bir ilişki söz konusuysen,duygusal anlamda zorbalıkla ilişkisi söz konusu değildir.

İnternette İsmimi Gizlemek Beni Daha Özgür Kılıyor” ifadesine öğrencilerin %48,3 hiç uygun değil, 44’ü %14,8 biraz uygun, %36,9 çok uygun cevabını vermişlerdir. Okul zorbalığı alt boyutlarına göre dağılımlar incelendiğinde duygu alt boyutunda istatistiksel açıdan anlamlı olup, fiziksel, sözel ve eğlence amaçlı zorbalık boyutlarında istatistiksel açıdan bir anlam kaydedilmemiştir. Yani öğrencilerin duygu boyutundaki zorbalıklarıyla internette isimlerini gizlemek arasında bir ilişki söz konusudur.

“Çok İstememe Rağmen İnterneti Uzun Süre Kullanmaktan Bir Türlü Vazgeçemiyorum” ifadesine öğrencilerin %54,4’ü hiç uygun değil, %16,1’i biraz uygun, %29,5’i ise çok uygun cevabını vermişlerdir. Çıkan sonuçlar istatistiksel açıdan okul zorbalığının hiçbir boyutunda anlamlı değildir. Farklı bir ifadeyle öğrencilerin interneti uzun süre kullanmaktan kendilerini alıkoyamamalarıyla okuldaki zorba davranışları arasında bir ilişki bulunmamaktadır.

“Tekrar İnternete Girene Kadar Kendimi Huysuz, Karamsar, Rahatsız ve Huzursuz Hissediyorum” ifadesine öğrencilerin %74,2’si hiç uygun değil, %12,1’si biraz uygun, 41’i ise %13,8’i çok uygun cevabını vermişlerdir. Cevaplar okul zorbalığının alt boyutlarına göre istatistiksel olarak değerlendirildiğinde fiziksel, sözel, eğlence amaçlı alt boyutlarda anlamlı duygu alt boyutunda anlamsızdır. Yani fiziksel, sözel ve eğlence amaçlı zorbalık davranışlarıyla internete girene kadar kendini huysuz, karamsar , rahatsız ve huzursuz hissetme arasında ilişki söz konusuyken, duygusal zorbalıkta bir ilişki söz konusu değildir.

“Problemlerimden Bunaldığımda Sığındığım En İyi Yer İnternettir” ifadesine öğrencilerin

%59,4'ü hiç uygun değil,%15,1'i biraz uygun, %25,5'i çok uygun cevabını vermişlerdir. Okul zorbalığı alt boyutlarına göre değerlendirildiğinde fiziksel, sözel ve duygu alt boyutunda sonuçlar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmazken eğlence amaçlı alt boyutta anlamlı bulunmuştur. Diğer bir ifade ile bunaldığında internete sığınan öğrencilerin okuldaki fiziksel, sözel ve duygu amaçlı zorbalık davranışlarıyla ilişkili olmadığı ancak eğlence amaçlı zorbalıklarıyla bir ilişkisi olduğu ortaya konmuştur.

“İnternette Daha Fazla Vakit Geçirmek İçin Günlük İşlerimi İhmal Ediyorum” ifadesine öğrencilerin%76,5'i hiç uygun değil, %9,4'ü biraz uygun, %14,1'i çok uygun cevabını vermişlerdir. Okul zorbalığı alt boyutlarına göre sonuçlar incelendiğinde; fiziksel amaçlı boyutlarda istatistiksel açıdan anlamlı, sözel ve eğlence, duygu boyutunda ise anlamsızdır. Diğer bir ifade ile internette daha fazla vakit geçirmek için günlük işlerini ihmal eden öğrencilerin fiziksel amaçlı okul zorbalığına daha yatkın oldukları, sözel ve eğlence duygu boyutunda ise öğrencilerin bu davranışı tercih etmelerinin ilişkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

“Sosyal Aktiviteler İçin Para Harcamaktansa İnternette Harcamayı Tercih Ediyorum” ifadesine öğrencilerin %74,2'si hiç uygun değil, %12,8'i biraz uygun, %13,1'i ise çok uygun cevabını vermişlerdir. Okul zorbalığı alt boyutlarına göre dağılımı incelediğimizde; fiziksel , sözel ve eğlence amaçlı boyutlarda sonuçlar istatistiksel olarak anlamlı, duygu alt boyutunda ise anlamsız sonuçlanmıştır. Yani sosyal aktiviteler için para harcamaktansa internette harcamayı düşünen öğrencilerin fiziksel, sözel ve eğlence amaçlı zorbalıklara yatkın oldukları, duygu boyutunda ise bu görüşün ilişkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

“İnternet Kullandığım Süre Boyunca Her Şeyi Unutuyorum.” ifadesine öğrencilerin %62,4’ü hiç uygun değil, %17,8’i biraz uygun,%19,8’i çok uygun cevabını vermişlerdir. Okul zorbalığı alt boyutlarına göre çıkan oranlar değerlendirildiğinde; fiziksel ve sözel alt boyutlarda anlamlı, eğlence amaçlı ve duygu alt boyutlarında istatistiksel açıdan anlamsızdır. Diğer bir ifade ile internetteyken her şeyi unutan öğrencilerin fiziksel ve sözel zorbalığa yatkın oldukları, eğlence ve duygu kökenli zorbalıklarla bunun bir ilişkisi olmadığı ortaya konulmuştur.

“İnternet Kullanırken Başkalarının Beni Meşgul Etmesine Öfkeleniyorum” ifadesine öğrencilerin %47’si hiç uygun değil, %14,1’i biraz uygun, %38,9’u çok uygun cevabını vermişlerdir. Verilen cevapların dağılımı okul zorbalığı boyutlarına göre değerlendirildiğinde fiziksel, sözel ve eğlence amaçlı boyutlarda anlamlı, duygu alt boyutunda anlamsız sonuçlanmıştır. Diğer bir ifade ile internet kullanırken başkalarının meşgul etmesine öfkelenen öğrenciler fiziksel, sözel ve eğlence amaçlı zorbalıklara daha yatkın iken, duygu anlamında zorbalıkla bunun bir ilişkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

“Sabahları Uyandığımda Bir An Önce İnternete Bağlanmak İstiyorum” ifadesine öğrencilerin %71,1’i hiç uygun değil, %12,1’si biraz uygun, %16,8’i çok uygun cevabını vermişlerdir. Öğrencilerin verdikleri cevapların dağılımları okul zorbalığı alt boyutlarına göre değerlendirildiğinde; fiziksel, sözel, eğlence amaçlı boyutlarda istatistiksel açıdan anlamlı, duygu boyutunda ise anlamsızdır. Diğer bir ifade ile sabahları uyandığında bir an önce internete bağlanmak isteyen öğrenciler fiziksel, sözel ve eğlence amaçlı zorbalıklara yatkınken, duygu boyutlu zorbalıkla bunun bir ilişkisi söz konusu değildir.

“İnternet Kullanırken Zamanın Nasıl Geçtiğini Hiç Anlayamıyorum” ifadesine öğrencilerin %27,9’u hiç uygun değil, %19,1’i biraz uygun, %53’ü çok uygun cevabını vermişlerdir. Okul zorbalığı alt boyutlarına göre cevapların dağılımı incelendiğinde; fiziksel, sözel, eğlence amaçlı boyutlarda istatistiksel açıdan anlamlı, duygu alt boyutunda ise anlamsızdır. Diğer bir ifade ile internet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini anlamayan öğrenciler fiziksel, sözel ve eğlence amaçlı zorbalıklara yatkınken, duygu boyutlu zorbalıkla bunun bir ilişkisi söz konusu değildir.

“İnternet Yoluyla İletişim Kurmayı, Yüz Yüze İletişim Kurmaya Tercih Ediyorum” ifadesine öğrencilerin %43,3’ü hiç uygun değil, %21,1’i biraz uygun, %35,6’sı çok uygun cevabını vermişlerdir. Okul zorbalığı alt boyutlarına göre öğrencilerin verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde, tüm boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı bir sonuca ulaşılmamıştır. Diğer bir ifade ile internet yoluyla iletişim kurmayı, yüzyüze iletişim kurmayla tercih etme davranışıyla okul zorbalığının bir ilişkisi kurulamamıştır.

5.2 Öneriler

- Okullarda zorbalık eğilimleri yüksek olan öğrencilere çeşitli eğitim programları uygulanabilir.
- Okullarda kurban olarak belirlenmiş öğrencilere yönelik psikolojik destek sağlayacak grup çalışmaları düzenlenebilir.
- Zorbalıkla ilgili olarak okullarda tüm öğrencilere yönelik çeşitli etkinlikler (drama, seminer, konferans vb. gibi) eğitim programının bir parçası olarak değerlendirilmesi önerilebilir.

- Ülkemizde problemli internet kullanımıyla ilgili yeni çalışmalar yapılabilir.
- İlköğretim öğrencilerinin problemli internet kullanımlarıyla ilgili ölçekler geliştirilmesi önerilebilir.
- İnternet bağımlılığı ile ilgili ölçeklerin geliştirilmesi önerilebilir.
- Anne baba ve çocuklara, zorbalık olaylarına ve problemli internet kullanımına karşı farkındalığı arttırılması sağlanabilir.
- İnternette geçirilen zamana ve kendisini internet bağımlısı olarak algılama durumuna göre, bireylerin farkındalığının artırılması için eğitim programları yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

Acar,T. (2007). Çocuğuma Dokunma, Sanal Tuzak Operasyonları, İstanbul,ŞE-CE Yayıncılık.

Adams, J.F. (1995). *Ergenliğı Anlamak*, (A.Dönmez-B.Onur ve ark.Çev.) Ankara, İmge Kitabevi.

Akgün, S.-Araz, A.(2007). Anlaşmazlıklarımızı Çözebiliriz:İlköğretim Öğrencilerine Yönelik Bir Çatışma Çözümü Eğitimi ve Psiko-Sosyal Etkileri, *Türk Psikoloji Dergisi*, 22(59), 43-62.

Akgündüz, H-Oral, B.-Avanoğlu, Y. (2006). Bilgisayar Oyunları ve İnternet Sitelerinde

Sanal Şiddet Öğelerinin Değerlendirilmesi, *Milli Eğitim Dergisi*, 35, Sayı:171, 67-82.

Aktaş, V.-Güvenç, G.B. (2006). Kız ve Erkek Ergenlerde Saldırgan Olumlu Sosyal Davranışlar İle Yaş, İlişkisel Bağlam ve Kişiler-Arası Duyarlılık Arasındaki İlişkiler, *Hacettepe Üni.Edebiyat Fak.Der.* Cilt:23 Sayı:2, 233-264.

Allport, F.H .(2003). *Sosyal Psikoloji* 1, Ankara, Yeryüzü Yayınevi.

Arık, İ.A.(1996). Motivasyon ve Heyecana Giriş, İstanbul.

Aydın, B. (2006). Gelişimin Doğası, B.Yeşilyaprak (Der),*Eğitim Psikolojisi*, 29-54, Ankara, Pegem A Yayıncılık.

Aydın, B. (1996). *Çocuk Psikolojisinin Temelleri*, İstanbul, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Yayınları.

Bakırcıoğlu, R. (2002). Çocuk Ruh Sağlığı ve Uyum Bozuklukları, İstanbul, Anı Yayıncılık.

Başar, H. (1988). *Sınıf Yönetimi*, 4.Baskı, Ankara, Pegem Basımevi.

Bilir, Ş.-Dabanlı, D. (1990). Ergenlik Çağındakinin Sosyal Gelişimine Aile Tutumlarının Etkisinin Araştırılması, *Aile Yazıları III*, B.Dikeçligil-A.Çiğdem (Der), 157-173, Ankara, A.A.K.Yayınları.

Can, G. (2006). Kişilik Gelişimi, B.Yeşilyaprak (Der),*Eğitim Psikolojisi*, 117-151, Ankara, Pegem A Yayıncılık.

Canbek, G - Sağıroğlu,Ş. (2007). Çocukların ve Gençlerin Bilgisayar ve İnternet Güvenliği, *Politeknik Dergisi*, Cilt 10, Sayı:1, 33-39.

Ceyhan, A.A (2000). Psikanalitik Yaklaşım ve Danışan Merkezli Yaklaşımın Karşılaştırmalı Bir Değerlendirmesi, *Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 10, Sayı 1, 47-57.

Ceyhan, E.-Ceyhan, A.-Gürcan, A. (2007). Problemlı İnternet Ölçeği'nin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri* 7 (1), 390-416.

Cüceloğlu, D. (1992). *İnsan ve Davranışı*, İstanbul, Remzi Kitapevi.

Çelebi, N. (1990). Genç Sosyalleşmesi, Sosyal ve Kültürel Yapı, *Aile Yazıları* :3, B.Dikeçligil-A.Çiğdem (Der), 390-395, Ankara, A.A.K.Yayınları.

Durmuş, A. (2007). Eyvah!Çocuğum Bilgisayar Kullanıyor, İstanbul, Nesil Yayınları.

Erdoğan, İ. (2005). *İletişimi Anlamak*, 2. Baskı, Ankara, Pozitif Matbaacılık.

Freedman, J.L.- Sears, D.O. (1989). Sosyal Psikoloji, (A.Dönmez Çev.), İstanbul, Ara Yayıncılık.

Freedman, J.L.- Sears, D.O. (1998). *Sosyal Psikoloji*, 3.Baskı,(A.Dönmez Çev.), İstanbul, İmge Kitapevi.

Gönül, A.S. (2002). Patolojik İnternet Kullanımı, *Yeni Symposium Dergisi*, 40 (3),105-110.

Hançerlioğlu, O. (1993). *Felsefe Ansiklopedisi* , Cilt 6, İstanbul, Remzi Kitapevi.

Kağıtçıbaşı, Ç. (2006). *Yeni İnsan ve İnsanlar*, 10.Basım, İstanbul, Evrim Yayınevi.

Kağıtçıbaşı, Ç. (1988) İnsan ve İnsanlar Sosyal Psikolojiye Giriş, 7.Basım, İstanbul, Evrim Basım Yayım.

Kalbag, A. (2000). *Dünyayı Sarsan Ağ*, (S.İkiz, Çev.), Ankara, TÜBİTAK, 1997.

Korkut, F. (2004). Okul Temelli Önleyici Rehberlik ve Psikolojik Danışma, Ankara, Anı Yayıncılık.

Köknel, Ö. (1986). *İnsanı Anlamak*, İstanbul, Altın Kitaplar.

Köknel, Ö. (1990). Ergenlik Dönemi, *Ana Baba Okulu*, 83-94, İstanbul, Remzi Kitapevi.

Kulaksızoğlu, A. (1998). *Ergenlik Psikolojisi*, İstanbul, Remzi Kitapevi.

Marshall, G. (2003). *Sosyoloji Sözlüğü*, (O.Akınbay-D.Kömürcü, Çev.),Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları.

Medicana (1993) . Genel Sağlık Ansiklopedisi, Cilt:10, İstanbul, Ana Yayıncılık.

Morgan, C.T. (1993). *Psikolojiye Giriş*, H.Arıcı, O.Aydın (Der). Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları, Ankara, 1980.

Odabaşı, H.F. (2002). *İnternet ve Çocuk*, İstanbul, Kapital Medya.

Öztürk, M.O. (1997). *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları*, Ankara, Hekimler Yayın Birliği.

Öztürk, M.O. (1983). Güdüleme, *Ruh Sağlığı ve Hastalıkları*, 33-43, Ankara, Türkiye Sinir ve Ruh Sağlığı Derneği Yayın No:7.

Özügurlu, K. (1990). Karı-Koca İlişkilerinden Doğan Sorunlar, *Ana Baba Okulu*, 187-203, İstanbul, Remzi Kitapevi.

Özyürek, M. (2005). Sınıfta Davranış Değiştirme, Ankara, Kök Yayıncılık.

Sezal, İ. (2003). *Sosyolojiye Giriş*, 2.Baskı, İstanbul,Martı Yayınevi.

Shaw, M. (2006). *Okullarda Suçun Önlenmesi ve Polis*, (İ.Yılmaz-İ.Uğurlu, Çev.), Ankara, Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı.

Sırabaşı, V. (2003). *İnternet ve Radyo-Televizyon Aracılığıyla Kişilik Haklarına Tecavüz (İnternet Rejimi)*, Ankara, Adalet Yayınevi.

Stein, A. (1997). *Saldırgan Çocuk*, İstanbul, Papirüs Yayınevi.

Stonier, T.T. (1998). *İletişim Toplumu, İnsanlık Tarihinde Yeni Bir Çağ*, IPRA-Uluslararası Halkla İlişkiler Derneği, Altın Kitap Sayı:5, Rota Yayınları.

Şuşoğlu, Ö. (2005). *İçe Kanayan Yara, Polis Sorguları ve Enstest İlişkiler ve Çocuk Tecavüzleri*, İstanbul, Alfa Basım.

Temel, Z.F-Aksoy, A. (2001). *Ergen ve Gelişimi Yetişkinliğe İlk Adım*, Ankara, Nobel Yayın.

Tevruz, S. (1989). *Davranışlarımızdan Seçmeler*, Yalova, Emek Ofset.

Toprakçı, E. (2002). *Eğitim Üzerine*, Ankara, Ütopya Yayınları.

Ültanır, E. (2003). *İlköğretim Birinci Kademedeki Rehberlik ve Danışma*, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.

Wolf, S. (1997). *Problem Çocuklar ve Tedavi*, (A.Oral-S.Kara Çev.), İstanbul, sayı Dağıtım.

Yavuzer, H. (1998). *Çocuk ve Suç*, 9.Basım, İstanbul, Remzi Kitabevi.

Yeşilyaprak, B. (2007).Vatan Gazetesi

Yörükoğlu, A. (1983). *Çocuk ve Ruh Sağlığı*, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Yörükoğlu, A. (1985). *Gençlik Çağı*, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

TEZLER

Bayraktar, F. (2001). *İnternet Kullanımının Ergen Gelişimindeki Rolü*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi,Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bilgi, A. (2005). Bilgisayar Oyunu Oynayan ve Oynamayan İlköğretim Öğrencilerinin Saldırganlık, Depresyon ve Yalnızlık Düzeylerinin İncelenmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Çetin, H. (2004). Öğrenci Ergenlerin Şiddete Yönelik Tutumları:Yaş ve Cinsiyete Göre Bir İnceleme, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Göç, L. (2006). *Çocuk Suçluluğu ve Polisin Yaklaşımı*, Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Güleç, Y. (2002). *Ergenlerin Öfke Yaşantıları, Benlik Algıları ve Akademik Başarı İlişkileri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Gültekin, Z. (2003). *Akran Zorbalığını Belirleme Ölçeği Geliştirme Çabası*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karataş, Z.B.(2002). *Anne Baba Saldırganlığı ile Lise Öğrencilerinin Saldırganlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Koç, Z. (2006). *Lise Öğrencilerinin Zorbalık Düzeylerinin Yordanması*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kuruçay, D. (2005). *İnternet Cafelerin ve İnternet Cafeye Gelenlerin Özelliklerinin Belirlenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Satan, A. (2006). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Zorbalık Davranış*

Eğilimlerinin Okul Türü ve Bazı Sosyo Demografik Değişkenler ile İlişkisi, Doktora Tezi,
Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.

İNTERNET KAYNAKLARI

Okulda Şiddet,http://okul.blogspot.com/2005_03_01_archive.html

web adresinden 23.01.2008 tarihinde alınmıştır.

Okul Zorbalığı,<http://okulweb.meb.gov.tr>

web adresinden 23.01.2008 tarihinde alınmıştır.

Şiddet İçerikli Oyunlar Davranışı Etkiliyor,2006,

http://www.bbc.co.uk/turkish/news/story/2006/01/060109_violence.shtml

web adresinden 09.02.2008 tarihinde alınmıştır.

Akduman,S.Gençlik , 'sanal alem'in tehdidinde,2006,<http://www.Milligazete.Com.Tr>

web adresinden 01.03.2008 tarihinde alınmıştır.

Alıkaşifoğlu,M.,veErcan,O.Çocukluk Çağında Kabadayılık/Zorbalık

Davranışları:Hekimler Açısından Anlamı <http://tpk.turkpediatri.org.tr/>

web adresinden 11.02.2008 tarihinde alınmıştır.

Arnas,A. “3-18 yaş grubu çocuk ve gençlerin interaktif iletişim araçlarını kullanma

alışkanlıklarının değerdendirilmesi” <http://www.tojet.net/articles/449.doc>
web adresinden 23.01.2008 tarihinde alınmıştır.

Bahar, H.İ. Çocuk Pornografisi ve İnternet ,2006,
<http://www.usakgundem.com/yazarlar.php?id=250&type=6>.
web adresinden 10.03.2007 tarihinde alınmıştır.

Şiddeti Tanıma ve Önlemede Ailenin Rolü,Bahçelievler Rehberlik ve Araştırma Merkezi,
<http://bahcelievler.com> web adresinden 10.12.2007 tarihinde alınmıştır.

Bilim ve Teknoloji, <http://teknoloji.milliyet.com.tr> web adresinden 09.02.2008 tarihinde
alınmıştır.

Dağ, İ. Dağ, <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~ihsandag> web adresinden 15.02.2008 tarihinde
alınmıştır.

Gezer, R.<http://www.recepgezer.com> web adresinden 17.02.2008 tarihinde alınmıştır.

İnternet Kurulu“Gençlerin İnternet Kullanımı”Çalıştay Raporu 10 Haziran 2002
<http://kurul.ubak.gov.tr/calistay/calistay.doc> web adresinden 23.01.2008 tarihinde
alınmıştır.

Muzaffer, T.İnternet Kullanımı, Chatleşme Ve Sanal İletişim
http://www.psikolojikdanisma.net/sanal_iletisim_ve_chatlesme.htm
web adresinden 10.03.2007 tarihinde alınmıştır.

Osmanlı, E.,ve Ünal,A. Çağımızın Teknolojisi İnternet Ruhumuzla Oynuyor,2007

<http://www.cihandergi.com/detay.php?did=22&id=331>

web adresinden 17.02.2008 tarihinde alınmıştır.

Özönder, M.C. “İlköğretim Okullarında Şiddet ve Taciz” 2005, Ankara.

www.turkegitimsen.org.tr web adresinden 11.03.2008 tarihinde alınmıştır.

Üstün, S. Kilis Rehberlik ve Araştırma Merkezi, 2006

www.kilisinsesi.org/index2.php?option=com_content&do_pdf=1&id=58

web adresinden 10.12.2007 tarihinde alınmıştır.

Vahip, I. Evdeki Şiddet ve Gelişimsel Boyutu:Farklı Bir Açıdan Bakış,2002

<http://www.turkpsikiyatri.com/> web adresinden 21.02.2008 tarihinde alınmıştır.

Yalçın, N. İnterneti Doğru Kullanıyor muyuz? İnternet Bağımlısı mıyız? Çocuklarımız ve Gençlerimiz Risk Altında mı?<http://ab.org.tr/ab06/bildiri/113.doc>

web adresinden 10.03.2008 tarihinde alınmıştır.

EKLER

EK 1. Araştırmada Kullanılan Anket

EK 2. Uygulama için Milli Eğitim Bakanlığı'ndan Alınan Araştırma İzin Belgesi rneği

Değerli öğrenciler,

Bu araştırmaya Yeditepe Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü/Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı'nda tez çalışması için yapılmaktadır.

Sorulara samimi, objektif ve tarafsız cevap vermeniz araştırmaya bulgularının geçerli olması için gereklidir. Anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm anketi dolduracak olanların kişisel bilgileriyle ilgili sorular içermektedir. İkinci bölümde ise "İnternet Kullanımı" ile ilgili 14 soru ve görüş bildirme alanı yer almaktadır. Üçüncü bölümde ise "Okuldaki Arkadaş İlişkilerine" yönelik tutumları ölçmek için hazırlanmış 67 cümle bulunmaktadır.

Araştırmamız sağlıklı bulgulara ulaşması anketlerdeki ifadelere vereceğiniz cevaplara bağlı olacaktır. Cevaplarınızın gerçek anlamda tutum ve görüşlerinizi yansıtması çok önemlidir. Sorular toplam olarak değerlendirileceğinden isim yazmanıza da gerek yoktur. Lütfen hiçbir soruyu cevapsız bırakmayınız.

Ankette yer alan soruların tümünü içtenlikle yanıtlamanız ve gereken özeni göstermenizi diler ilgi ve yardımlarınız için teşekkür ederim.

Güken Coşkun

Yeditepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı

Cinsiyet: ☐ Erkek ☐ Kız	Yaşınız:	Kaçıncı sınıfta okuyorsunuz?
Anne: ☐ Sağ ☐ Vefat etmiş	Baba: ☐ Sağ ☐ Vefat etmiş	
Anne-Baba: ☐ Birlikte ☐ Ayrı		
Annenizin Mesleği: ☐ İşçi ☐ Memur ☐ Esnaf (Bakkal/Lokantacı vb.) ☐ Mühendis/Doktor/Avukat vb. ☐ Diğer(Belirtiniz.....)		Çalışmıyor çünkü: ☐ Emekli ☐ İşsiz
Babanızın Mesleği: ☐ İşçi ☐ Memur ☐ Esnaf (Bakkal/Lokantacı vb.) ☐ Mühendis/Doktor/Avukat vb. ☐ Diğer(Belirtiniz.....)		Çalışmıyor çünkü: ☐ Emekli ☐ İşsiz ☐ Ev Hanımı
Annenizin ve Babanızın Eğitim Durumu:		
Anne ☐ Okur yazar değil ☐ Okur yazar ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Yüksekokul-Üniversite	Baba ☐ Okur yazar değil ☐ Okur yazar ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Yüksekokul-Üniversite	
Oturduğunuz Ev: ☐ Lohman ☐ Kira ☐ Kendinizin ☐ Diğer(Lütfen belirtiniz.....)		
Ailenizin toplam gelirini düşündüğümüzde aşağıdaki gelir grubundan hangisi size uygundur? ☐ Düşük ☐ Ortanın altı ☐ Orta ☐ Ortanın üstü ☐ Yüksek		
Siz dahil ailenizdeki birey sayısı kaç kişidir? ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ve üstü		

İNTERNET KULLANDIMI	Tamamen Uygun	Ortakça Uygun	Biraz Uygun	Nadiren Uygun	Hiç Uygun Değil
1. İnternette geçirdiğim zaman çoğunlukla uykuyu süremi azaltıyor.	☐	☐	☐	☐	☐
2. İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
3. İnternette isminimi gizlemek beni daha özgür kılıyor.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Çok istememe rağmen interneti uzun süre kullanmaktan bir türlü vazgeçmiyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Tekrar internete girene kadar kendimi kurusuz, kurusuz, rahatsız ve kurusuz hissediyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Problemlerimden bunaldığımda sığındığım en iyi yer internettir.	☐	☐	☐	☐	☐
7. İnternette daha fazla vakit geçirmek için günlük işlerimi ihmal ediyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Sosyal aktiviteler için para harcamaktansa internette harcamayı tercih ediyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
9. İnternet kullandığım süre boyunca her şeyi unutuyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
10. İnternet kullanırken başkalarının beni meşgul etmesine öfkeleniyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
11. Sabahları uyandığımda bir an önce internete bağlanmak istiyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
12. İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini hiç anlayamıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
13. İnternet yoluyla iletişim kurmayı, yüz yüze iletişim kurmaya tercih ediyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
14. Yakınlığımı internetle paylaşıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐

OKULDAKİ AREADAŞ İLİŞKİLERİ	Hiç bir Zaman Katılmıyorum	Çok Az Katılmıyorum	Bazen Katılmıyorum	Çoğun Zaman Katılmıyorum	Her Zaman Katılmıyorum
1. Sıfta her hangi bir şeyi yaptırmak için fiziksel güç kullanmak yetmezdir	☐	☐	☐	☐	☐
2. Hoşlanmadığım birinin gruba girmesini istemem.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Sessiz bir öğrenciyi lazımlık kolaydır.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Oyun oynarken koyduğum kurallara uymayana dövenim.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Hareketle ni ile beni sindiridiren birisine kötü sözler söylenim	☐	☐	☐	☐	☐
6. Sıfta birisini incitecek şeyler söyle diysem o bunu hak etmiştir.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Küçük çocuklar korkutulduğunda yüzlerindeki ifade çok komik olur.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Yaptığım espilerden dolayı arkadaşlarımla utanmam beni güldürür.	☐	☐	☐	☐	☐
9. Düşüncelerimi başkalarıyla paylaşıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
10. Bazı hoşlanmadığım bir hareket yaparsa tokat atanım.	☐	☐	☐	☐	☐
11. Sıkıntımı arkadaşlarımla konuşarak hafifletirim.	☐	☐	☐	☐	☐
12. Sıfta birisine küfür etmek beni sakinleştirir.	☐	☐	☐	☐	☐
13. Beni lazdıran kişiyle ne vurmak istemim.	☐	☐	☐	☐	☐
14. Kendimden güçsüz birisine lazdırsam hak ettiği cezaya verimim	☐	☐	☐	☐	☐
15. Hoşlanmadığım birinin, okul eşyalarına zarar vermesi düşünürüm.	☐	☐	☐	☐	☐
16. Oyun oynarken birisi, kurallarıma uymadığında ona kötü sözler söylenim.	☐	☐	☐	☐	☐
17. Kendimden güçsüz birisini dövmüşsem o bunu hak etmiştir.	☐	☐	☐	☐	☐
18. Sıfta nedensiz yere birisine bağırırım.	☐	☐	☐	☐	☐
19. Birisini lazdırmak için sağma çekeirim.	☐	☐	☐	☐	☐
20. Bazı kişi veya kişilere karşı laza sözler söylenir.	☐	☐	☐	☐	☐
21. Sıfta hoşlanmadığım kişiye kötü şakalar yaparım.	☐	☐	☐	☐	☐
22. Sıfta bazı çocuklara sert davranmak normaldir.	☐	☐	☐	☐	☐
23. Çelme takmak, eğlenmelidir.	☐	☐	☐	☐	☐

	Hıç bir Zaman Kestireyordum	Çok Az Kestireyordum	Bazen Kestireyordum	Çoğu Zaman Kestireyordum	Her Zaman Kestireyordum
24. Hoşlanmadığım birisine kendi sözler söylemek beni rahatsız etmez.	☐	☐	☐	☐	☐
25. Sufta birisini bile rekazdirmek hoşuma gider.	☐	☐	☐	☐	☐
26. Birisi ile olan sorunumu konuşarak çözmeyi tercih ederim.	☐	☐	☐	☐	☐
27. Kendim den güçsüz birisine lazdıysam onu sındıdendirecek davranışlarda bulurum.	☐	☐	☐	☐	☐
28. Birisine lazdıysam canına yakmak istenim.	☐	☐	☐	☐	☐
29. Sufta bir iüzgünse onu fık edebirim.	☐	☐	☐	☐	☐
30. Birisinin kötü halına ona vurmam için yetedidir.	☐	☐	☐	☐	☐
31. Okulda gücünü göstermek için birisini tehdit etmek gerekir.	☐	☐	☐	☐	☐
32. Sufta benden hoşlanmadığını hissettüğüm kişiye küçük düşürücü sözler söylerim.	☐	☐	☐	☐	☐
33. Bir sorunu çözmek için konuşmaktan çok bağırarak etedim.	☐	☐	☐	☐	☐
34. Arkadaşlanma el şakası yapmayı sevenim.	☐	☐	☐	☐	☐
35. Benden güçsüz çocuklarda dalga geçmek hoşuma gider.	☐	☐	☐	☐	☐
36. Bazı çocukları sındıdendirmek için defterine abuk sabuk yazılar yazanım.	☐	☐	☐	☐	☐
37. Hoşlanmadığım birisine tokat atmışsam o bunu hak etmiştir.	☐	☐	☐	☐	☐
38. Sufta kurallarna uymak önemlidir.	☐	☐	☐	☐	☐
39. Kendimi kötü hissettüğüm de birisine vurmak beni sakinleştirir.	☐	☐	☐	☐	☐
40. Benden küçük çocuklarda dalga geçmekten hoşlanırım.	☐	☐	☐	☐	☐
41. Sufta benden güçsüz birisi ile tartışırken fiziksel gücümü gösteririm.	☐	☐	☐	☐	☐
42. Kendim den güçsüz çocuklara talanmak eğlencelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
43. Birisine kötü sözler söylemek, onun bunu hak ettiğini anlamına gelir.	☐	☐	☐	☐	☐
44. Okulda birisine lazdıysam tehdit ederim.	☐	☐	☐	☐	☐
45. Şaka olsun diye birisine isim talanmak hoşuma gider.	☐	☐	☐	☐	☐
46. Benim isteğimi yapmayan birisi ile konuşmam.	☐	☐	☐	☐	☐
47. Hak ettiğini inanmışım da birisine vururum.	☐	☐	☐	☐	☐
48. Sufta arkadaşlık yapmak istemediğim kişi ile bir şeyler yapmak istemem.	☐	☐	☐	☐	☐
49. Sufta birisi lanlıdığa zaman onu anlayabiliyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
50. Suftada birisine haddini bildirerek için fiziksel gücümü kullanmaktan çekinmem.	☐	☐	☐	☐	☐
51. Birisine talanmak için laf atmak hoşuma gider.	☐	☐	☐	☐	☐
52. Sındıdendim de benden küçük öğrencilere bağarak rahatlanm.	☐	☐	☐	☐	☐
53. İlginç giyinen birisine talanmaktan hoşlanırım.	☐	☐	☐	☐	☐
54. Sufta bazı kişilerde dalga geçmek eğlencelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
55. Beni lazdıran birisini korkutmak hoşuma gider.	☐	☐	☐	☐	☐
56. İhtiyacım olduğunda arkadaşım bana para vermek zorundadır.	☐	☐	☐	☐	☐
57. Arkadaşım olmasa istemediğim birisi görmezlikten gelirim.	☐	☐	☐	☐	☐
58. Birisinin görünüşü tuhafsa ona talanırım.	☐	☐	☐	☐	☐
59. İhtiyacım olduğunda arkadaşıma söylemeden eşyalarımı alırım.	☐	☐	☐	☐	☐
60. Sufta birisi utanınca yüzündeki ifade beni güldürür.	☐	☐	☐	☐	☐
61. Lider olmak, güçlü olmayı gerektirir.	☐	☐	☐	☐	☐
62. Söyleşidenimi önemsemeyen birisi ile konuşmam.	☐	☐	☐	☐	☐
63. Korkak olan oyuna girmez.	☐	☐	☐	☐	☐
64. Küçük ve zayıf olan çocukları lazdırmak eğlencelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
65. Arkadaşlık yapmak istemediğim kişiye her fırsatta ters cevaplar veririm.	☐	☐	☐	☐	☐
66. Ganip konuşan birine gülmür.	☐	☐	☐	☐	☐
67. Birisini sındıdendirmek için el şakası yapar.	☐	☐	☐	☐	☐

□

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/ 2153
Konu: Anket(Gülşen COŞKUN)

06 Ağustos 2007

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a-)Yeditepe Üniversitesi Rektörlüğü'nün 24/07/2007 tarih ve 4401 sayılı yazısı.
b-2007 yılı)Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okul ve kurumlarda yapılacak araştırma ve araştırma desteğine yönelik izin ve uygulama yönergesi.

Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü "Eğitim Yönetimi ve Denetimi" Yüksek Lisans öğrencisi Gülşen COŞKUN, "İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin zorbalık eğilimleri ve problemlili internet kullanımı arasındaki ilişki" konusunda Bahçelievler, Bağcılar ve Bakırköy ilçelerimizdeki ek listede isimleri belirtilen okullarımızda öğrencilere anket çalışması yapmak istedikleri ilgi(a) yazı ile bildirilmektedir.

Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü "Eğitim Yönetimi ve Denetimi" Yüksek Lisans öğrencisi Gülşen COŞKUN, yukarıda belirtilen konudaki anket çalışmasını, bilimsel amaç dışında kullanılmaması koşuluyla, Okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, idaremin uygun gördüğü zamanda, İLGİ(b) yönerge esasları dahilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde Olurlarınıza arz ederim.

Sadettin PİRCİOĞLU
Milli Eğitim Müdür V.

EKLER :

Ek-1. İLGİ (a)yazı ve ekleri

OLUR

06/08/2007

Hikmet DİNC

Vali

Vali Yardımcısı

NOT :Verilecek cevapta tarih, kayıt numarası, dosya numarası yazılması rica olunur.
Adres :İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü A.Blok Ankara cad. No:2 Cağaloğlu 526
13 82

4440632

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/ 2158
Konu: Anket(Gülsem COŞKUN)

786

7 Ağustos 2007

YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : a-)Valilik Makamının 06/08/2007 tarih ve 18.580/2153 sayılı Oluru.
b-)Yeditepe Üniversitesi Rektörlüğü'nün 24/07/2007 tarih ve 4401 sayılı yazısı.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü "Eğitim Yönetimi ve Denetimi" Yüksek Lisans öğrencisi Gülsem COŞKUN, "İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin zorbalık eğilimleri ve problemli internet kullanımı arasındaki ilişki" konusunda Bahçelievler, Bağcılar ve Bakırköy ilçelerimizdeki ek listede isimleri belirtilen okullarımızda öğrencilere anket çalışması yapması ilgi(a)Valilik Oluru ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi, valilik olurunda belirtilen esaslar dahilinde gereğinin yapılmasını, İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinin bilgisinden sonra okul müdürlüklerine gerekli duyurunun uygulamacılar tarafından yapılmasını, sonuçtan müdürlüğümüze rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

Halim KARAKAYA
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EKLER :

- Ek- 1.(Valilik Oluru)
- 2(Ünv.yazısı)
- 3(3 sf. anket formu)
- 4(1 sf. Okullar listesi)

NOT :Verilecek cevapta tarih, kayıt numarası, dosya numarası yazılması rica olunur.
Adres :İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü A.Blok Ankara cad. No:2 Cağaloğlu -526
13 82

4440632